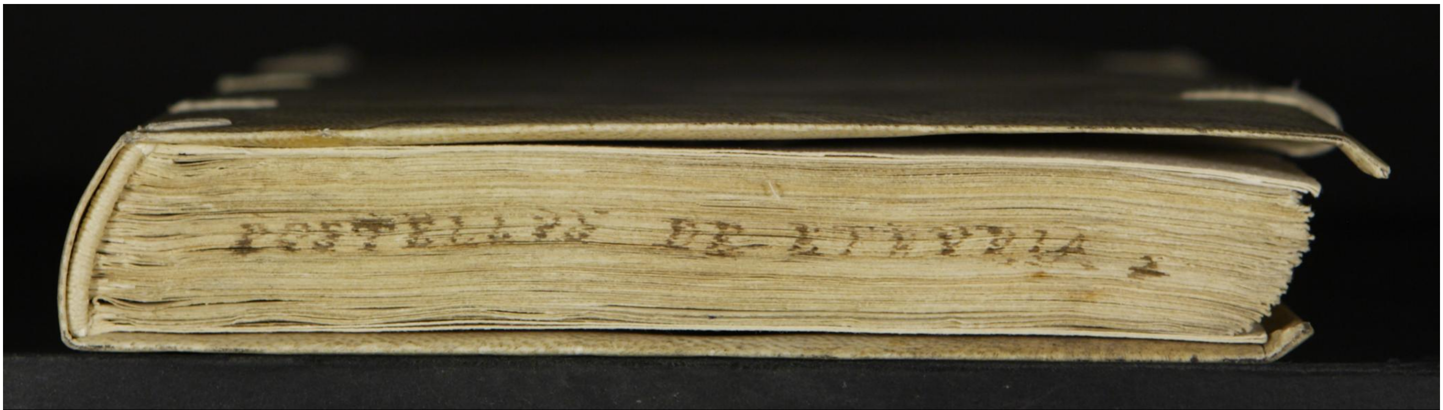

XXV

POSTEL
de Etrur.

Ex [illegible] Equitis
Antonii [illegible]
de Marinis

DE ETRVRIAE REGIONIS, QVAE PRIMA IN ORBE EVROPAEO HABITATA est, Originibus, Institutis, Religione & Moribus, & imprimis DE AVREI SAECVLI DOCTRINA *et uita præstantißima quæ in Diuinationis sacræ usu posita est*, *Guilielmi Postelli Commentatio.*

FLORENTIAE:
MDLI.

COSMO MEDICI ILLVSTRISS. ETRVRIAE OCCIDVAE DVCI

Salus & vera abſoluta que victoria.

SAPIENTISSIMORVM *filoſoforum decreto iudicatum eſt, Tunc fore Reſpub. fœliciſsimas, quum aut ſapientum aut ſapientiæ ſtudioſorum amatorúmue principum imperijs audientes eſſe cœperint, vnde in ſumma relinquitur difficultate iudicandum, quàm ſint fœlices illæ quibus non tantum in omni doctrinarũ genere principes viros imperare cõtigerit, ſed ubi ad ſummos dignitatum gradus ijdem fuerint euecti, tanto ardentius ſapientiæ ſtudijs inhæſerint, quanto in maiori publicarum curarum culmine fuerint conſtituti. Crediderim itaque hodie Etruriæ gentem præclariſsimam Florentinos in ſummo fœlicitatis humanæ gradu verſari, niſi morbo humanæ naturæ peculiari ſuarum ipſimet calamitatum authores eſſent, quum vtrumque ſapientum uotum in te illis contigiſſe uideam. Licet enim per publicarum functionum curas quibus aſſidue optimos urgeri principes neceſſe eſt, tibi non liceat in Academia filoſoforum verſari, tamen & ex tuis in*

tuam Rempublicam institutis, & ex summo in doctos omnes amore, fauore, officio & liberalitate ipsi relinquis posteritati cogitandum, te facile ipsis virtutis actionibus in quibus laus solida consistit omnibus filosofiæ partibus te vniuersos antecellere. Quare, hac tempestate, in qua ingeniorum laus & literarum rerumque splendor rursus incipit enitescere, vt tibi principi omnium doctrinarum alumno inscriberem has nostras de Originibus Etruriæ & prisco Aureoque eius cultu rituque commentationes, & tuæ amplissimæ dignitatis nomine, & absolutæ virtutis ergo sum uehementer incitatus. Mole quidem perexigua munus est, opusque in summa & Latinorum & Græcorum authorum penuria conscriptum, éque solius memoriæ monumentis illisque tenuissimis repetitum, quum iam fere totum decennium, ex quo prælectioni regiæ sub literarum instauratore Rege Francisco in ipsa Gallia finem feceram, humanarum literarum monumentis valefeceram. Media enim in Asia quum studijs & authoribus Arabicis conquirendis incumberem raptim, & ex originum Syriacarum ratione occasioneque exaratum est, quicquid id est; Sed tamen qualecunque est maxima priscæ doctrinæ & disciplinarum nostro sæculo deperditarum monumenta continet, & ex quibus nostro sæculo summam lucem oboriri necesse est. At quia in Etruria primariæ magnitudinis astro subiecta orta est olim & sacra de externo cultu disciplina, & aurei sæculi institutio, historiaque: ibidemque vbi nata est funditus periyt

rijt, ibidem te duce instaurari optamus, & tibi hoc nomine hos commentarios nuncupatos volumus. Non dubito futurum, ut qua fronte aliorum pleraque scripta monumentaue solitus es accipere, etiam nostra accipias, animumque tuæ ueræ solidæque & uictoriæ et gloriæ cupidissimum tibique gratificandi cupidissimum tanto magis amplectare, quanto minus precium operæ & tuis & meis uotis responderit.

Vale.

Et tibi & uirtuti & dignitati tuæ addictissimus Guilielmus Postellus.

De ſummo genere cognitionis doctrinæue quæ eſt Diuina tio, & quot modis poſsit cognitio futurorum haberi prædicique.

NON cenſeo vllo modo eſſe cum illis de veritate agendum, qui de ſequentibus ambigere ſentẽtiis volunt, ſitne deus, & curamne rerum ſenſibus obiectarum habeat, multo minus iudico debere contendi cum illis qui ſenſus noſtros exteriores & demum ipſum intellectum veritatis iudicem falli in rerum cognitione ita volunt, vt nil eſſe veri, ſed omnia dubia eſſe affirment. Hi enim principia negantes, ſatisfactionem hanc merentur, vt citò qui humanitatẽ exuant ipſa ſpolientur. Cum illis itaque mihi volo rem eſſe qui cauſam mundo, & veritatem homini tribuant. Hæc enim ſunt duo neceſſaria primaque & indemonſtrabilia, quòd res ſenſui aut intellectui obnoxiæ cauſas habeant & ſupra omnes ſummam primamque, quodque duce ipſa rerum apprehenſione, conſyderatione & perpenſione veritas rerum virtute cauſæ ſuæ productarũ poſſit haberi. Veritas enim quatenus eſt intellectus inhomine agentis finis & ſcopus, eſt adæ-

quata cum ipſis rebus noſtri intellectus cõſenſio, vt ſcilicet quales in ſe ſunt, tales intellectus illas apprehendat, quatenus debent poſſuntque ab eo apprehendi. Dixi itaque hæc duo indemonſtrabilia, eo quòd maxime & primo & per ſe ſunt, ſicut Geometer non demonſtrat eſſe punctum lineam ſuperficiem, quia maxime notum eſt. His ſuppoſitis nemo negabit, illum eſſe maxime veritatis participem, qui res ipſas non tantum per ſe & in ſe, ſed per cauſam etiam cognouerit. Quare ſunt veritatis varii gradus. Minimus eſt vt res ipſas in ſe concipias, Maximus vt cauſam primam aut ſolo intellectu, ſine rerum ſenſibilium medio ſi fieri poſſet cognoſcas, aut quia fieri à nobis non poteſt, duce eo beneficio quod in te Deus contulit, quodque in tota natura reſperſit, mente comprehendere ſatagas. Quum autem prima cauſa ſit omnino infinita & ea de re omnino incomprehẽſibilis, iure quidem merito ille diuiniſsimushominum eſt iudicandus qui maxime ad eius accedit cognitionem. Quum autem ea quæ cognoſcuntur, ſi bona ſunt, & bona eſſe cognoſcuntur, ſint tantum amanda, optanda, obſeruanda & requirenda quantum bonitatis in illis cognoſcitur, ſumma quæ de prima cauſa cognitio habetur (ſiquidem vt parens filoſoforum ait, Quia bonus eſt, bonitatem ſuam maxime com

muni

municando, omnia quatenus ſunt bona, Bona fecit) in amore infinito ponatur oportet. Summa itaque, in homine veritas eſt, vt illam cauſam quam intellectu ob infinitudinem aſſequi non poteſt, ea animæ parte quæ in nobis infinita eſt, Voluntate videlicet, & Affectu quæ infinita cupidine tenentur, Infinitum videlicet Deum amet, cupiat, colat, eiuſque nomine vniuerſitatis fœlicitate ſi adſit libentiſsime ſpolietur. Eo vero quòd cupiditas rerum ſenſui & gloriæ obnoxiarum, & timore ne ſecundis rebus aut iam conceſsis, aut quas poſſemus conſequi, priuemur, tanquam duo tyranni aſsidue obſtant noſtræ Diuinitati; ideo cauſam primam cognoſcentes eandem ſpernimus, cognitioneque futuri caremus. Quum itaque in Deo ipſo ſint omnium futurorum ordines, ab æterno diſpoſiti, ille ſit Diuinationi proximus neceſſe eſt qui ſummo Mentis Affectu Deo per amorem ſummum eſt coniunctiſsimus. Tanto autem veriora falſis, aut falſiora veris prædictionibus coaptet neceſſe eſt, quanto eſt purior aut turbidior Affectus. Hinc quum Diuinationis familiariſsimum genus in ſomniis poſuerit antiquitas merito reuera Cicero primo de Diuinatione, Platonis adduxit verba ex politiæ libris vt rationes adferat veritatis. Ait enim ideo à veritate eius Diuinationis quæ per ſomnia poſ-

ſet haberi, nos deſtitui, quod nimiis iracundiæ motibus agitata eſt in nobis pars iraſcibilis, àut nimio luxu diffluit ea in qua cupido & voluptatum fomes inhabitat, vnde perturbata animi parte iraſcibili quæ à corde eſt, & concupiſcibili, quæ ab hepate oritur, Ratio ipſa & pars ſuperior quæ in cerebro ſedes habet communi conſenſione turbatur, ne poſsit vlla vera earum imaginum quæ noctu occurrunt ratio colligi. Quòd ſi ſedatis & veluti reſciſis cupiditatibus, ieiunoque aut vt minimum cibis cupiditatibuſque obruto corpore ſedatiſque animi paſsionibus quæ nos vltro in iram aut cupiditatem rapiunt, nos componeremus dormituri, proculdubio ex ſomniis poſſet à nobis obtineri Diuinatio. primus itaque hic eſt modus, vt ſublato ob cauſæ cauſarum amorem, quantum fieri poteſt, amore aut timore creaturarum, moueamur, noſque totos ſummæ luci dedamus. Primus autem qui à diuina luce in nobis agente procedit in cauſa eſt vt cæteri veri ſint. Niſi enim in nobis eſt ſummus ſummæ primæque veritatis amor, & ſumma rerum quæ nos perturbant abſtinentia, vt ſumma lux veritatis in nobis ſit omnium veritatum principium, nulla poteſt à nobis vera procedere Diuinatio. peti autem ab Intelligentiis, à cœlis eorumque variis motibus, ab elementis Igne, Ae-

re, Aqua, & Terra, ab animalibus eorumque partibus, à plantis, & ante omnia à prodigiis solet. Sacerdotes etiam Hebræorum ex duodecim variarum gemmarum contuitu quæ ad hoc vt suis excitarentur motibus super humeros sacerdotis ponebantur, futura prædicebant. Efodio nomen erat huic ornamento. Cæterum quod fuerint profetæ & vates Sibyllæque vbiuis gentium, à quibus scita fere omnia quibus habenæ reipubl. regantur, aut olim sint rectæ, gubernatæque in consensu omnium gentium est. Si qui autem sint in ea impietate, vt eo quod inenarrabilis falsitas fictio & fabulositas in falso cultu deprehensa est, putent (vt ait Dionysius Halicarnasseus) quicquid de Deo religione miraculisque olim scriptum est, id esse inter fabulas referendum, quum prætextu falsi verum ipsum tollant, mundumque nullo recto re moueri asserant, censeo illis vitam esse tollendam. Necessarium enim vnum est, ESSE DEVM videlicet, & vt se curam habere rerum humanarum demonstret, quod item est omnino necesse, opus est inter cæteras Diuinationes vaticinationesque, esse vnam, à diuino lumine in sobrios sanctos simplicesque homines transfusam, ob solum amorem & cultum summæ causæ, in qua totius vitæ humanæ & non solum vnius aut alterius populi cursus sit adumbratus,

ad hoc vt quum ea quæ ſunt Diuinata & prænunciata toti orbi euenerint, ex ipſo cognoſcatur euentu, quod & Diuinatio eſt, & à Deo eſt, & Deum eius authorem, probat curam habere rerum humanarum.

Probatur, eſſe neceſſario, eo quòd Deus habet rerum humanarum curam, Diſciplinæ genus ſummum, præſtantiſsimumque, ad quod quum omnes homines aſpirẽt, nullus tamen poſsit niſi per Diuinationem conſequi.

QVum ſit apud filoſofos recepta illa ſententia, Quòd deus nil fruſtra faciat, ſed præſtantiſsima vota ſint finis præſtantiſsimi gratia conſtituta, opus eſt, vt omnino primus hominis appetitus qui eſt veriſsima præſtantiſsimaque rerum cognitio, poſsit ſuo fine frui ad hoc vt cognitis rebus poſſit delectum facere & præſtantiora ſibi ſeligere. Neceſſe ergo eſt omnino, vt à diuina prouiden tia rerum humanarum curatrice nobis ſit inſtitutus modus, quo ea quæ magis expetimus magis aſſequamur. Omnes autem principes in Filoſofia viri aſſerunt eſſe veriſsimum, Quod magis afficimur ſi vel modicum quid de ſubſtantiis cœleſtibus aut ſeparatis comprehendamus, quàm ſi in hoc orbe terreno totam rerum natu ram aſſequamur, quum tamẽ cõſtet illa quæ magis appetimus, eſſe à nobis remotiſsima, naturæ

autē familiariſsima. Quum itaque præſtantiſſima veritatis conſequutio ſit rerum per ſuas cauſas cognitio, cauſæque ſint ſummopere ad intellectus fœlicitatem neceſſariæ, opus eſt neceſſario, vt ſupra genus demonſtratiuum diſciplinæ quod quidem fere nil de cauſis (potiſsimum vt ſunt amandæ) tradit, ſit vnum ſummum totum in Diuinatione poſitum, cui adnexum adſit alterum demonſtratione carens, & totum in vniuerſitatis Hiſtoria conſtitutum. Nam ſi deſit diuinatio illa quæ ſummopere deſyderabilem de cauſis cognitionem rationeque humana nullo modo inueſtigabilem nobis aperiat, fruſtra & Deus & Natura hoc deſyderium in nobis ingenuere, quum finem eius non poſsimus conſequi, quod eſt falſum. Si autem ſit diuinatio vt eſt, opus eſt etiam vt poſsit eius finis videri, vt in toto orbe terrarum ſint aſſeruatæ eiuſmodi Hiſtoriæ, vt quarum veritas non poſsit aut debeat vllo modo tolli, maxime vbi Græcorum θεογονίαι aut fabulæ non fuerint, & vbi ſine vlla cupiditatis aut timoris ratione ſcriptores de regnorum originibus & euerſionibus translationibusue ex cōmuni conſenſu agunt. Quum enim omnes principales mundi poteſtates à Deo ſint ordinatæ, & ſuis geniis Angeliſue vt vocant munitæ, fieri non poteſt, vt ſine prouidentiæ nutu intercidant. Quiſquis itaque ſa-

cræ diuinationis,quam ſacra vocant, voluerit fidem eleuare, quum ſit præſtantiſsimum doctrinæ genus, & per quem maxime homo ſuum finem conſequitur, cognita, aut ſaltem ſi incognita eſt amata cauſarum cauſa, ille ex hominũ numero quem immerito auget tollendus eſt. Qui vero ita fidem Hiſtoriis detrahit vt res originum & euerſionum ſine paſsionibus aut fabulis (Nam quis admittat concubuiſſe & genuiſſe deos) ſcriptæ in dubium ab eo vocentur,merito etiam ipſe hiſtoriæ legumq.beneficio deſtitutus, habebitur inter ſuos exors, extorriſque, & ſuppoſititio credetur ortu partuque. Merito itaque laudanda venit illa Platonis in Epinomi de ſententia, qua ſanctè ait, eſſe parricidio affine, ſi quis illi doctrinæ quam de deo religione & ſtellarum virtute nobis tradidit antiquitas detrahit. Illi enim authores poſteritatis,qui ab ipſo omnium opifice proxime ortum duxere, nõ potuere niſi à deo authore iſta habuiſſe, quæ filiis inſtar teſtamenti ſeruanda tradere tanquã ſibiipſis vellent. Et ne ambigeremus de qua diceret doctrina ait. Nam qui hæc orbi ab initio tradidit Syrus erat. Vnde de ipſis Hebræorum ſacris eum intelligere non eſt dubium. In illis enim ſolis agitur de illa cauſa quæ cæteriscauſis Angelis, Geniis, Diis, mentibus, ſpiritibus, aut Heroibus in cauſa eſt vt ſint. nec enim per ſe ſunt

ſunt immortales. Syrus itaque ille aut Adamus, aut Noachus aut Abrahamus aut Moſes eſt. Omnes enim ob locum ſepulturæ præter Noachum Syri ſunt. Nam eorum ſepultura fecit in Syria poſteritati locum ſacrum. Summa itaque diuinatio in ſacris Hebræorum & eorum ſacris appendicibus conſtituta eſt. Per eius itaque ſtudium ſolum poteſt homo in eum finem ad quem maxime aſpirat peruenire. Sed videndum eſt quænam ſint hiſtoriæ illæ quæ ſecundum ſacras diuinationes maximam mereantur fidem. Diuinationes autem omnia illa ſcripta voco, quæ in toto ſcripturarum veterum & nouarũ volumine cõtinentur, eo quòd omnes ſententiæ ſacrorum præter illas quæ ad mores faciunt, ad doctrinam poſteritatis ita pertinent, vt ſint etiam futurarum figuræ. ſicut enim vſu rerum Naturalium videmus in omnibus quæ naturaliter accidunt cuiuis ſemini aut arbori eſſe veluti præſcriptum & prædictio diuinatioque eorum quæ vnquam olim accident eidem generi aut ſpeciei cuius erat indiuiduum, ſic omnino in ſacris eſt. Sub vmbra enim perſonæ aut cuiuſuis eccleſiæ electæ vel reprobatæ res geſtæ ſunt, quæ olim reuolutionibus ſæculorũ influxuum & ſpirituum in variis orbis partibus contingent, ad hoc vt Deum habere rerum humanarum curam oſtendant. Hæc autem mihi

de Etruriæ origine dicturo, fuere præmittenda confirmandaque, eo quòd Basis meæ Historiæ ex sacris pendet.

Quæ historia humana debet esse summa fide post illas quæ in sacris habentur Diuinationibus.

LICET nondum ostenderim linguam primam & perfectissimo, rerum de quibus tractat, etymo, esse Syram, illã videlicet quæ Syri illius hominis est in quem Plato omnia refert diuina, tamen eo quòd sit licitum in omni doctrinæ genere supponere interea aliquid donec probes, quia clarissime postea sum demonstraturus primam æternamque linguam esse Syram quæ & Assyria & Fœnicia Punicaue dicitur hoc nunc pro concesso assumo. Quum itaque sit prima & ea de re summum Diuinationis genus habeat, & summam etymi veritatem, opus est eos Authores Historiæ qui in ea scripsere & maxime cum ea cõsentiunt summa esse fide, vbi maxime ea scripsere quæ sunt ab affectibus & falsitate alienissima, & quæ etiam apud ipsius veritatis Historicæ hostes fidem faciant. Quin itaque Iosefus sit fide dignissimus in Antiquitatis Iudaicæ libris & lingua Græca & Hebræa descriptis, in quibus populis omnino à vera sacrorum

crorum traditione alienis, & contra aduersarios gratiosissimos, nemo facile dubitarit. Ea enim omnia quæ videntur minus fidem mereri, non minus externis quàm propriis asseruit authoribus. Quum autem Chaldæa lingua sit Hebrææ familiarissima, vt post sacræ Diuinationis libros, apud Chaldæos, Assyrios, Magos, Abrahmanasque cœlestis Diuinationis professores sit secunda prædictionis futurorum via, nullum est dubium quin etiam sint summa post Hebræos fide Historici Chaldæi. Quum enim constet eorum authoritate qui res Chaldæorũ obseruarunt, fuisse ad hoc vt veritas in illis maxime conseruaretur constitutos primaria authoritate viros & summa (vt id temporis res erant) pietate sacerdotes, vt verisime religiosissimeq. origines, res gestas, mutationesque Regnorum celebriorum in publicis conscriberent diariis, nemo facile eorum eleuarit authoritatem. Erat enim illis semper proposita vna ratio quæ illos maxime veritati adstringeret. Sicut enim Syræ Diuinationes & historiæ hoc habent vt religiosissime rerum successus scribant, ad hoc vt summæ causæ prouidentia videatur rerum humanarum curam habere secundum Prognostica sacra: sic etiam Chaldæi ad hoc vt ex historiis & rerum euentu fidem Cœlestium facerent

Prædictionum, & posteris fidem doctrinamque suæ sapientiæ per apotelesmata traderent sanctisime omnium gentium historias conscripse re. Tertio in ordine est Romana historia, illa potisimum quæ post acceptos in Reipublicæ caput libros Sibyllinos est obseruata, quæque est ab illis authoribus externis scripta, qui in rerum originibus & hominum generatione longisime à fabulis deorumque excogitatorũ con cubitu recedere sategerunt. Si integri nobis superessent Cato & Varro illi instar omniũ essent. Vnus porro Hesiodus post Orficæ doctrinæ au thores satis nobis in sua Theogonia reliquit co gitandũ quantũ fidei mereantur qui inter Græcos scripsere origines. Sicut itaque tria potisimum veræ diuinationis genera supracœleste vereque diuinum apud Syros, de quo Plato, cœleste apud Chaldæos, Assyriosque, Sibyllinum autem & hominibus mundoq. inferiori aptius, quo vsi sunt ante omnes Romani: sic ab iis potisimum qui Historias Syriacas, Chaldaicas & Romanas scripsere petenda est Historiæ fides. Iam vero dixi in Appendicibus sacrorum Hebræorum, quatenus historiæ sacris adnexæ sunt variis tẽporibus in ecclesia à viris tam in scribẽ do quàm in probãdo à mendacio omnino alie nis scripta & probata in hoc solũ vt Deus curã habere rerum humanarũ videatur. Licet enim

non expreſsiſſem quid nomine appendicum intellectum vellem, tamen ea quæ ad ſacræ hiſtoriæ ſucceſſus pertinent, & iam ſunt ab innumeris authoribus ſcripta & probata poſſunt intelligi. Ioſefi itaque Hebræi ſcriptoris & non minus Græcis humanisq. doctrinis quàm ſuis imbuti, fides eſt in primo habenda loco. Beroſus Chaldæus ſimiliter Græce tempore florẽtis Græciæ mediis in Athenis ad miraculum vſque doctus, & ſtatuæ publicæ lingua aurea ornatæ meritum cõſequutus, nomine ſummæ eruditionis & fidei ex publica Chaldæorum Bibliotheca compendium rerum à Cataclyſmo ad ſua vſque tempora geſta ſcripſit, cuius teſtimoniis frequentiſſime Ioſefus vtitur. Plinius, Solinus, Cato, Varro, ſi extabit, & alii eius claſsis viri cum Dionyſio Halicarnaſſeo & cæteris fide dignis authoribus facient Romanæ Hiſtoriæ fidem. Nam res Etruſcorum funditus apud ſuos olim perierũt, quare & Res eorum ex ipſa Romana aut ex vniuerſali Hiſtoria ſunt decerpẽdæ & ſuſcitandæ. Quum enim cultus Etruſcorum, Druydarum, Abrachmanum, Indorum, Aethiopumque, qui in ſuis principiis locisque erat aptiſsimus, in Syriæ diuinationis verba tranſire debebat, vna cũ ipſo cultu & diſciplinæ & Hiſtoriæ interciderunt. Nam niſi imperfecta geniorum fuiſſet de-

turbata vna cum Idololatria Religio, nonfuisset cognitus Princeps omnium spirituum, Mētium Angelorumque & hominum Christus.

Quòd ea quæ nunc circunferuntur nomine Berosi Fragmenta ea reuera sint prisci illius Berosi qui deflorationem Chaldaicæ scripserat Historiæ.

CVVM apologum de hoc argumento ad Pierfranciscum Giambulariū Canonicum D. Laurentii & Academicum Florentinum, qui de prisca Etruscæ linguæ origine scripsit, miserim, in quo satis abunde me puto suasisse ea quæ circumferuntur Fragmenta nomine Berosi, esse reuera illius Berosi Chaldæi quem Iosefus citat non est quod repetā illud idē. Potest enim aut seorsim illud aut edi aut hic interseri. Vnum addam omni exceptione maius, quod sententiæ ex eodem Beroso antequam unquam veniret in Manus Annii Viterbiensis, quo creditur authore confictus. Iā in Germania & in Gallia extabant, vt ex eius citationibus locisue suo tēpore ostendam. Quòd autem maxime mouet illos qui fidē Berosi eleuant illud vnum est quod non solum suæ gentis sed etiam occiduorū populorum à Babylonicis remotissimorū ita tractat historiā, vt videatur sua perfunctoriè, aliena autē serio tractare.

Quid enim ad rem aiunt quòd ſtatim Aſſyriis ſubiungat Italos Gallos Hiſpanos ? Satisfacio, Licet ſint duodecim orbis terræ partes duodecim cœli ſignis obnoxiæ, tamen quum Deus & Natura nil fruſtra faciant opus eſt omnino vt populi primo ſigno, & primæ ſtellæ cœli ſubiecti ſint etiam digniores , & aliquando vniuerſi imperium habituri. Præterquam quòd eam Genealogiam vniuerſi quæ aureo ſæculo in totum orbem eſt diſperſa, Moſes in ſacris libris Geneſeos ſacram fecit , ipſa iam ſuis ſæculis ante octingētos annos obſeruari in libris patrum ſolita erat. Vt autem illi populi qui de cœlo ſeruabant ante alios , etiam ſuarum prædictionum redderent rationes (Nam & cœlum & Deus ſacraue omnino conſentiunt) opus erat in Bibliotheca Chaldaica omnino illud idem ſed tanto amplius quanto cœlum quàm Deus clarius nobis patet , obſeruare & ſcribere quod ſacra fecerunt. Semper autem apud omnes Aſtronomiæ peritos fuit duplex effectuum cœli influxus in obſeruatione. Eſt enim primus cœli impulſus à motu diurno , alter à motu planetarum,ille orientalis,hic occiduus,vnde quum putarint eſſe omnino neceſſarium vt vna potentia generalis in Aſia & oriente conſurgeret quæ inſtar primi mobilis vniuerſum contineret, & altera ab occidente quæ inferiori & temporali

omnia moderaretur imperio, non minus occidentis quàm orientis regna curare debuere. Vnde & apud Græcos antequam per fab ulas periissent priscæ memoriæ, ponebantur Chaldæi Indíue tanquam eiusdem profe ssionis, in oriente: Celtæ seu Galatæ in occasu: Aethiopes in Austro: & Scythæ in aquilone tanquam capita mundi, vt est in parasceua Strabonis. Verum quia illi tantum in imperiis primi futuri sunt qui in differenti cœli longitudine sub primis influxibus positi sunt, in vera orbis habitabili, id est temperata, ideo Berosus magis neglexit Scythas & Aethiopas. Licet enim & Scythæ in frigida & Aethiopes in calida regione habitent, Dei cœlique vera beneficentia in regionem temperatam est transfusa. In hoc autem maxime fidem meretur quod consentiens ipsi Mosi, Nimrotu m quem suum Saturnum primum fuisse scribit, authoremque Babylonicæ turris & Regni, facit parum probum vt qui rituales libros magni Iouis est furatus ab omnium parente Noacho: per illos enim libros Chaldæi eadem habere cœperunt quæ & sancti patres, donec sacra disciplina ad ambitionem & maleficas artes est conuersa, sicut nostram videmus ad id redactam, vt hominibus omnino disimilibus iis qui eam instituere, vi-

deatur ipſo vſu aut abuſu potius patrocinari. Sic vſu comparatum eſt, vt corrupti ſingulis ſæculis homines ex præſtantiſsimis inſtitutionibus peſsimos mores ſanctis ornatos titulis producant. Superfuit ex illis ritualibus doctrina rerum cœleſtium, in qua poſt Diluuium excelluiſſe Chaldæi non potuiſſent, niſi iam ante Diluuium fuiſſent obſeruationes à ſanctis patribus factæ & conſcriptæ, religionique geniorum Angelorúmue qui primum cœlo influunt coniunctæ, quales antea Chanochus vates ſcripſerat, cuius opus inter primos rituales ſacroſque libros in Aethiopica eccleſia extat, vt ipſius fidem & argumenta ab ipſis audiui Aethiopibus Candacum Regno ſubiectis. Quum itaque in Beroſi fragmentis quæ adhuc extant, nil ſit ſcriptum niſi quod veritati ſacrorum aut Aſtronomiæ, aut humanæ & cui nil repugnat Hiſtoriæ per omnia conſentiat, eo quòd parum pleriſque placeat, non eſt reiiciendus. Rationibus enim & authoritate præſtantiore, non ſolis conuitiis aut deteſtatione riſúue ſunt improbandi ſcriptores ſicubi diſplicent. Deeſt autem pluſquam dimidium, vnde conſtat certiſsimò non eſſe confictum opus. Clare enim liquet ex Ioſeſo ad Nebucadnezarum vſque Babylonis inſtauratorem ſcripſiſſe.

Quòd sacrarum constitutionum seu Diuinationum libri sint ea fide & integritate, vt necessario omnibus sæculis fuerint sintue inter optimos sapientissimosque probandi, summumque bonum suasuri.

FVit semper vsu omnium gentium receptissimum, vt prima fides oratoris aut scriptoris ab ipsius persona peteretur. Quisquis enim etiam de rebus præstantissimis verba facturus aut dicturus, sola Authoritate, aut solo rerum fine moueri debere suos auditores, ita vt semper illis persuadeat, velit, toto errat cœlo. Quot enim iam à condito orbe principes sategere, vt suis populis ob solam authoritatis rationem ponerent ad hoc vt in officio retinere homines possent? Tamen ex totius orbis terrarum imperio in quo ad hanc diem fuere innumerabiles summáque authoritate principes, si leges iuris Romani Iustiniani imperatoris cura conseruatas excipias, nil plane superesse reperias. Licet vero sint præstantissima & ad homines in officium cogendos aut in eodem retinendos aptissima, quæ innumeri sapientia aut vt rectius loquar prudentia insignes viri De politia, De Oeconomica, De Moribus, De legibus & in summa de omnibus illis doctrinis quæ ad officiorum rationem spectant præclarissime, doctissime

me argutiſsiméque ſcripſerint tamen illa omnia aut interierunt, aut ſi extant, vt innumera adhuc extant, tantundem plane faciunt in promouendo, quantum ſi ſcripta non eſſent. Hinc licet innumeri in toto terrarum orbe dent operam Platoni, Ariſtoteli, Iſocrati, Ciceroni & cæteris huius notæ primariæ uiris, nullum tamen vnquam reperire liceat, qui reuera moribus ſanctioribus ſit effectus ex eorum lectione. Illæ enim diſciplinæ, doctiores quidem, ſed ſanctiores non reddunt, ea vna de re quòd ne ipſis quidem ſcriptoribus, quamuis ſint veriſsima, fidem ſuæ veritatis fecerunt: fuere enim corruptiſsimi in ſe, qui optime cæteris tantum, & non ſibi ſcripſerunt. Quòd ſi ipſa acceſſerit vitæ morumque probitas veraque in ſcriptoribus ſapientia, quæ in Bonitate conſiſtit coniunctaque cum Authoritate & Doctrina fuerit, eſt omnino neceſſarium vt ſummam omnibus ſæculis fidem faciat, & econuerſo, eſt omnino impoſsibile, vt vlla doctrina aut legislatio poſt diſſipatos ſuos populos ſit ſuperſtes, & multo minus poſsibile, vt ex primis ad alios informandos tranſeat, niſi ſit Diuina inſtitutio à ſumma Authoritate potentiáue, à ſumma ſapientia, & à ſumma Bonitate profecta. Inde veriſsime eſt ab Horatio ſcriptum, ſi vere vt ſcripſit, intellectum voluiſſet. Si uis me flere dolendum eſt

primo tibi. Quaſi dicat ſis bonus oportet, ſi mihi vis ſuadere vt ipſe bonus ſim. Quotquot itaque aliter docuere quàm fecerunt & ſe & ſuos luſerunt auditores. Hinc perdita veri fides. Quamuis enim veriſsima vtiliſsimaque ſcribantur, ſi non ſuaſerunt ipſimet oratori & ſcriptori, qui fieri poterit vt mihi ſuadeant? Quum autem videamus ipſos ſacræ Diuinationis libros, qui in Hebræorum literis potiſsimum ſeruantur, iam totis tribus annorum milibus (quum tamen meræ videantur ineptiæ ſi ad ſummorum filoſoforum ſcripta conferantur) non tantum fuiſſe inter ſuos vbiuis terrarum ſparſos, conſeruatos & literis moribuſque obſeruatos aſsidue, ſed ſenſim tantam ſuæ veritatis fidem feciſſe, vt ferè totius orbis terrarum inſtitutio ab ipſis dependeat, diuinitus hoc fieri fateamur oportet. Si quis autem diligentiſsime apud ſe conſyderet tempus quando apud ſuos deſtructo Iudæorum imperio periiſſe omnino debebant, tunc ſenſim vna cum ſumma abſurditate mundi, orbem terrarum ſumma Authoritate ſapientia & vera Bonitate repleuiſſe, neceſſario colliget iſthæc Axiomata. Quòd, quum videantur abſurdiſsimæ doctrinæ, & ab eloquentia rationéque humana omnino alienæ, tamen quando apud ſuos periiſſe debebant orbem repleuere, opus eſt illud à Diuina proui-

dentia esse factum, quod contra voluntatem iu diciumque humanum factum videmus. Quod, quum non solum sua simplicitate & infantia fre tæ sed mysterio crucis toti mundo deridendo vnitæ contra Gloriam & cupitos honores, contra Luxum & superfluas voluptates, contra aua riciam & fluxas opes: Probra, Dolores paupertatemque suis sectatoribus suasere, Rem omnino humanæ sapientiæ quæ contra ista pugnat, contrariam. Adde, Quòd tunc omnes doctrinæ mundi & Græcis & Latinis ingeniis excultissimæ, summáque eloquentia expositæ, tunc summo in imperio mundi versabantur, quum ísthæc insipiens sapientia illis inuitis & obsistentibus vicit orbem terrarum. Vnde est omnino colligendum pro Axiomate generali, Huiusmodi scripta esse Diuinitus inspirata, & ab optimis viris quique primi illa obseruarunt esse scripta, & vt impiis soloque nomine filosofis sunt ridicula, ita ab integerrimis sunt assidue probata inque præsentē deducta authoritatem. Quum autem obsistētibus huic doctrinæ omnibus potentiis & sapientiis mundi, tanto magis orbem occuparint, quanto magis sunt oppressæ, necesse est vt Ratione solius Bonitatis tam in ipsis scriptis respersæ quàm in suis autho ribus inhabitantis, contra vniuersi potentiam obtinuerint. Colligitur præterea in æternum

ideo duraturas has literas, quamdiu videlicet mundus durabit, eo quòd ſicut cauſa cauſarum non ſola potentia, aut ſola ſapientia, aut potentia & ſapientia ſolum, ſed potiſsimum Bonitate aut Beneuolentia fuit & eſt cauſa omnium rerum, ſic hæc ſacra ſcripta non ſola potentia authoritatéue inſtar legum aut conſtitutionum principum, nec ſola humana ſapientia vt ſcripta filoſoforum, nec Authoritate & prudentia tantum, vt ſunt ea quæ à potentibus ſapientibuſque uiris ſunt de moribus aut religione conſcripta, ſed potiſsimum ab ipſa Diuina Bonitate in bonos uiros transfuſa Diuino iuſſu ſunt conſcripta. Vna iſta cauſa Bonitas videlicet defuit illis ſcriptoribus humanitatis pro gloriæ & amoris proprii compendio ſcribentibus, quam ideo ſapientiſsimi vates ſanctiſsimíque profetæ in paupertate probro & dolore quæſierunt, vt vniuerſi gloriam cauſæ vniuerſorum redderent, veroſque Honores Delicias & opes fluxa omnia fugiendo & ſibi & orbi compararent.

Quod necesse est præcipuum Sacræ diuinationis authorem esse summa quæ vnquam in mundo posſit oboriri potentia, Sapientia & Bonitate, eiusque Doctrinam esse Rationi coniunctiſsimam.

LICET vniuersa eius doctrinæ tractatio quæ tam in legibus, quàm iis libris sententiisque quæ ad mores spectant, est exposita, visa sit suis ipsis authorib. rationi tam cõiuncta vt duce ratione vbiuis gentiũ probari debuerit, tamen illi præstantisſimã sui partẽ omnino deesse ideo iudicandum est, & quòd nullũ vnquã bonũ virum aut fecerit aut seipso reddiderit meliorẽ, & quòd illis tam egregie ornate eloquẽterq. tractatis, sensim mũdus prætulit eas Doctrinas, quæ ipsis mundi sapientib. videntur etiam lectu indignæ. Quòd si mihi opponant hoc propterea fieri quòd deteriora semper vincere soleãt, (quod nõ ambigo renascentẽ vbiuis Impietatẽ dicere) aut falso obiicere se, aut nullã esse mũdo causã prouidentiãue, quæ curã rerũ humanarũ habeat affirmabunt, ipsiusq. impietatis assertiõe ex numero hominũ tolli merebũtur. Hoc autẽ vltimũ, quũ nusquam gentiũ sint libere dicturi, etsi id maxime cupiũt effutire, quin se hac vna ratione mentiri deprehendãt nemo dubitarit. Nã inter multos mũdi principes extra veri dei cognitionẽ positos quin fuerint aliqui, iique non pauci qui sategerunt vt

leges institutionesue suorum populorum essent & rationi coniunctissimæ & diuturnissimæ mihi nusquam negabunt. Lycurgus saltem,& Numa,Charondas & Zamolxis qui imperia suorũ cum summa prudentia retinuere legibusq. sanctissimis vt sibi visum est suos instituerunt, nec tamen facere potuere vt ad posteros eorum doctrinæ peruenerint, quamuis nemo non applauserit illorum sententiæ. Factum itaque non est vt sacra vicerint eo quòd Deteriora vincãt, sed quia sæcula semper proficiunt illa tanquam vana & à veræ causæ cognitione aliena periere:Hæc autem quanto magis sunt oppressa impetita aut irrisa profecerunt, ita vt reuera hodie in toto terrarum orbe supersit Moses vnus pro Reipublicæ basi cum illis Romanarum legum seu humani Iuris quod à Virtute Romæ incumbenti & ab ipso Principe mundi Noacho olim delecta pendet. Nam licet in oriente res Christianorum per nostrorum principum factiones sint accisæ, Iudæi autem perpauci sint iique vbiuis exulum instar agant, tamen,orbis Ismaëlitarum est in eorum locum substitutus à Diuina prouidentia vt potius quàm periret Sacræ Diuinationis memoria, Ismaëlitæ adulterinis doctrinis & sui authoris similibus orbem in Syriacæ doctrinæ memoria continerẽt.Est itaque summa potentia mundi in eo cuius nomine

retinentur ſacra contra omnes impugnationes mundi. Solus vero Deus hoc poteſt, vt quo magis oppugnatur, tanto magis præualeat. Summa etiam ſit ſapientia neceſſe eſt, quæ vniuerſorum mundi ſapientum conatum ſuperarit. Bonitas certe quæ cæteras vincit palliatasque oſtẽdit ſola ſumma eſt, & omnipotens. Quum autẽ Chriſtus hoc fecerit vt Iudæorum libri qui inter paucos Iudæos aſſeruabantur in totum orbem ita tranſierint, vt in illorum verba ſit iuratum vbiuis gentium, vt qui eſt potentior ſapientior & melior in infinitũ ipſo Moſe, ſit Omnipotens, omniſapiens & optimus omnibonusue neceſſe eſt. Quòd ſi Moſis Dogmata inuita totius mundi potẽtia & ſapiẽtia ſuas cæteris intercidẽtibus leges aſſeruauit quantus eſt? Quantus autẽ erit ille de quo ſuam edidit legislationem? Chriſtus itaque eſt omniũ legum & potentiarũ mundi apex, cui tamen vni quamuis inuitus potentiſſimusque tamẽ ſummopere inſeruit Iſmaëlites. Quum autem Deus & Natura nil faciant fruſtra, fieri non poteſt quin in ea Doctrina quam inuitis ſapientibus mundi Deus ſolus orbi ſuaſit habeat in ſe rationem ſummam, & quæ omnibus ſapientum rationibus ſit ſuperior. Sapientes mundi, imò hominum ſtultiſsimi, eo quòd viderent vſque adeo natura duce inſitam eſſe in animis humanis cognitionem Dei, vt qui de illo

timendo colendo & amando verba facerent, communia & puerilia homineque indigna iudi carent: & ideo ne viderentur ſimplicitati affines exhorruere, de ipſo mentionem ingerere, quòd in Ariſtotele potiſsimum videas, quumq. de cauſis & per cauſas ſe docere deque ſummo bono eligendo & amando vbiuis ſe dicere affirmet, ne ſemel quidem videas aut ipſum in Dei laudem prorupiſſe, aut ſuaſiſſe vt illa cauſa cauſarum per quam omnia ſunt eligatur amanda colendaque & maxime cognoſcenda. Hoc enim illum puduiſſet. ſacra contrà. Cenſent enim omnia ſenſibus obiecta eſſe omnino Deo & cauſæ primæ vt æquum eſt poſthabenda. Quidenim amentius videri poſſet, quã vt amentur quædam expetenda, vt ſunt ſcientiæ opes virtutes valetudo, & cætera omnia quæ inter expetenda reponuntur, cauſam autem ipſam & ſummi boni fontem vnde talia habent vt expetantur negligere? Sapientiæ itaque principium & finis ſummaque ratio omnium rerum ita eſt, Non ſolum vt ſcias fateariſq. eſſe cauſam mundo, ſed vt eius nomine quæcunque illa ſit non ſolum Famam valetudinem & opes videlicet Animi, corporis & media imprimis expetenda bona ſpernas, ponasq. lubẽter, veluti ipſi authori gratias habiturus, ſed ut loco Famæ Probra pro Valetudine Dolores, pro opibus ſummam

patiare

patiare pauperiē. Hæc autē ſunt ponēda non vt Deo qui non eget reddantur, aut eius nomine patiamur, ſed vt Reipublicæ aut cuiuſuis alterius hominis conſeruandi gratia, ad ſolius primæ cauſæ gloriam hoc facias. Hæc eſt lex æterna & ſacrorum finis extremaq. Ratio cuius cauſa factus eſt mundus. Non ſatis itaq. eſt virtutē propter virtutē, aut bonum propter ſeipſum appetere, ſed eſt omnino opus vt omnia expetēda propter illam cauſam ſolummodo expetantur, quæ & illa expetenda fecit, & nobis animū verū expetendorum Iudicem dedit. Omnes doctrinæ mundi quæ non ſic docent pereant neceſſe eſt, vt hactenus innumeræ periere. Quantum vero ſunt futuræ ſuperſtites tantum Diuinationi primæ ſeruire illas eſt neceſſarium, ſicut legum humanarum meliorem partem inſeruire Chriſtianæ Reipublicæ videmus.

Quòd nulla vnquam diſcuſsio grauior eſt in ullos authores habita quàm in eos qui ſacræ Diuinationis libros ſcripſere.

SVPERSVNT hodie duo Iudæorum genera Samaritani & Cōmunes qui iam ante bis mille & quingentos annos tanto ſunt erga ſeipſos odio, vt omnino illorum pertinacia videatur irreconci-

liabilis. Samaritani tam pertinaciter diſsidendo à moribus Talmudiſtarum (ſic enim Communes volunt vocari) vt poſt ſeparatas decem Tribus ab imperio legitimo Iudæ nũquam conuerſari in rebus ſacris vna voluerint, ita vt poſt Quinque Moſis libros, nullos cæterorum qui in Iudaico & Chriſtiano Canone habentur recipere voluerint, aſſerantque omnia ſacra eſſe peruerſa apud Communes, faciunt maximam fidem, quod Moſis libri ſint ſumma integritate apud nos & apud Talmudiſtas, quia omnino vt ipſi apud eos probauimus, & illorum exemplaria Samaritano depicta charactere ſunt plane eadem cum Hebraicis. Illa itaque diſcuſsio fidem ſummam facit. Quanto autem odio inter Iudæos & Chriſtianos ſit ad hanc diem iam totis 1500. annis laboratum notius eſt quàm vt dici debeat. In hoc autẽ vel maxime videtur Quòd quum ſacrarum interpretationum & dogmatum in fidei articulis pridem poſitorum apud eos vna cum ſacris haberentur, quæ neceſſe erat ad intelligendas ſcripturas tunc apud illos, ſicut nunc apud nos fuiſſe ſcripta, ob odium nominis Iudaici, ne nomine quidem ipſo audire potuerint noſtrates, tamen in ipſis libris ſacris tanta videtur conſenſio inter nos & Iudæos, vt nil plane (niſi ob aliquot loca interpretum aut ſcribarum vitio mutata) differre

videantur. non est itaque dubiũ summa discussione nostrorum factum esse, vt in vnius aut alterius authoris vel libri sacri verba & volumen iuraretur. licet itaque in sensu tamen in ipsa legis litera nil dissensionis superest. Sed quid non sunt passi impugnationum, quũ innumeri huic doctrinæ affines exemplaria innumera corruperint. Vnus Iulianus imperator disertissimus quàm acerbe potuit fieri contra sacra scripsit. Celsus argutissimus hoc ipsum fecit. Porfyrius Pythagoricus an Platonicus melior non facile dixerim, sed vt doctissimus ita acerrimus nominis Christiani insectator & doctrinam & libros summo cum fauore totius impietatis mundi euertere conatus est, innumera suarum inuectiuarum volumina curarunt trãscribi asseruarique. Sed quid? tanto illustrior facta est ea doctrina quanto magis est concussa. Nulla vero fuit maior discussio Doctrinæ & authorum quam quum innumeri omnium doctrinarum claritate celebres vt testatum Deo & orbi facerent, quanta in illis virtus lateat, clarissimi miraculis toti orbi notis, Fortunarum Vitæ & Famæ præsentis iacturam lubentissime fecere, vnde moti multi in filosoforum literis instructissimi recte iudicabant, non posse hoc nisi per præstantissimum doctrinæ genus fieri, & non nisi in optimis viris cõsummari, vt omnino alacres

ad mortem vltro ſe potius offerrent, quàm vel latum vnguem à ſacrorum Chriſti inſtitutorũ præſcriptis recederent. Hic eſt veritatis Baſis tantum ſcit homo quantum operatur. Tantum pro ipſius datoris honore impendas oportet, & non coactus tantum, vt in morte ſit, ſed vltro quum adhuc vti poſſes, quantum ab ipſo acceperis. Quòd ſi te velis maxime ſummo amatori Deoue probare, vt eius verba ſeruentur opus eſt te animam ad infamiam, corpus ad dolores & vniuerſam creaturam in tui ipſius afflictionem acceptare. Sic erat eorum erga Deum animus qui nobis hanc doctrinam tradidere, vt homo qui ſolus naturæ ordines peruertit, ipſi toti luat Naturæ quod in eam admiſit. Hæc eſt lex æterna finis & principium ſacrorum, Vt qualem velles tibi obnoxios ſubditoſue rationem rerum erga te aut filios tuos inire, talem tu ipſe erga Deum vniuerſi parentem ineas. Eo nos ducunt vera ſacra.

Externa probatorum authorum teſtimonia pro ſacrorum fide.

OBmiſsis permultis illis authoribus quos Ioſefus pro antiquitate authoritate & fide ſacrorum Syrorum & populi Dei citat vnius ſolius rationẽ adferam. Vbi enim cauſas adfert quur tam pau-

ci ſacrorum meminerint ait Diuinitus fuiſſe prohibitos omnium gentium ſcriptores ne in ſua ſcripta transfunderent & ſacra. Inducit vero Theopompum eius rei teſtem. Quum enim in ſuas hiſtorias vellet ſacra Hebræorum transfundere ipſo ad trãſcribendum accincto ſtatim Diuinitus lux oculorum illi eſt adempta, nec prius eſt reſtituta quàm Deo Hebræorum promiſerit ſe eius ſacra nunquam attrectaturum, vt cum reliquis hiſtoriis profanaret. Diuina prouidentia id curauit, ne illa quæ in prima veritatis ratione habenda voluit literis eorum admiſcerentur, qui nil fabulis non repleuerunt. Beroſus quidẽ ex Babylonica hiſtoria ſacris tam gente quàm literis proxima oſtendit fuiſſe licitum Chaldæis quod non fuit Græcis. Diluuii enim hiſtoria apud eos ſeruabatur. Antiquitas Iudaica & libri contra Appionem faciunt eorum authorum fidem, illuc remitto ne actum agam. Similiter, permulta quæ in Hiſtoria eccleſiaſtica ſunt quum inde poſsint peti illic relinquam petenda volentibus. Nondum enim animaduerſa adferre viſum eſt. Nullus locus magis Chriſti regis regum magnitudinem explicat quàm qui eſt apud Plutarchum in libro Cur defecerint oracula. Ait enim, vt iampridẽ in libro de Orbis terræ Concordia notauimus, Temporibus Tyberii Cæſaris (quum Chriſtus

in cruce obiit) nauem vnam rectore Naucleróue Aegyptio à Græcia versus Italiam contendentem constitisse ad vesperam in littore Epireo non longe à Strofadibus. Quumque alii cœnam nõdum complessent, alii autem iam cubitum irent audita est in aëre vox sepius inculcans Tamuz Tamuz, Tamuz. Hoc erat proprium naucleri nomen toti alioqui naui incognitum, ad quod quum respondit nauclerus ea vox subiunxit in aëre, quum fueris iuxta palodes (si recte memini loci, nam nec Plutarchus hic nec nostrum opus adest) clama toto conatu ὅτι πᾶν θεὸς ἀπέθανε .i. Deus vniuersitatis obiit. Consultum est inter omnes de hac voce quid agendum esset, statutumque est, vt si nauis in tranquillitate ibi cessaret nauclerum hoc exclamaturum, sin autem misso fantasmatis præcepto vltra transituros, statim vbi nauis eò loci quò iusserat spiritus constitit, trãquillitas summa & ventus cessans fecit vt iussa facere Tamuz cogeretur. Vbi inclamauit statim admirabilis eiulatus & vocum confusio audita est, & tanto fragore & motus in aëre effectus est, vt Tyberius eodem tempore audiuerit pan esse mortuum, & aduocatis filosofis qui de vita & morte deorum disceptarent miserit etiam ad Tamuzium nauclerum hac de re accersendum Romæ, à qua tamen ab eo loco vbi erat Ta-

muz ſunt pluſquam octingenta paſſuum millia. Vnde neceſſe eſt vt quum audiuerint illi ſpiritus de morte Imperatoris omnium ſpirituum ſeu ad condemnationem ſeu ad compaſſionem (nam cuius generis eſſent vix iudicaretur) ſint emoti, ſtatim illud auditum Romæ expoſuerint. Quòd autem illi ſpiritus vocarent Chriſtum pan id eſt vniuerſale, hoc eſt vſitatiſſimum in ſacris. Ipſi authores ſacrorum Moſiſque auditores quibus authoribus ſacra probata ſunt vbicunque vox כל col quæ vniuerſale ſonat eſt ſcripta expoſuerunt in ſacris Doctrinis vt in Zohare patet, mediatricem, & motricem vniuerſi potentiam per quam ſummus Deus omnia moueret, eamque aſſerebant eſſe Meſsiæ mentem. Nam eo quòd Deus eſt motor omnino immobilis & immotus, quique nullis nouis aut affectus aut loci motibus poſſet moueri, natura autem eſt omnino per ſe immobilis, & cœlum etiam non niſi per proprias intelligentias mobile, vt niſi adeſſet vnus vniuerſitatis ſpiritus Dei vicarius naturæ indiuiduæ author quem Græci πᾶν Hebræi כל vocant, nil plane poſſet moueri. Hic eſt Intellectus ſeu Mens & Spiritus generalis de quo poſtea. Ait ibidem Plutarchus authore quodam Demetrio relatum fuiſſe, eadem tempeſtate dæmones antea populis ipſis aut propitii aut

minime damnosi circa Orcades insulas ad fines Iuuernæ & Albionis insularum, ita seuiisse & aërem concussisse, vt nil integri in agris plantis & ædificiis pene reliquerint. Sentiebant & illi suas ruinas, & ideo illas suo more in suos cultores vindicabant. Plinius cui vni odiosa fuit & ideo fere vbiuis proscissa & insectata immortalitas & Diuinitas (nam fato omnia, nil prouidentiæ, nisi coactissimus suique dissimilis tribuisse videtur) ambigue admodum & cursim locum vnum scriptum septimo Naturalis histo. tractauit, qui reuera mihi videtur de alio non posse quàm de Christo intelligi. In summo enim probro posuissent, aliter quàm in dedecus de Christo crucifixo Deo loqui. sic habet cap. 52. Multa etiam vaticinia sunt ædita ab illis aut de illis qui à sepultura reuixere. Hæc est sententia, nam Latinus Plinius ad manum non est. Fieri non potest quum ea vaticinia quæ ipse Plinius pro vaticiniis habeat, publice non extarent. Quare de libris Sibyllinis qui frequentissime Christi qui quadraginta annos ante Plinii tempora surrexerat, Resurrectionem iuculcant eum intelligere iudico, aut de ipsissimo Christo fonte Vaticiniorum, qui post Resurrectionem ad 40. dies conuersatus cum plusquam quingentis viris confirmauit suæ sacrosanctæ profetiæ veritatem. Quis vero non putet tunc

extitisse

extitiſſe inter Romanos recentiſsimam memoriam facinorum Pauli & Neronis, cui vni (ſi quicquam priſcis credimus hiſtoriis) capite truncatus Paulus præſens adfuit, illique omnino dirum euentum quem ſortitus eſt prædixit. Sed ſit hæc coniectatio, eaque perleuis, ſuis rationibus carere non poteſt. Verumenimuero ad authoritatem omni exceptione maiorem eſt deueniendum. Non eſt dubium quum ſenatui Romano pro noſtra religione ſint porrecti libelli, Apologiæ, libríue in quibus ipſis ſint producta teſtimonia aut Ethnicorum aut Sibyllarum tanquam ex ipſis Archiuis & Capitolii arce deſumpta, Quin omnino ita ſint, vti ſunt oblata. Preces enim opus eſt veritate niti, & multo maxime in ea cauſa quæ fuit inter omnesquæ vnquam fuere mundi potentiis odioſiſsima, & apud potentiſsimam mundi Dominationem, contra gratioſiſsimos aduerſarios tractata. Meminit Euſebius Cæſarienſis in Præparationis Euangelicæ opere verſuum Sibyllinorũ ex ipſis Capitolii archiuis deſumptorum in quornm capite, vt Rex ille, qui eſſet à toto orbe adorandus, vt Ciceronis verbis vtar, de quo illa ſcripta erat ab ipſo nomine agnoſceretur: erat ſcriptum ἰησοῦς χριστὸς, θεοῦ υἱὸς σωτὴρ id eſt, Ieſus Chriſtus Dei filius ſaluator. Latinos illos fecit Auguſtinus lib. 18. de Ciuitate Dei, cui ver

ſioni demum noſtra memoria Ludouicus Vi-
ues Græca reddidit. Eorundem ſententiæ me-
minit Oroſius. Sed vnde deſumerentur nullus
maiori fide vnquam monſtrauit quàm Lactan-
tius qui ex ipſo Capitolio capi apud imperato-
rem Romanum affirmauit. Cicero autem quū
Sibyllinorum verſuum meminit ait in ipſorum
verſuum capite eſſe acroſtichida ἀκροστιχίδα in
qua Regis adorandi nomen eſſet expoſitum, &
ſic eſſe per maiores traditum, iam ab ipſa Sibyl
la Regem adorandum in ipſo capite contineri.
Licet autem nemo potuiſſet hoc nomen lege-
re antequam ipſe appareret, nomenque ſuum
ibi ſcriptum ederet Ieſus Chriſtus Dei filius ſer
uator, tamen Romani religionibus incitati, &
putantes ſe demum ad ſummum veniſſe fœlici-
tatis quum Regem ſuum adoraſſent, voluerunt
Diuinos honores Auguſto Cæſari tribuere,
quos à Sibylla Tiburtina quam de hac re conſu
lebat admonitus recuſauit, vt teſtis eſt Sueto-
nius, licet non adferat cauſas veras ſed in mo-
deſtiam id referat principis. Oroſius Roma-
nis Romanè ſcribens altius tradit. Ait enim Si-
byllam non tantum Auguſtum ab ea impieta-
te deterruiſſe, ſed vt ſe iure id ſuadere & Diui-
nitus, iuſſam ſe eſſe oſtenderet, in ipſo cœlo &
clara luce Genii Angeliue miniſterio oſtendit
formam nuper nati Regis adorandi in genitri-

cis vlnis amplexam, quo viſo tantum abfuit vt honores Diuinos ſibi aſſumeret, vt conſecrato illo loco, & nomine Aræ Cœli nuncupato vetuerit, ne quis illum etiam inter mancipia Domini nomine appellaret, ſed Auguſti ſolum meminit ſpectri & arcus circa Solem viſi ab Auguſto Dion lib. 45. licet tempore cum Oroſio nõ quadret vti nec cauſa. Teſtis item Suetonius qui etiam addit adeo poſt id temporis Domini nomen exhorruiſſe, vt incogitãtem mimum qui in ipſo theatro in hæc verba prorupiſſet, En bonum Dominum, ob ea verba verberibus contundi iuſſerit quod contra edictum feciſſet. Sibi enim dici Auguſtus putabat. Illius ſacroſanctæ Acroſtichidis licet obſcurius, meminit tamen ſatis clare Dionyſius Halicarnaſſeus libro Roma. hiſto. quarto. Ait enim libros Sibyllinos poſtquam conflagraſſent in Iouis Capitolii templo fuiſſe à legatis in Græciam ad eos recuperandos miſsis, reparatos, diuerſos quidem à primis, ſed tamen qui cum primis in Acroſtichide conuenirent. Quod autem de hac Acroſtichide intelligat patet. Nam libri illi à Græcia repetiti ad tempus vſque Ciceronis, imò vſque ad ipſius Stiliconis Vandali, qui illos comburi iuſsit, durarunt. Male enim habebat impium & perfidum hominem qui calamitatem in orbem Romanum imò in vniuerſum excita-

uit, illic eſſe prænotatum, vti ſummam malorum cauſam. Sed non eſt dubium alias cauſſas eſſe quæ tantopere à Domini nomine deterrerent. Suetonius enim ait. Eo tempore Romæ percrebuiſſe Famam, Quod ex Iudæorum gente naſceretur qui imperio orbis terrarum potiretur: Quod de Chriſti fama debere intelligi nemo dubitat. Hanc famam antequam apud populares percrebreſceret, non eſt dubium & ſenatui & Auguſto innotuiſſe. Herodes alienigena dono à Romanis acceperat Iudææ regnũ vt Cæſarem recognoſceret. Sategit primo apud ſenatum vt ſciretur de gentis Iudaicæ peruicacia, & de illorum Meſsia, quem certiſsime de ſanguine Regio generis Dauidici naſciturum Iudæi ſperabant, vnde vt liceret Regnum in pace continere, Romanis annuentibus quotquot ex principum aut ſacerdotum auito ſanguine erant, curauit interfici, vt Diuinum in illis ſemen extingueretur. Nam ſi vſquam gentium tantum ſanguinis eorum qui imperata facere non detrectant, quiuis princeps nedum tyrannus fudiſſet, ſub Romano imperio, inultum ſcelus nunquam reliquiſſent Romani, maxime legatis populorum expoſtulantibus. Sed quia illa fama percrebuerat ideo hæc illi diſsimulante Auguſto & ſenatu licuere. Quum autem poſtquàm triginta annos regnaſſet vidit aduenisse à

ſummis oriẽtis finibus Magos principes & rerum & aſtrorum peritiſsimos, qui tũc debere naſci in Iudæa Regẽ adorandum Iudæorũ aſſererent, tũc demum miſit Romã aduenisse tempus in quo natus ille Rex Iudæorũ poſsit deprehendi. Sed ſic interim eſſe cõſulendũ rebus ſenſit. Senatum Auguſtumque debere edicto curare, vt orbis deſcribatur, ad hoc vt dum iſta fingitur deſcriptio, de qua alioqui alibi gentium nõ fit mentio, Tribus Iudaicæ in ſua loca cogerentur & ante cæteras omnes populares plebeiique domus Dauidis, ad quam rem ordinandam paulo minus biennio opus fuit. Nam biennio antequàm naſceretur Chriſtus viſa eſt in oriente ſtella. Sic enim ſtatuit perfidus tyrannus aut ab ipſis reſciſcam Magis quiſnam inter tot pueros ſit hic puer & Rex adorandus, aut eorum qui ſunt à biennio nati nullus euadet ne meus quidem, vt videar nomini Romano fidelis. Sic vero Romæ percrebuit eſtque ſæpiſsime allata illa fama de Rege orbis terrarum vnde meritus Auguſti timor. Inde autem tantum impietatis per Senatum & Auguſtum Herodi licuiſſe clariſsime videtur, quod non tantũ non ſunt vlti, vt vbiuis gentium erant ſoliti, ſed ipſe Auguſtus alioqui fons æquitatis, quum audiſſet, (ait Macrobius in præclare dictis aut factis Auguſti) inter illos pueros quos in Bethlehem

occidiſſet Herodes etiam proprium filium interemiſſe, ait ridens Malim eſſe Herodis porcus quàm filius. Non ſolum autem vt poſſet Rex Iudæorum extingui hæc tam immania ſcelera Herodi licuere, ſed poſterioribus ſæculis pluſquàm ducentis fere annis à ſenatu Romano propoſitum eſt præmium illi quiſquis Dauidici ſanguinis hominem aut ſenatui puniendum dederet aut occideret. Verum teſtimonia excellentiæ Chriſtianæ ex calumniis Suetonii Tranquilli & Cornelii Taciti peti poſſunt. Quum enim in hoc conueniant quod Maleficii id eſt quorundam operũ ſupernaturalium reos merito eſſe puniendos Chriſtianos aſſerant, fatentur maius cum Chriſtianis fuiſſe numen quàm cum tota falſi cultus potentia. Erat enim aſsidue probatum illos tanta pollere virtute vt precibus nutuue ſolo quum vellent & idola & templa fortiſsima cõminuerent, Dæmonibus imperarent, mortuos ſuſcitarent, ſilentiũ omnibus oraculis ſolo nutu imponerent. Hæc ſunt illa maleficia. Sic iudicauit Nero. Symo Samaritanus hominum perditiſsimus ob præſtigias Deus ſanctus creditur & à Nerone ſtatua donatur. Qui eo præſente mortuum ſuſcitauit, Symonemque de ſuo impietatis cœlo deturbauit Petrus quia Chriſtianus, Maleficus dicitur. At vero non ſic ſenſit in Romano exercitu M. Au-

relius quum orationibus legionis Christianæ impetrata est morienti & siti tantum non enecato exercitui Romano pluuia copiosissima. Non sic iudicauit Iunior Plinius, vt testis est eius Epistola. Innocentissimos enim hominum esse Christianos tunc tēporis scripsit. Sed quid dicam de Regis adorādi potentia? etiam quando sui cessant ostendit se esse orbis & Naturæ imperator. Iulianus imperator apostates afflictis vbiuis Christianis volebat in eorum dedecus inque Iudæorum gratiam Ierosolymis instaurare Templum Solomonico simile. Scribit præter Ruffinum Ammianus Marcellinus à nobis alienus. Constituit operis curatorē Alypium quæstorem cui Syriæ censum in operas constituit ventum est ad opus. Fundamenta vetusta effossa repurgataque. primarius lapis erat ponendus. Ecce repente in sui creatoris vindictam muta natura armata est. Ad Gallilæi (sic enim probri gratia Christus à Iuliano vocabatur) in cœlo agentis nutū concussum est solum, æquataque sunt fundamenta solo, repenteque globus igneus terra erumpens quotquot inuenit Iudæorum ethnicorumque euertit occidit ambussit. Erat autem incredibilis Iudæorum ex toto orbe tanquam ad noui Mesiæ operas adiuuandas collecta multitudo Recutitorum. Qui superfuerunt cladi censuerunt, non fuisse

recte initiatum opus. Debuisse instar Solomonis, materia omnino parata & saxis dedolatis & non antea, tanti operis iaci fundamenta. In eorum itum est sententiam. Alii ligna comparare, cædere, dedolare, polire, deuehere. Cæmenta alii contundere comportare calcem alii curare multo maxima saxa ingenti mole amoliri cædere parare. Vbi omnia reponerētur & expolirentur, maxima Iudæorum pars ergasteria in quibus artifices omnia ad libellam reducerentur construere, vbi erat maxima multitudo. Mirabile dictu rursus ex mediis ergasteriis ingens se recollegit ignis globus, qui non solum operibus insistentes enecauit, sed perreptatis totius vrbis Aeliæ vicis, foris & plateis quotquot inuenit Iudæorum aut occidit aut ita signauit vt nullus esset Iudæorum superstitum cladi illi, quin in sua veste signatam gereret crucis imaginem colore rubro intinctam, quo miraculo illi ad Christum omnipotentem transiuere, & inde inter Christianos irrepsit mos, vt sigillo rubro vbiuis Christianismi notentur Iudæi. Hæc habui quæ ab externis authoribus delibarem in eius gratiam cui omnia secunda debentur, quique author in nobis est eius scripturæ & sacræ Diuinationis in qua & rationis & fœlicitatis apex, author inquā omnipotens, omnium peritus & optimus motor, cuius vox nobis est

pro basi

pro basi totius veritatis ponenda probandaque. Quum enim sit illa mens generalis de qua Filo sofus dixit Mens autem sola extrinsecus accedit, eaque sola est immortalis, (hoc enim modo omnes homines quouis modo Mente & ratione superiori vtentes sint eius membra & partes) opus est vt quicquid veri in mundo versatur, ab eo sit editum, sed ante omnia sacrorum libri & eorum conclusiones quibus subseruiant cæteræ Doctrinæ mundi necesse est. Dilemmate autem isto velim omnes qui de hac doctrina ambigerent, rem concludere. Aut causa prouidentiaque aut sorte fortunáue mundus regitur. Si prouidentia, quin Christi doctrina sit illi charissima, quæ vniuersas aboleuit dubium non est. Hoc enim & Ismaëlitæ debent Christo quod sunt. Nam si non erat ad semen Christi procreatus & vocatus Abraham, non erat Ismaël, nec eius nomine nixum dogma. Sin autē fortuna dicant, quin sit sorte præstantissima ille qui in se & suis per probra gloriam potentiamque per dolores & corporum afflictiones summa mundi imperia Luxum Robur, per pau pertatem summas opes adeo vt Christi magistratus sacer toti imperitet orbi, omnino subegerit, dubium non est. Quare me imprimis huic sorti quæ omnipotens est affinem esse velim. De anima eodem modo sapientissime censuit

conclu dẽdum Cicero ex Platone. Aut immortalis est aut mortalis. Si primum, sanctissimum est secundum virtutem viuere, ob præmium. Si secundum, quod & si credere vellem, scire tamen nullo modo hic possum: Illic autem vbi non est resipiscentiæ locus, dubium reliquisse stultissimum est. Secura itaque pars, quæ est immortalis Fœlicitatis causa Benefecisse, amplectenda est. Si enim æternam non habuero, saltem temporaria non defuerit, & certus semper fuero.

Quæ res sit tractatu dignissima, in causis & originibus.

REVERA scire est prima præstantissimaq. per causam cognoscere. Vsu vero & ratione meliorisq. hæreseos Filosoforum sententia comparatum constitutumque hoc esse videmus, vt de summis rebus & tam à nostro seculo quàm ab hoc loco inferiori remotissimis, sit apud eos qui prudentia ingenioque valent dulcius aliquid delibasse, quàm vulgaria ista & in communi usu posita absolute cognouisse. Quum itaque hoc naturæ templum indiuiduis à forma materiaq. in suum compositum ductis natum, in Reipublicæ cõstitutione ita sit deductum, (in quo mihi de genere humano agere tantum decretum

eſt) vt ſemper fuerit pars vna retinendorum in officio populorum in religione poſita, altera autem in legibus & corporali vinculo conſtituta. Eſt enim opus vt compoſita retineant ſimplicium ſuorum naturas, Religio vbiuis gentium eſt inſtar formæ, ciuiles cõſtitutiones & ab vſu religionis ſemotæ ſunt in materiæ aut corporis loco habendæ. Nil itaq. præſtantius poteſt tractari ſcirique, quàm vt altiſsimè origines conſtitutioneſque rerum Diuinarum & Humanarum ſic tractemus, vt non tantum res ipſas clariſsime demonſtremus, ſed vt & cauſas ipſas ab ipſa rerum origine attingamus. Quum autem omnia quæ ſunt in orbe inferiori ſuas habeant origines, & à cœli excitētur diſpoſitione, in tanta locorum circa vniuerſum terrarum orbem multitudine eſt ita delectus habendus, vt primũ ea quæ ſunt nobiliora tradamus. Ideo in conſyderationibus rerum quæ in oriente contigere, opere ad religionis verioris origines altiſsime repetendas inſtituto, in media ipſa Syria cœlo ipſo freti docuimus potiſsimum eos effectus, aut ἀποτελέσματα vt vocant, quos prima cœli facies in Arietis ſigno peperit orbi. Eſt enim conſenſu omnium gentium & potiſsimũ religionis veræ placitis ita ſtatutum, vt licet in circulo cœli nil ſit primum, tamen arietis ſignum aut verni temporis origo, ſit prima & propter ordi

nem nobiliſsima primi mobilis pars. Quū autem in Indorum Magorum Chaldæorum & Arabum Græcorumq. qui in hoc ſtudio egregie verſati ſunt, doctrinis ſit receptum, nullas in toto ſignorum orbe aut mole ipſa aut virtute vehementiora eſſe Aſtra iis, quæ in leonis ſigno habentur, ea de re putaui eſſe mihi ſecundum precium operæ, vt de Eturia ſiue Ethruria ad occiduam Tyberis partem conſtituta regione agam eiuſque origines altiſsime repetam.

Qua ratione poſt tam multos ſcriptores qui in hoc uerſati ſunt argumento hæc nunc tractatio ſit ſuſcepta.

MVLTOS quidem certe eſſe & in hoc & in pleriſque aliis argumentis originum verſatos conſtat, de quibus ipſis dicere eſſet alterum opus. At vero nullus etiam illorū qui nuper in hoc argumento verſati ſunt, inter quos facile primas obtinet Pierfranciſcus Giambularius Academiæ Florentinæ alumnus ſingularis & trium linguarum ad ſuam Ethruſcā acceſsione illuſtris, mihi negabit, tantum ad id argumēti deeſſe, vt præterquam quod nullus adhuc de priſca Eturiorum ratione religionis, multominus de Repub. tractauit, nullus ſatis alte originum rationes & cau

ſas antecedentes cum ſuo tradidit veriloquio, finales autē in quibus omnia ſunt poſita ne per ſomnium quidem cogitarunt. Nil vero mirandum eſt. Quum enim in rebus vulgatiſsimis & in ipſa experientia poſitis, in tanta naturæ obſcuritate adhuc verſentur homines, vt licet res medica quam in exemplo hic ponam iam ab Hippocratis vſque temporibus ſit aſsidue in omnium gentium literis elucidata totis duorū milium annorū curriculis, tamen nullus eſt qui reuera ad vnius indiuidui temperamentum dignoſcendum poſsit pertigiſſe. Quanto autem difficilius putamus ipſa variarum gentium, Rerumpubl. Regnorumue inſtituta mores origines ſucceſſuſque eatenus tradidiſſe, quatenus ſunt à diuinæ prouidentiæ, Geniorū cœleſtium diſpoſitionum ratione conſtituta? Fere enim omnia prius euanuêre quàm ad inquiſitionis ſuæ rationes etiam medio in vſu literarum peruenire potuerint. At vero vbi literarum aut rara aut nulla publicè extabant monumenta, res autem ſunt antiquiſsimæ, ita vt vix noſtra memoria incœperint demum poſt quatuor annorum millia ex priſcarum hiſtoriarum fragmentis repeti, & è mediis Græcæ vanitatis fabulis tanquam aurum ex ſtercore deligi nemini dubiū eſſe poteſt, quin antequam poſsint omnino priſtinæ veritati reddi ſit opus multiplici ad-

modum inquiſitione. Quum enim hæc res ſit imprimis mortalibus cognitu neceſſaria vt ſciant altiſsima origine repetere tam à quibus ſint prima religione imbuti quàm à quibus procreatum ſit illorum genus, (impoſsibile enim eſt Diuinæ prouidentiæ vllas aſsignare rationes quoque modo rerum humanarum curam habeat, niſi qua cauſa, quoue ortu & modo res ſint natæ conſtitutæ ſeruatæ, & in ſuos euentus iure conductæ cuius vnius cognitionis gratia mundus iſte conditus eſt) opus eſt ante omnia ſatagere, vt quæ deſunt, rerum priſcarum cognitionibus inſtaurentur. Innumeri penè ſcriptores tam ſacris perſuaſionibus addicti quàm rationibus humanis freti curauerunt & falſarum & veræ religionis tradere origines, populorumque variorum & parentes & inſtitutores poſteris manifeſtare. At quum nullus adhuc pro dignitate (vt probare in hoc opere ſtatutum mihi eſt) primam rerum humanarum conſtitutionem ſit proſecutus, poſt tantam ſcriptorum multitudinem, tantæ rei colofonem imponere viſum.

Quòd primus locus ſacer totius Europæ ſit ſtatim ad primam Tranſtyberinæ regionis partem Romæ conſtitutus, idque ab omnium hominum parente Saturno priſco.

QVVM ſit prima regnorum & prouinciarum baſis in vno loco defigenda tam ob cultus Diuini quàm ob Rerum ciuilium rationes, licet de Eturia tota ſit nobis agendum, tamẽ neceſſe eſt primo illius conſtituere regiam. Patebat itaque tota Eturia ab ipſo Tyberi ad meridianum Piſæ, & à montibus ad mare Thuſcium, multis olim diues vrbibus. Licet itaque varia ſit inter eius regionis finium tractatores opinio, & ipſa prouincia ſit ſubiecta Ioui & Sagittario, tamen baſis ipſa apud priſcos erat conſtituta in Antipoli ad Ianiculum montem ſub ipſo Leonis ſigno. Ideo Græci eo quod Nomen myſterioſum vrbis Leoninæ erat abſconditum ipſo vocabulo ſacro deſtituti, quum cœpere ſuis literis obtenebrare res priſcorum & ſuas opiniones veritati ſupponere vocarunt eam vrbem Antipolim, cuius genius erat inſtar omnium geniorum mundi. Nec eſt putandum quòd ideo ſit dicta Antipolis quod eſſet oppoſita & aduerſa Saturniæ quæ vltra Tyberim eſt è regione eius ſita. Nam ipſius Iani qui & Noachus

& Ogyges eſt conſenſu & nomen & locus fuit conceſſus illis Saturnitis, qui vltra Tyberim erant. Vnde nec vllo modo Græci inficere ſategerunt nomẽ Saturniæ quod eſt abſolute Hebraicum, & à prima lingua mundi deductum, eo quòd corrupta pars Romæ ſemper ibi fuit. Nomine itaque ſacrato אריאל Arielis erat conſecrata ipſa Regia Tuſciæ & primi influxus mũdi, vt Sacroſancta Moſeos auditorum Schola docet, vbi explicat imprecationes contra Ariel, Ariel inquam ciuitatem aſsidue à Dauid obſeſſam. Sicut enim in literis humanioribus vbiuis eſt probatum & receptum quod ſingula Regna imperia loca prouinciæ ciuitates erãt ſuis geniis, quos angelos vocamus conſecrata, ita vt priuſquam bellum ſuſciperetur primum tutellareis illos Deos euocare & veluti ſacris expugnare contenderent vt ad ſe tranſeundo à ſuis deficere vellent, ſicut etiam in ſacris teſte Daniele de Angelico bello legitur, ſic etiam non eſt dubium aſsidua contentione & ſacris ante Deum precibus profetas omnium rerum & imprimis ſubſtantiarum ſeparatarum & virtutum cœli peritiſsimos ſategiſſe contendiſſeque, vt Genius Ieroſolymitanus qui primus in ordine eſt mentium & intelligẽtiarum ſuperiorum mouentium vt in finem, Genium ſibi in Roma oppoſitum deuincere poſſet. Ideo quum Chriſtus

ſtus alioqui totius mundi Dominus proprieta-
rius in propria maxime propria, id eſt in Iudæa
& Ieroſolymis veniſſet ad hoc vt reciperetur à
ſuis, ibi reprobatus non potuit melius in ſua Sa
croſancta authoritate conſeruari quàm vbi Da-
uid ſeu continuus eccleſiæ ſpiritus oppugnaue-
rat Ariel. Hæc de re ſacroſanctus ille Satur-
nus Noachus, per quem totus mundus rena-
ſcentiam accepit. Quum eſſet & ſapientibus o-
mnibus & vatibus profetiſue omnibus qui, præ
ter vnum Chriſtum, fuere; doctior ſategit ſta-
tim ab Eturia ſeu Aturia quæ in finibus Arme-
niæ eſt & Aſſyria dicitur, venire in centrum lo-
ci ab Ariele conſeruati, in quo eſt Baſis regni
temporalis mundi, ſicut Ieroſolymis eſt ſedes
pontificia. Quum toti præſcripſiſſet orbi de ve-
ro ſuorum geniorum cultu in vnius Dei lau-
dem ſemper conuertendo, & maxime Ra-
zi Hinuis ſacrificibus totius iuuentutis inſtitu-
toribus ſuam Eturiam Aſſyriamue occiduam
quum alibi tum potiſsimum in Antipoli, in Sa-
turniæ autem Veſtalibus partem ſiniſtram, &
Fœmineam ornaſſet, voluit locum facere to-
tius mundi ſacratiſsimum in Ianiculo & à re
ipſa שהאק depoſitionis vrnæ Saturni ſancti no-
men relinquere poſteris celeberrimum. Quum
enim hoc ſit à natura inſtitutum vt parentum
exuuiæ ſint nobis ſacroſanctæ, maxime vero ſi

miraculis clari commercia cum Deo aut Diuis geniisue habuisse visi sunt inter sanctos reponi solent, quod de Martyrum sanctorum loculis vbiuis gentium est demonstratissimum. Hic sacrosanctus Ogyges placentarumue aut panificii author sicut & vinificii vnde Iani nomen meruit tanquam author & minister primorum elementorum: Vitæ humanæ, tanquam alter creator (si licet dicere) omnium animantium quæ conseruauit à diluuii imbribus, tanquam vniuersi parens, & in summa tanquam hominum sapientissimus sanctissimusque meruit, vt vrnæ eius loculi, essent sacrosanctissimi, vt certissime fuerunt donec Græca nugacitas postquam Arcadicum pecus suum ad origines Italiæ dimisit, aut vt vere loquar falsis memoriis missum fuisse est mentita. Tunc enim sensim est obliterata & loci sacri religio & veri Dei cognitio, ita vt ad hanc diem vix à Græca fabulositate ad veritatis imaginem repedare licuerit. Hac de re Numa voluit ad pedes Ianiculi montis instaurare religionem. Sed donec Petrus inuersa in eum montem cruce ibi vitam cum sanguine fudit, ibi instaurari non potuit. & ab eo tempore solis mutis mysteriis sine vlla causarum cognitione instauratum locum sacrum recognoscimus.

De ratione etymi Eturiæ & Tusciæ.

MERITO & Platoni & Stoicis prima ratio veri inquirenda videbatur ex etymo. Quum enim ad hoc vt de veritate & rerum cognitione informemur vsum verborum inter res ipsas & intellectū nostrū Deus naturaque voluerit ita intercurrere, vt sine verbo nil plane rerū cognoscamus, cō stat, vt inter varia verba & synonyma sunt quædam quæ rei naturas ab ipsa etymologia magis exprimunt, sic inter omnes linguas mundi opus est esse vnam primariam rerumque veritati proximam in qua ante omnes vocabulorum elucescat veritas. Volo autem mihi ex sola authoritate illorum qui hoc asseuerarunt concedi quòd sit ipsa Hebraica, & quæ illi sunt proximæ, vt est Arabica, Chaldaicæ duæ, Syriaca Maroniticáue & Ethiopica, donec aut ex opere nostro de originibus rationibus pateat, aut si se occasio obtulerit postea confirmare possim. Tam insigni enim authoritate & doctrina viri hoc asseruerunt, vt pudeat eorum authoritati refragari. Dico itaque Eturiæ & non Etruriæ debere dici vocabulum Assyriamque sic in lingua Chaldaica dici. Quum enim Armenia & Assyria prouinciæ ad septentrionales Mesopota-

miæ partes constitutæ sint primæ illæ quas humanum genus à diluuio ereptum inhabitarint, Assyrii merito, ad quos etiam Syros & Chaldæos pertinere traditum est vbi fixissent & genus & nomen postquam duce parente vniuersitatis Noacho Ianóue in Italiam deuenere patriæ detulere nomen. Hinc memoriis humanitatis ad tempus vsque Plinii conseruatum erat, primos hominum fuisse hos Assyrios, apud quos tam antiquæ erant disciplinæ & Nauigandi ante cæteros homines vsus, vt æternus videretur. Quum itaque totius tractationis decursu statuerimus hoc probare posteris quod Diluuio superstites in Mediæ Armeniæ & Assyriæ Chaldææque finibus primum expositi, sint in Italiam ante omnes homines deuoluti, vt qui nauticam in Diluuio didicerant, satis facile probauero quod corrupta vox Etruriæ & Etruscorum sit ab Aturim seu Eturim id est Assyriis deducta: fuit enim olim liber vsus vocalium, vt in Græcorum linguis & in vsu lectionis Arabicæ Chaldaicæque & Ethiopicæ etiam num videtur. Quum autem hi Assyrii & Aurei seculi duces præstantissima fuerint institutione Religionis in qua vna est Reipub. vniuersitatis salus Eturorum seu Eturiorum prouincia dicta est Tuscia quasi salutis fons. Sic enim vox תושיה in lingua sancta sonat. Hinc Cicero secun-

do de Natur. deorum tradidit ex antiquæ religionis placitis, Ianum illum de quo agimus, quémque ad Latinæ etymologiæ Eundi videlicet rationem trahere conatur, ignarus linguæ sanctæ homo, illum inquam Ianum principem fuisse in sacrificando quòd videlicet fuisset primus Tusciæ author instituendo sacra in ea prouincia, & demum vita functus & in suam ἀποθέωσιν relatus primus esset cui sacrificaretur. Nã præterquam quòd præcipuum templum illi ad Argi letum positum erat à Numa, nulla erat in tota vrbe regio, imò ne insula quidem, in qua non esset prima Iani edes, vt videre licet in Vibio Sequestri & cæteris qui Romam florentem viderunt & scripserunt. Ab Eturim itaque siue Aturim sensim Etruri, & demum ab vtroque vocabulo & gentis & ritus Ethrusci quasi Eturi tusci inualescente corruptione dicti sunt. Græci alioqui in cæteris orbis vocabulis externis litteris contenti ad exprimenda propria rerum vocabula pro Eturiis Turrhenos aut Tyrrhenos Thyrsenosue dixere. Et reuera nisi periisset in toto orbe ob non satis prudentem religionis zelum amplissima memoria antiquitatis possemus hodie videre clarissime cur ambitiosissima gens Græca voluerit aut delere aut peruertere Italiæ & ante omnes Tusciæ monumenta. Nam à maioribus in ipsius Noachi doctrinis

tam ſacris quàm aſtronomicis erat obſeruatum quòd prima cœli geniorumque fœlicitas in eo loco erat. Vnde crebræ in eas prouincias Græcorum incurſiones, aduentus coloniæ. Hinc Troianæ reliquiæ illuc à bono Genio deuolutæ.

De Iani Ogygiſque & cæteris Noachi vocabulis, à linguæ ſanctæ vſu deductis nec ſatis cognitis.

ANTEQVAM Syriæ partes inuiſerem, memini me commentatiunculam de Noachi nominibus, & de ea fide quæ Fragmentis Beroſi haberi debeat noſtro Giambulario, magis excitandi quàm tanta eruditione virum docendi gratia, hoc enim eſſet ſus Mineruam, ſcripſiſſe, in qua tractatione puto me de iſtis egiſſe nominibus. Nam vt verum fatear, pudet ineptiarum multarum quæ aut à Iudæis quibuſdam ſunt habitæ inſtar etymologiarum, aut Ieronymo ſunt falſo inſcriptæ, aut quod facilius credo ſunt ſponte ſub alieno nomine confictæ. Sed ſatis ſit verum affirmaſſe. Falſum enim ſponte ruit. Nomina quidem religioſa ſunt ipſi Noacho & eius vxori Naomæ impoſita ob memoriã beneficii in poſteros collati, pene innumera, de quibus quum agam de religione oportunius dicam.

Quum enim formæ de potentia materiæ educantur prius mihi eſt de his materialibus agendum quàm ad religionis rationes veniam. Quũ poſteritas nullum maius à ſuis beneficium retulerit quàm quod vt vita ab illis receptam conſeruaret vitæ humanæ adminicula prima receperit, ipſi vniuerſorum parenti duo vocabula vt ſupra dixi à panificii vinificiique vſu ſunt indita. Ogy enim & Ogys ab עו eſt dictus, quod primo ex farre placentas conficere docuerit. Græci pro Ogy aut Ogyte Ogygem finxerunt vt poſſent liberius ementitis diluuiis nomen ſancti viri præficere & tã ſacræ hiſtoriæ quàm Eturiæ traditioni fidem eleuare. Fuiſſe autem Noacho nomen Ogy vel Og (nam vt Græca prolixitati ſic ſancta breuitati ſtudet) apud ſanctos patres Moſis auditores hinc patet, quod aiunt Ogum gygantem fuiſſe diluuio ſuperſtitem, & vna cum Abrahamo ad cedem regũ ituro fuiſſe congreſſum. Qua parabola volunt tres veritates vna exprimere prima quòd Noachus qui reuera ſolus tanquàm dux debet dici diluuio ſuperſtes Ogy nomen habuerit. Secundo quòd id nominis poſteris & domui Semi qui & Melchiſedec reliquerit, vt in pontificatu ius primogenituræ exerceret. Tertio quòd ille ipſe Sem qui & Ogytes erat & vſum panis vinique magis ſacris quàm profanis epulis apta-

bat cum Abrahamo fuerat conuersatus. Quòd autem ea Ogytarum familia & primogenitura in Syria ad busta Adami vbi erat primus locus sacer mundi habitaret etiam diutissime post Abrahami tempora Moses testatur. Licet enim perditissima bonorum posteritas inter Ogytas esset quum iuberetur omnes qui populo Dei obsisterent exterminare & ferro facere viam præsentis Dei auxilio fretus securissimusque, tamen infremuit ab Ogytibus trans Iordanem habitantibus timens eo quòd de iure primogenituræ eorum agebatur. Opus enim erat reprobari sacram Noachitarum primogenituram quæ in Ogytis deprauatis ius suũ perdiderat, vt Abrahamica illi substitueretur. Tamen impii sunt tanto seuerius exterminandi quanto à meliori degenerarunt principio. Moses porro paucis admodum vt solet & Agriculturæ & Viticulturæ originẽ adscribit Noacho. Ait enim. Incœpit Noach colere terrã, & plantare vitem. Nomen ab ipso pane & vino impositum est à vino quod יין dicitur vocatus est Ianus, qua voce licet olim prisci Græci sunt vsi vna cũ Latinis, tamẽ vt Oenon à Iain aut Vain mutuati sunt, sic loco Iani vocarunt Oenotriũ, vtque sibi nomen affingerent illum qui sapientissimus fuerat hominum & Assyrius fecere stultissimæ inter omnes Græcos nationis Arcadicæ

cadicæ videlicet ducem in Italiam. In vetusto illo Mediceæ & Tuscicæ bibliothecæ exemplari & nullis opibus æstimabili quod de Athenæo vetusto scriptore habetur Florentiæ patet, & Ianum olim vsitatum fuisse Græcis vocabulum, & ipsum nomẽ de sua sepultura imposuisse monti Ianiculo, qua veritate ad priscas origines affirmandas necessaria, nulla potest esse maior. Nam qui eius authoritatem in hac re imminuere aut fidem eleuare volet illi profecto etiam suorum maiorum fuerit neganda prosapia. Sed vt hæc authoritas sit magis confirmata, est Vmbriæ ipsi Eturiæ connexæ origo subiungenda.

De Vmbriæ origine & uocabulo.

CVVM hodie sacra apud multos admodum, qui vanis Filosoforum opinionibus addicti quæcunque illorum palato non satisfaciunt subsannare soleant, sint aut in nullo aut in fabularum precio, ita vt nil plane probatum velint nisi ex media authorũ humanitatis classe id probes, licet hodie toti terrarum orbi sit ita persuasa generalis diluuii historia, vt præter hos impios homines nullus sit qui improbet, tamen & illis etiam de tanti momenti historia satisfacere ex clasicis

authoribus volo, vt quod hodie triplex probat natio Iudæorum Iſmaëlitarum & Chriſtianorum vna cum Indis Abrahmanibus & Magis qui quum in religionis placitis alioqui maxime diſſentiant, tamen in hac vna diluuii generalis hiſtoria recipienda conſentiunt, etiam pene à Deo ipſo alieni authores fateantur. Plinius certe nullum credidit eſſe Deum, multo minus aliquid immortalitatis intellectuum. Horatius inſigni vir ingenio magis Epicuro quàm cuiuis ſectæ ſubſcripſit. Non dubito quin maleferiatis iſtis hominibus non faciant huius opinionis authores fidem profetis & diuinis hominibus maiorem. Sed vt perditiſsimi ſimilium ſibi hominum iudicium non refugiant, ab impiorum ſententia impiis ſcribam. Itaque vt Vmbriæ originem ex Plinio tradam etiam fidem diluuii facere neceſſe eſt. Sic igitur ait. Vmbri creduntur antiquiſsimi totius Italiæ populi, ſic à Græcis nuncupati, quòd pluuiis Diluuii quas Græci Ombrous dicunt fuere ſuperſtites quale autem eſſet hoc Diluuium vna cũ innumeris authoribus Horatius in Car. teſtatur dum ait. Terruit gentes, graue ne rediret, ſæculum Pyrrhæ noua monſtra queſtæ, Omne quum Proteus pecus egit altos viſere montes &c. Quod debeat intelligi de Generali Diluuio in vtroque authore nec ad vllum quatuor particularium debeat re-

ferri ſatis conſtat, quum ſupra memorias dilu-
uiorum particularium fuerint in Italia Eturitu-
ſci, Vmbri & Aborigines. Porro vt Græcæ fa-
buloſitatis etiam rationem reddamus genus hu
manum ſub Pyrrha & Deucalione non fuit re-
parandum lapidibus à tergo tractis, niſi in Dilu
uio vniuerſali ſub Pyrrha abſumptum omnino
fuiſſet humanum genus. Omnes enim ſaxeo in-
uenimur eſſe corde & immiti immanique cru-
delitate. Accepta itaque à ſacrorum vſu para-
bola quod impii perfidíque homines ſint corde
lapideo quod diuina prouidentia ſe emolitu-
ram & in carneum conuerſuram affirmat in ſa-
cris, mentiti ſunt Græci vt Aurei ſeculi famam
à gente Eturiæ decerperent. Et ſic volunt non
immerito vt Imperium & perfidum genus ho-
minum lapideorũ à ſua Pyrrha & à ſuo Theſ-
ſalico Diluuio incœperit. Itaq. & ſi quoties ſuas
literas fabulas & opiniones mundo obtulit o-
mnia perdidit, tamen in ſuis fabulis priſcæ veri
tatis veſtigia nobis ſeruauit. Quũ enim ex mul-
ta ſeruandarum rerum & memoriarum diligen
tia antiqui magis memoriis quàm libris freti fe
cerint vt fere totius antiquitatis veſtigia perie-
rint, nam pauciſsimi erant libri, vt res eſſet au-
guſtior, & paucis communes iiſque ſacerdoti-
bus tantum, Diuina prouidentia fecit vt in ſter-
core fabularum veritatis aurum deliteſceret.

Nec enim vt præclare ait Ariſtoteles eſt vlla fabula quæ ex aliqua veritate olim ortum non duxerit. Poſitio veritatis & Plinii hiſtoria & Græcorum fabula oritur. Quod fuit aliquando Diluuium generale in quo præter paucos ſuperſtites totum genus humanum & animantium fuit conſumptum, ita vt fuerit neceſſe totum genus hominum ab vno Deucal ione & ab vna Pyrrha reparari, & tandem ab ea familia eorũ qui liberati ſunt à Diluuio venere in Italiam, eiuſmodi homines qui in nominis ſui ratione memoriam diluuii conſeruarent æternam, ſunt Ombri vel Vmbri, quaſi vmbrii. Hoc autem nomen eſt à Græcis loco Hebraici & veri ſuppoſitum גל Gal enim vt notauere qui de hac re iam ample ſcripſerunt fluctum ſignificat, & aquarum copiã. Vnde Ombrii ſeu Vmbrii olim vocabantur Gallum vel Gallim impluuiati quos poſteritas vocauit Gallos. Adaptata vero generalis Diluuii hiſtoria ſuo aut Attico aut Theſſalico etiam nomina priſca ex interpretationis ratione iam peruerſa tranſſumpſere. Nam Ianum ipſum Bifrontem alio ſed Hebræo vocabulo nuncuparunt Ducalin ſiue Deucalian aut Deucalion, quod Duas voces ſonat. Fuit enim Ianus primus ille qui ita inſtituit orbem vt duæ ſemper linguæ & traditiones in Rebuspublicis eſſent. Solos enim miniſtros & qui per manus

ſacra acceperant oportebat de Numine agere, & tam ſancte conſeruare ne vnquam in vulgus nomen illud Angeli cuſtodis vnde loci nomen efflueret, quod à Mecubalim ſapientibus Hebræorum fuit ſanctiſsime ſeruatum. Alia lingua erat vſui reipubli.communis. Inde Ducalionis nomen. Veſtam autem quam ſacri interpretes Naomah vniuerſi matrem, quæ igneam virtutem notabat, vnde nomen: nam in prima lingua אש & אשתא Es & Eſta ignem notat vt inter alios multos Cicero notauit Græci vocarunt Pyrrham ἀπὸ τοῦ πυρὸς ſeu ab ipſo igne. Hoc eſt à priſca Hebræorum ſapientia. Nam aiunt in ſuis myſteriis Fœminam Generalem ſeu naturam fœmineam expiari debere per vaccam pyrrham ſeu ruffam igneam aut ſubrubram, eo quòd naturæ humanæ infirmitas quã ab ipſo matrum vtero vbi primum ſanguis efficitur contrahitur. Ideo donec illa natura reparetur erat ſanguine ſacrato pro ſanguine maculato litandum. Hæc autem omnia myſteria acceperant à profetis Orfici Pythagorici Mythici, quæ poſtea ſuis fabulis conſpurcarunt poëtæ.

Quomodo poſsint eſſe primi habitatores Italiæ Umbri & Eturi & Aborigines.

QVVM in vno genere non niſi vnum poſsit eſſe primum, poterit in quæſtionem verti, qui fieri poſsit vt populi Italiæ primi habitatores ſint plures vnis: facile reſpondero quum de ratione nominis Italiæ dixero. Quod enim hactenus prima nobiliſsima mundi regio quaſi Vitalia aut Vitulia à vitulis dicta ſit in qua omnium opum & gloriarum mundi aceruus fuit & eſt futurus, hoc vero parum probare poſſum. Iam ſupra docui omnia terreſtria à geniorum Angelorumue & cœleſti diſpenſatione eſſe conſtituta, & ea de re Noachum inſtituiſſe vt in toto terrarum orbe ſacra ſummo Deo fierent, & Angelis ſingulorum locorum cuſtodibus tanquam vnius Mentis aut ſpiritus generalis membris variis particulares ritus conſecrarent. Quum itaque hominum profetarumque ſapientiſsimus Noachus videret ratione Baſiliſci ſeu ſtellarum fixarum in toto cœlo principis in ipſam maxime Italiam in Occaſu, & in Chaldæam Babyloniam & Pœniciam in Oriente vbi præclariſsima mundi imperia erant tunc futura incumbẽtis, facere vt cumulus aceruuſue totius fœlicitatis mundi illuc adeſſet, ſtatuit Adami loculis in

Syria ſancta poſitis vnde omnes religiones mũ-
di relinquere ſpiritualem orientis aceruum qui
ab Abrahamo ex Chaldæa in Syriam traducto
eſt aggregatus in Generatione Chriſti, & in Ita-
liam veniẽs vocari חתליה Atalia id eſt Aceruum
diuinum voluit ob liberam frequentemque vo-
calium mutationem ex Atalia Italia facta eſt.
Quum autem Iapetus eſſet eius primogenitus
vt alibi abunde docuimus, ad cuius primoge-
nitos totius orbis, ſede in Italia fixa traducere-
tur olim imperiũ illud Hatal id eſt ipſum acer-
uum vocauit. Et ab ipſo & à proprietate Ata-
liah dicta eſt. Quum autem ad perfectam Rei-
pub. conſtitutionem opus ſit ſacro pontificioue
& Regio ciuiliúe Magiſtratu & populi obſcuri
multitudine (nam reges olim iudicabant ipſi,
quum paruæ eſſent prouinciæ & ſcelera rara)
apud Eturios inſtituit ſacrorum Razi Hinuo-
rum ordinem, apud Vmbros principatum Go-
meritarum primogenitorum Iapeti, quum Ha-
talus ad occupandas Africæ occiduas ſedes ſe
contuliſſet, vnde Attalanticum nomen ,in par-
te autem Tranſtyberina Aborigines conſtituit
quorũ ſcire genus nil intereſſet. Ita enim ſunt di
cti, non quod eſſent Autochthones indigenæue
& terræ filii aut qui origine carerent, ſed quum
eſſent aut ad regendum inepti aut de ſtirpe Cha
meſemii cui maledixerat Deus per Noachum

& seruitiis Iapeti Semique mãciparat, dicti sunt infames & sine origine. Nil enim tam diligenter curabant antiqui quàm vt matrimonia sancta seruarentur, & geneses in diariis eorum scriberentur qui Reipubl. regendæ idonei esse viderentur, quod inter Iudæos donec natus sit Mesias pontifex maximus semper est factitatum: sic sunt primi Eturi seu Eturitusci eo quòd non licebat tunc sine informatione religiosa multis annis apud Eturios facta, iuuentutem literarum morumque capacem domi retinere. Ideo apud Razi Hinuos id est sacros fœcundatores solebant omnes formari. Hinc quum res in maiorem deuenisset multitudinem singulis ex duodecim tribubus Eturiorum seni primariæ nobilitatis adolescentes informandi dabantur mysteriose ad religionis Romanæ conseruationem: sic erant 72. Iuuenes principes, de quibus postea in religione dicam, educati sanctisime, ne religio ad sordes traducta cogeretur ob paupertatem mentiri. Vmbri sunt ab illis Gallis fluctuatisue hominibus qui Diluuio fuerant superstites. Hinc Gomeritarum genus. Populus Aboriginũ sub Vestalibus in parte fœminea exeuntis Tyberis erant cum Camesenuis & Sabathio pontifice externo. De his Razi Hinuis religionisue secretæ disseminatoribus & naturæ humanæ instituendæ præfectis,
quale

quale erat olim Chriſtianorum monachorum genus agit inter multos fide digniſsimus Dionyſius Halicarnaſſeus in Romana hiſtoria. De Vmbris vniuerſi, de Aboriginibus nullus non tractauit. Sed à mendaciis Græcorum cohibendis temperare non valeo in hac Aboriginum gentis origine.

Unde reuera Aborigines dicti ſint.

QVVM primum vna in eadem Regione illud triplex hominum genus fuerit in Atalia, videndum eſt etiam vnde primo nomen habuerit hæc Aboriginum natio. In aurei ſeculi inſtitutionibus hæc erat prima & in omnium animis ſcripta lex, Quod quiſquis ordinibus primogenituræ legitimè imperantis deſciſcendo obueniret, imperiumue in conciues moliretur, ille tanta laboraret infamia vti patriæ proditor, dignuſque omnino iudicaretur qui veluti nullus in repub. eſſet maiorumque ſuorum à quibus degenerarat nomine ſpoliaretur, cuius opinionis adhuc extabant magna in Romanis veſtigia quando Rauduſculæ portæ ob deuitatum imperium fuit nomen impoſitum, & quum Picus præſente ſenatu eſt diſcerptus, qui auguratus erat aut familiæ vnius aut Reipubl. ſucceſſum. inde enim & opi-

nione sæculis crescente & succedentibus legibus factum est, vt quisquis sponte dominationem inuasisset hostis reipubl. & perduellionis reus iudicaretur. Ita enim erat constitutum vt quem Deus Naturaque in ordine imperandi posuisset, ille sic formaretur vt imperio dignissimus haberetur. Si vero iuste imperandi limites videretur ex ingenii ferocia transgressurus, aut vbi fuisset in imperio ille statim suis spoliaretur originibus, quæ est in omnium animis posita constitutio. Aureum porro sæculum tamdiu in innocentia sua sine vlla dominandi libidine durauit, quamdiu acceptæ ob tyrannides cladis Diluuianæ memoria fuit conseruata: illuuies enim aquarum generalium non vsqueadeo ob id cœlitus est demissa. Quod omnis caro per libidines confusa viam suam corrupisset vt verbis sacrorum vtar, quam quia perditissimi tyranni ad quorum exemplum totus raptabatur orbis inque scelus per exempla ruebat, vocari volebant filii Dei, & esse ob id Diuina origine quòd vniuersos opprimerent, Nam vocari in toto terrarum orbe filii Dei gloriabantur cæteros autem quos opprimebant homines filios hominum, per vocis abiectionem vocabant. Fuit hæc indignitas totis centum annis in toto terrarum orbe assidue ob Diluuii calamitatem iam ingruentem & cœlitus decretam,

decantata: remediumque propositum, vt si vellent illi ad misericordiã Deum flectere non tantùm filii Dei sed etiam humani generis in quod insurgerent, omnino refugerent vocabulum & Aborigines fierent. Vt enim videmus eos qui legem vbiuis suis sceleribus occiderunt, adnihilari in republ. & à suorum omnino nomine excidi suisque quantumuis antiquis priuari stemmatibus, sic opus erat vt tantum in se illi belli filii Dei descenderent, vt seipsos indignos nomine humanitatis & terræ filios asserent, quod quia factum non est Diluuie periere. Prima hæc lex postdiluuiana erat, vt qui humanitatem violaret ab eius gradu excideret, quod ne fieret aurei seculi homines alieno recentique periculo edocti tantum timebant vt in officio continerentur. Qui dominationem temporalem expeterent inter Vmbros penes quos erat ius regni, illi fiebant sensim aborigines interque populares exauthorati detrudebantur. Nam apud Razi Hinuos ob summam frugalitatem & victus parsimoniam, non erat ambitioni locus, sicut nec inter nostrates sacrificos quamdiu continentia humilitate abiectione laboribus inedia sanguine vita famæque præsenti dispendio veram promouere pietatem elaborarunt. Iam vero antequam ex Eturia

Asiæue in Europam veniretur maxima colluuies Aboriginum in oriente fuit. Totum enim genus Chami siue Chamesis aut Camesenui eo quòd priscæ fraudis vestigia in nouum introduxerat orbem, & reuerentia minori quàm par esset in parentem & suum & vniuersi commisisset fuerat seruituti fratrum per paternam imprecationem addictus, & per seruitutem capite minutus, & inter Aborigines reductus. Vnde vna cum ipsis Atalicis seu Iapetitis & Noachitis multi conuenerant Aborìgines seu Chamitæ, quibus tanquam colonis & seruis publicis data est pars montium & sinistra fluminis. Vnde Cato in Fragmentis originum ait suffragante Solino Plinio Catone & quisquis verius de Italia scripsit Aborigines, qui à Tyberi ad Sarnum habitarunt prolem esse Vmbrorum quorum vrbs vetustissima est Chamesena aut Camerena, Camerinum hodie vocant, quæ ab authore Aboriginum primo nomen habet. Quod autem tam anxie aliqui prisca vocabula quæ latina sunt ad linguæ priscæ etymon detorquent, non placet. Nam sensim à sancta lingua deflectentes cæteræ per confusionis Tyrannicæ pœnam, sua etiam habere debent vocabula origines rationes. Originis vox à luce quam primum in suo ortu res ortæ concipiunt dicitur אור or autem in lin-

gua ſancta lux eſt. Inde origo, ortus, orior, aurum, aura & quæ ab his deſcendunt deducta ſunt. Nomen illud Aboriginum non fuit prius tractum in inuidiam quàm incipiente ducentis poſt illuuiem annis Tyrannidum violentia aureum ſeculum euaneſcere cœpit. Licet enim circa centeſimum & triceſimum poſt diluuium annum in turri Babylonica conuenerint Gygantei generis anteſignani vt diuinæ obſiſtere potentiæ tentarent, non tamen in vicinos ſtatim eſt ſæuitum. Chameſes corruptelæ antediluuianæ author ſciens ſedem Hataliæ eſſe præſtantiſsimā cum magna Aboriginum ſuorum videlicet filiorum & nepotum turba irrupitin Italiam & inficere priſco ſcelere incœpit quotquot habuit obuios donec pater vniuerſi rediens illum compeſcuit, fecitque vt probroſum nomen eorum Aboriginum eſſet qui illi conſenſiſſent. Qui itaque reſipuerant ex priſcis Aboriginibus (nam pœna illa in reſipiſcentiam tantum & non in infamiam dabatur vti in Chriſtianiſmo priſca excommunicatio inter Romanos exauthoratio) ſunt in ſuum genus repoſiti, nefarii ſegregati. Sed tamen fieri non potuit quin ſenſim genus adulterinum in ſuam ambitionem non repedauerit fauoreque ſuorum geniorum vſque ad authoritatem tyrannidis occupatæ venerit, vnde Cæſarum no-

men. Vana itaque & excogitata Græcanica fabula eſt, qua volunt non tantum totius Græciæ ſtupidiſsimos Arcadas parum à belluis dif ferentes dediſſe Italiæ ſuos Aborigines, ſed inter illos volunt fuiſſe non humaniores ſed agre ſtiores & in montibus Arcadicis aſſuetos. O fœlicem tali origine Italiam. Sed ne deeſſet fabulæ fides aiunt fuiſſe oeorum ducem Oenotrium illum videlicet ſanctorum ſanctiſsimum ſapientumque ſapientiſsimum à quo totus orbis trahit originem. Non eſt quidem negandum quin multi admodum fuerint Iani, Oenotrii, Iapeti, Atali, & ſimilium nominum claritate tecti inſignes eo ſeculo, ſicuti inter Iudæos, Moſes, Iudas, Iacobos inter Iſmaëlitas Muhamedes Muſtafas Habdallas, inter Chriſtianos noſtrorum ſanctorum nominibus claros videmus, vnde hiſtoriarum difficultas. Sed quum tempora nullo modo patiantur illam Græcam fabulam ſua veritate frui, vt in Ioannis Annii commentariis videri poteſt, in merum mendacium cenſeo reponendum. De Aboriginibus qui tempore Aeneæ fuere crediderim quidem à montibus quos ſecuritatis gratia ob pyratas inhabitarent potuiſſe nomen à Græca mereri etymologia. Mons enim ὄρος ideo Græcè dicitur, quod ea pars terræ ob eminentiam ſit prima & vltima שלאחר id eſt

ipsius lucis particeps. Quum autem essent connexæ hæ tres generationes in Eturiæ finibus à mari vsq. ad montes, & pars reproba opposuerit Saturniam à secũdo Saturno dictam ipsi Antipoli & toti Eturiæ, necesse fuit distinguere & originis dedisse rationes.

Quæ esset in Eturia Razi Hinuorum facultas authoritasque.

MVLTIS quidem admodum de causis factũ est vt Deucalionis siue duicalianis nomen habuerit Ianus, cuius vocem præclarissimam à priscis seculis in sua retraxit Græcia, Nam quòd duorum sæculorum recitaret historias quas viderat, quòd ritu sacrorum & ciuili institueret, quòd sacro profanoque præscriberet magistratui, quòd secreta communiaque traderet, quòd de cœlestium vti & de terrestrium scientia tractaret, quòd lingua secreta mysticaque & communi vulgarique pro ingenii ratione suos informaret, & similia huiusmodi vnde bifrontis meruit statuam, sicut & nomen, tamen certissimum est nullo alio nomine, quàm quia primum vires ingenii informando potentissime informari curaret, & demum vires corporis exerceri, vt comparatis vtriusque in homine naturæ viribus ne spiritus vnquam extingueren-

tur, videret tandem vt quiſque præſtanti & ingenii & virium ornamento naſceretur præſtantiſsimo etiam modo educaretur, & ſi non poſſet inter ſacros principes, inter profanos locũ haberet, aut ſaltem inter Aborigines minime malus eſſet. Falluntur vero totoque errãt cœlo qui putant ea ſecula ſumma doctrinarum præcipuarum cognitione caruiſſe. Præcipuæ vero & à noſtro vſu remotiſsime diſciplinæ ſunt de rebus ſacris & de Cœleſtibus, deque euentibus rerum inde eductis, quod ſoli inter Orientales Profetæ & Magi potuerunt, in qua parte quantum excelluerit Razi Hinuorum parens factis & delectis locis oſtendit. De profetia ſiue certiſsima rerum diuinarum intelligentia ſatis patet ex hoc quod vnus tãta familiaritate ſubſtantiarum ſeparatarum pollebat vt ad eius arbitrium ſponte omnia genera animãtium vt cum eo ſaluarentur eorum ſpecies, cogerentur. Certitudo etiam aderat homini rerum diuinarum tam præſens vt ſolus ſibi aptauerit Arcam nauigauiumue in ſalutem. Ad hanc vero diem videmus quàm prudens in cœli effectibus deprehendendis fuerit, quum in toto terrarum orbe poſt Ieruſalem in Syria vnde duces religionis, nulla in toto orbe habitatio celebrior maior potentiorue fuerit quàm quæ media fuit in Italia. Quum itaque ſit primum præſtantiſsimumque

mumque optimi patris patriæ & veri principis ſtudium, vt nullum indiuiduũ eorum pro quibus conditus mundus eſt negligatur. Nam nullus tam infœlici ſorte naſcitur homo quin cultu poſsit vtiliſsimum Reipub. fieri membrũ. Altera pars ſtudii erat vt ipſum Reipubl. corpus aſsidue religionum moueretur arbitrio, & à Dei timore inciperent omnia moueri. Quos itaque inſtituit ſuarum doctrinarum alumnos, primum vita integerrima incorruptaque eſſe voluit, vt penes quos ſacras traditiones in vſum poſteritatis deponeret, iuſsitque vt in arcanis ita haberent ſacras præſcriptiones, vt nemo niſi initiatus inter eos, & ad id iam aptus vt poſſet velletque quaſi noua generatione homines reficere & denuo generare, vnde nomen habebant, ſecretioribus myſticiſque imbueretur doctrinis. Hoc enim inter priſcæ prudentiæ profeſſores erat conſtitutum, vt populari inſtitutioni & legibus eſſet peculiaris doctrina quæ omnibus eſſet communis, cæterum inter ipſos ſapientiæ alumnos eſſet ſecretior quædã & ab vſu vulgarium remotiſsima à qua vis Predictionum Magiæ & Diuinioris ſapientiæ pendebat. Sic fuit olim apud Druidas Vmbrorũ ſeu Gallorum ſapientiæ conſeruatores. Sic & apud Brahmanes qui ab illegitimis Abrahami filiis in tota India nomen & ſapientiam ſparſerunt,

quorũ hodie in Brahminis ſacerdotibus Indiæ ſuperſunt imitatores, qui quum populares permittant in falſo cultu agere, tamen ipſi inter ſe ſecretiores habent Magiæ diſciplinas. Inde in Aegypto fuere literæ communes & Hieroglyficæ. Apud Hebræos ſic fuit vſitatum interpretationis genus vt altiſsimis referta myſteriis nõ niſi ore in aures transfunderetur diſcipuli quãdiu res eorum floruerunt. Paulo poſt in vnum volumen quod ad manus noſtras peruenit ſecreta illa diſciplina, quam eo quòd recipiatur auditu & non lectione Cabalam vocarunt, ſummum genus ſapientiæ diuinæ. Razi Hinui id eſt ſecreti propagatores ea de re dicti ſunt. Licet enim inſtituendæ præeſſent iuuentuti & principum potiſsimum vt ait Cicero liberos in religionis Romanæ conſeruationem inſtituerent, tamen ſcientia ſecretior Euocandorum geniorum alligandorumque prodigiorum & ſignorum cœleſtium interpretandorum, quæ ſcientia omnino noſtro deſyderatur ſeculo, ſibi vnis ſoliſque ſeruabant. Sunt autem illi ipſi Razi Hinui iidẽ qui & Ethruſci ſeu Eturi Tuſci vt quod Cicero & cæteri humanitatis authores ipſis Eturituſcis Eturiæue ſacerdotibus adſcribunt illud ipſum ſit Razi Hinuorũ. Verum à priſco vocabulo quod nobis inſtauratum reliquit Halicarnaſſeus poſteritas ſenſim deflexit & pro

Razi Hinuis Etruſcos vocauit. Eturituſci enim ſiue Ethruſci ſunt Eturiæ Tuſcii id eſt ſacrifices conſeruatores.

Quomodo poßit conſtare quod Ianus inſtituerit Razi Hinuos & ſint iydem cum Eturituſcis, Quum Etruſci à Tagete ſe accepiſſe ſuas doctrinas affirment.

NON immerito ſcriptum reliquerũt noſtri maiores, Quod veritas à quocunque dicatur à Deo ſpirituue ſancto eſt. Vnus enim eſt veritatis fons. Hinc venit illatio, Quòd ſi veritas à quocunque dicatur à ſpiritu ſancto eſt, ergo veritas à quocunque dicta conſyderanda & recipienda eſt. Vnde noſtræ doctrinæ anteſignanus Paulus volens oſtendere, & ſi particularis Deo fuerit de populo Hebræo, & ſecundum illum de Chriſtiano cura, tamen vbiuis gentium quantauis falſitate obrutorum fecit vt magiſtratuum ordinatio ita à Deo eſſe crederetur, vt nõ tantum illi in iis qui veritati non obſunt omnino tanquam Dei miniſtris obediretur, ſed etiam vt ſummus veruſque Hebræorum & Chriſtianorum Deus oraretur, vt omnes illi qui vbiuis gentium ſunt in dignitate conſtituti tranquillam & diuturnã vitam agerent. Sic igitur videtur vbiuis gentium & magiſtratus, & veritas fuiſſe à

Deo. Quare non tantum ſunt diſcutiendæ illæ inſtitutiones quas à populo Hebræo habemus, ſed etiam quæ ſingulis in locis & maxime Romæ occiduæ fecit Deus vt concederentur. Hoc mihi aſſumptũ volo, eo quòd non dubito quoſdam ſtatim hic exclamaturos, me à ſacris ad fabulas priſcaſue fictiones conuolare, velle priſcã ſuperſtitionem inſtaurare. Equidem quũ Deus fecerit vt ſuperſint authores humanitatis, quibus fidem omnino eleuare non debemus, qui nobis priſcarum inſtitutionum memorias reliquerint, enitendum omnino eſt vt diſpulſis tenebris clariſsime quid à ſanctiſsimis Noachi præceptis ſeculique aurei vita pro qua Deus mundum condiderat ipſum genus humanum abduxerit, vt poſsimus ad id repedare quod Deus ſemel inſtituit & voluit. Nam eſt omnino neceſſarium vt profetia Lemechide filio ſuo Noacho locum in vniuerſum quantum Deus voluit habeat, vt ſub eius inſtituto reſtituantur omnia. Sic habet: Hic enim conſolabitur nos ab operibus noſtris & ab afflictione manuum noſtrarum, quas habemus à terra cui maledixit Deus. Ex vi diuinæ voluntatis & huius profetiæ totus orbis in votis Aureum ſeculum habet, quod fruſtra appeti non poteſt. Hæc præmiſſa volui vt elaborent vna mecum humanitatis amatores ipſius aurei ſæculi viuiradices ex-

quirere. Vnus ſupra omnium hominum memoriam fuit Etruriæ populus, cui poſt Deum verum fuit ſemper primus deorum Ianus Bifrons, Quadrifrons, Dodecabomus, cuius tamen manes ad Tyberim & iuxta Ianiculum montem magis incubuerunt, & ſicut in ſanctis Chriſtianiſmi & Iudaiſmi hominibus, crebris miraculis adfuit inuocantibus. Credemus enim negatum hominum ſanctiſsimo quòd Eliæ pallio, quòd Eliſei cadaueri, quòd ipſi maleficæ Pythoniſſe, quòd Paulo, quòd Agathæ & innumeris poſt mortem contigit, vt ſponte aut euocati ſpiritus non adſint inuocantibus? Nonne idem eſt Deus Noachi & Chriſtianorum? Nonne æquè membrum Chriſti fuit vt & Paulus qui capite cæſus præſens Neroni in ſpiritu adfuit ſeque inſtar corporis oſtendit? Sacros ille ritus præſens inſtituerat Razi hinuis ob negligentiam peſſum ibat religio, & nomen pene & ſacerdotes priſcos amiſerat. Adfuit in ſpectro Tages puer ſenex. Vt ut res habeat: Tages aut exaratus puer aut Tages Maloc author huius Etruſcæ diſciplinæ legitur. Sed cõcedẽt ſenſibiles genios Socrati & Bruto, ipſi autẽ negabũt Etruriæ ſubſtantiã ſeparatam quæ bonum reipu. curaret. Non hic adferam Angelos Abrahami Lothi Iſraëlis & Manoach, non exercitum illum quem Elizeus

puero oſtendit quia in ſacris ſunt, mediis in annalibus apud innumeros ſcriptores ſed maxime apud Obſequentem Iulium de Prodigiis commõſtrabo frequentiſsime viſas fuiſſe armatorum & inermium acies & in aëre & in terra vſqueadeo vt ipſæ herbæ & virgulta atteri & comminui eorum pedibus viſa ſint. Forſan fuit hoc difficilius in Etruria Deo quàm alibi terrarum. Atqui ſpiritus aut ſpectra non emergunt ex terra. Imo tota vis Pythicæ Vaticinationis ab ipſa terra profluxiſſe legitur. Terra eſt veluti generalis materia totius corporeæ naturæ de qua & ſi ſunt inuiſibiles tamen aſsidue formæ innumeræ (præter eas quæ ſunt animarum in animantibus) educuntur, Lareſque & Genii dicuntur. Sunt hi Dæmones terreſtres boni beneficique quibus non tantum Pythagorici ſed & Moſes ipſe in ſacris ſuas partes deferri voluit. Ad eam enim rem mittebatur hircus alter in Deſertum ad Azazel genium terreſtrem à quo caro rebellandi vim habet vt in ſecretiori interpretatione ſacrorum videre licet. Genius itaque Eturiæ cui vt iungeretur Ianus eo venit inſtar pueri adfuit, ſeu ex aratri ſulco, ſeu ex Antro, ſeu ex via nil refert, ſemper enim quæreretur cur non aliunde? & vt res eſſet commendabilior inſtar ſapientiſsimi viri loquutus puer fecit vt ſacra ſcriberetur diſci-

plina, quam postea Malot seu Maloc Tages Razi Hinuus locupletauit. Sed magis mirabuntur quod ex prodigiorum interpretatione, ex Aruspicina extispicinaue & huiuscemodi sacram fecerim disciplinam. Varia quidem certe genera suæ voluntatis cognoscendæ hominesque per religionem in officio retinendi Deus dedit mortalibus. Sed ad hoc vt omnino gloria in eum referatur. Derelictus est vbiuis gentium Deus. Malus dæmon in eius locum succeßit. Sed res ipsæ quæ de mediorum genere sunt poterant tanto magis in Dei laudem conuerti, quanto sunt maiori sapientiæ coniunctæ. Nulla res magis ad timorem Dei incitat quàm vera cuiuspiam euentus prædictio. Somnia sunt malefida. Tamen bona pars religionis à synceris sanctorum somniis pendet. Quid sortibus vanius? Tamen principes in nostra religione viri sortibus diuinæ voluntatis ostendêre signum in numero apostolico complendo. Nomine omnibus gentibus ipsa fuit Magia in odio. atqui Magi prius ex cœlis quàm Iudæi ex scripturis cognouere Christum. Ipsa itaque prodigiorum interpretatio modo gloria Deo reddatur erat præstantißima scientia mundi. Prodigia enim & ostenta sunt cœli & geniorum apotelesmata per quæ summi Dei voluntas signo sensibili sciebatur,

& tam magna erat in bonis viris quanta viſa fuit in Accio Nauio. Præſens igitur votis aderat Noachus cum patriæ genio qui Tagiſs. תגאיש id eſt Apicis ſummæue Coronæ homo eſt dictus. Apexem תג Tag. dicitur. Chaldæa & Perſica lingua تاج coronam ſceptrum & principis inſigne ſonat. Vnus itaque idemque populus Etruriæ ſemper fuit, cui vnus Ianus fuit deorum ſummus, fuit & vnus ſacrificum in Razi Hinuis & Ethruſcis ordo. Quare eandem à Iano & à Tageſſo opus eſt fuiſſe inſtauratam diſciplinam, vt tanto magis coleretur Deus ſummus quanto præſentior eius maieſtas adeſſe videretur in Diſciplina difficillima per ſuos interpretes enucleanda.

Quod in gloria poſuit Moſes & Solomon, in ſcientia Orientalium & Aegyptiorum excelluiſſe, multo uero magis Noachus.

SVpra illas quæ in vſu vulgari ſunt poſitæ quaſque liberales vocant tres apud priſcos fuere diſciplinæ. Vna ſupracœleſtium rerum quæ ſacra dicitur cuius finis eſſe debet vt moribus ſinguli homines ſint conformes Deo. Altera eſt Cœleſtium id eſt effectuum illorum qui aſsidue à cœlo ob diuerſos motus pendent, cuius maximus

mus vſus eſt in præcauendis illis calamitatibus & mutationibus quæ reipubl.imminent. Tertia eſt in conſyderatione rerum ſub cœlo poſitarum, quæ quum infinita prænotionis habeat genera nullum tamen vnquam prius habuit, quàm vt ibi motus ſpiritus naturalis reſpiceret, id eſt in corde & extis vbi ſpiritus eſt materiæ coniunctiſsimus. Hæc ad prodigiorum naturam interpretandam olim fuit ſummè culta. Quum enim ſummo Deo animalia ipſa viua mundaque ſacrificaret Noachus etiam ad eius Dei honorem rimabatur exta. Primum genus diſciplinæ eſt reuera Hebræorum vnde & noſtra profluxere. Alterum eſt Abrahmanum & filiorum orientis vt ſacra dicunt. Tertium proprium fuit Aegyptiorum. Veri Magi ex tribus generibus decerpebant quartum. Quòd ſi Moſes legiſlator in orientalium Aegyptiorumque diſciplina excelluit, vt ipſi teſtantur Hebræi, Solomon autem Rex ſapientiſsimus ſuam inde auxit ſapientiam vitione dabitur Noacho Mundi inſtauratori quòd aliis in lege Dei fuit laudabile? Potuerat quidem ipſe princeps Profetarum Magorum & ſapiētum Ianus eaſdem Etruriæ traditiones de ſacris quæ ſub Moſe Canonicæ duce decalogo cœlitus petito factæ ſunt, ſuis reuelaſſe Razi Hinuis ſicut externos cultus ad legis inſtar inſtitui voluit, vt ſuo loco monſtra

bimus, ſed quum ſciret ad loca ſacra ipſi Adamo in Syria debere authoritatem Diuinæ religionis vbi olim Mens mentium Chriſtus ea de re veniret in propria, referri, non debuit vltra ſenſibile palpabileque diſciplinæ diuinæ genus ſuis tradere. Res enim etiam ſacroſanctiſsimæ ipſo vſu vileſcunt, & ſenſim ſuos cultores in hypocriſim labi ſinunt, ita vt nec corruptæ diſciplinæ inſtaurationem admittant, nec ſe à ſua dimoueri conſuetudine patiantur. Sat itaque habuit illis quos ſciebat ab hoc genere ſenſibili ſacrorum in verum & Diuinum olim tranſituros (leo enim ipſi cedet arieti) ea dediſſe cum lege ſeu teſtamento æterno, quæ aliquando à corporalibus ad ſpiritualia tranſirent. Quando vnum mundi Brachium temporale in iure Iapeti Ataliue in ipſa Italia fuerit fixum, alterum autem ſpirituale Ieroſolymis fuerit ab eadem potentia confirmatum vt ibi ſpirituale à corporali paſcatur alatur & conſeruetur vbi Chriſtus ad hanc rem in propria venit, vbi autem in petro venit iterum crucifigi ſpiritualiter generalis potentia mundi conſeruetur ſecundum iura ab ipſo Noacho inſtituta.

Quòd Prisca Romanorum religio ortum ab Etruscis habuerit.

ET si nostrates tam ob cultus verioris rationem quàm ob falsi cultus vbiuis gentium sparsi cognitionem, nec enim aliud fuisse credũt multi quàm quod viderunt, putant nulla vnquam verioris religionis fuisse principia, tamen si ex æquitate & veritate magis quàm ex affectu res ipsas perpendere voluerint, inuenient tanto præclariores sanctioresque olim fuisse veri cultus Instituiones, quanto postea in deteriores effectus degenerarunt. Et ex huius axiomatis ratione fatebũtur Romæ vbi fuit totius idololatriæ asylon fuisse olim præclarissimam rerum Diuinarum institutionem. Antequã enim pseudothrescia in orbem irrepsisset, licet fidelibus iam post circumcisum Abrahamũ (qui 50. post Noachi mortẽ anno circũcisionem accepit) matrimonia gentiũ essent prohibita, tamẽ Iosefus in Aegypto sanctissimos liberos suscepit ex sacerdotis Eliopoleos filia. Moses similiter ex Zippora filia sacerdotis Madianitarũ qui sunt Arabes & Ismaëlitæ suscepit liberos ministros tabernaculi sancti. Tũc enim vbiuis gẽtiũ fere adhuc colebatur proprius regionum Genius vel angelus. Cananæi soli, progenies maledicti Chami,

in Syria occuparant ſacras poſſeſsiones, idololatriaque infecerant, ne ſummæ intelligentiæ mundi quæ ibi incumbit ſacra facerent. Romæ igitur quæ pridem antequam illam Romulus Remuſque inſtaurarent erat in Antipoli & Saturnia Noachus ſategit perfectiſsimum inſtituere cultum. Sicut enim in Syria ſeu terra ſancta prima intelligentiarum mouentium vt in finem colitur, ſic Romæ voluit vt prima mouentium vt in locum & cœlo affixarum coleretur. Nec abhorret hoc à veritate catholica. Cenſent enim inſignes veræ pietatis interpretes quòd colere Angelos, & ſi conſtitutum eſſet animata eſſe ſydera colere earum ſpiritus modo ſumma laus Deo ſeruaretur ſumma pietas eſſet. Nam angeli à ſanctis viris culti leguntur. Præterquam quòd vero eſt ſanctiſsimum credere vt ſanctiſsimus vbiuis gentium nedum Romæ ad ſuos manes ſanctiſsimum inſtituit cultum, duobus argumentis videtur omnino ab Etruſcis emanaſſe religioſus ritus Romanorum. Quum enim eſſet apud eos qui euocandorum geniorum & fulminum arte ſingulari pollebant, periculoſiſsimum & locum & nomen indicare vbi ratione miraculi vrbis fundamenta iacere vellent, tamen inuento capite humano vbi poſtea Capitolium conſtitutum eſt pro vrbis arce, opus fuit adiri Vatem Etru-

ſcum qui precationibus locum muniret, geniumque ſuæ alligaret glebæ vnde Romana ad hanc diem felicitas. Certe inter Saturnitas & Aborigines qui à Tyberi ad Sarnum agebant non poterat deeſſe vates, ſed ſumma ſacrorum Authoritas ab Etruſcis dependebat vt hodie orbis à Leonina. Confirmatur id argumenti ex eo quod ſcribit primo de Diuinatione Cic. Quumque magna vis, ait, videretur eſſe & in impetrandis conſulendiſque rebus, & in monſtris interpretandis ac procurandis in Aruſpicum diſciplina, omnem hanc ex Etruria ſcientiam adhibebant &c. Alterum vero argumentum inde deductum eſt ex his eiuſdem ſcriptoris verbis ab eodem libro deſumptis. In Syria, ait, Chaldæi cognitione aſtrorum ſolertiaque ingeniorum antecellunt. Etruria autem de cœlo tacta ſcientiſsime animaduertit, eademque interpretatur quid quibuſque oſtendatur monſtris atque portentis, Quocirca bene apud maiores noſtros ſenatus, tum quum florebat imperium, decreuit, vt de principum filiis ſex ſingulis Etruriæ populis in diſciplinam traderentur, ne ars tanta propter tenuitatem hominum à religionis authoritate abduceretur ad mercedem & quæſtum. Non eſt dubium quum ſumma religionis authoritas eſſet in Prodigiorum interpretatione, adhoc

fuiſſe aſsidue educatos illos duos & ſeptuaginta iuuenes principes vt Etruſcis imbuti præceptionibus Rempublicam ſuam quum occurreret occaſio regerent. Summos pontifices habebat Roma & reges ſacrificulos ſed Etruria habebat qui illis præſcriberent vti Moſes ſupra Aharon in ſacris fuiſſe legitur.

Vnde primo emerſit falſus inter Romanos cultus.

SVMMA inter optimos aurei ſeculi homines contemplatio rerum & Diuinarum & cœleſtium & humanarũ fecit, vt pro rerum variis cognitionibus conſyderationibuſque vni & eidem rei varia applicarent nomina, quod fuit in ſacris etiã literis vſitatum vt in nominum impoſitione & mutatione crebra videre licet. Senſim autem poſteritas in ferrea terreaque aut fictilia tendens ſecula omnino rerum cœleſtium oblita putauit eſſe diuerſiſsima quæ eadem erant. Acceſsit impiorum & perditorum hominum tyrannis. Quo enim eſſent ſcelere contaminatiores eo magis in præclariſsimos ſanctorum titulos inuolare ſategebant, adeo vt impuriſsimus mortalium Iupiter non erubuerit ſibi ſacroſanctum nomen Dei Iouah vendicare. Succeſsit

post eas tenebras Græca fabulositas, quæ vt videreturrebus omnibus dare origines, curauit antiqua abolere veraque exterminare vt fabulas originibus assereret. Ad illud vsque tempus quo nugari cœpit Græcia, tanta librorum erat paucitas vt fere tota vetus religionis tractatio intercidisset. Quamdiu enim cultus veri Dei & suæ intelligentiæ durauit magis animis & memoria moribusque quàm libris & doctrinis seruatus est. Ad hæc vbi viderunt Etrusci Latinos Romanosque falsitatis Græcæ accepisse commercium, cœperunt etiam Latinas literas exhorrere, ita vt vix septingentesimo vrbis anno eas admiserint vna cum Imperio.

Quam multis nominibus Ianus sit uocatus.

PRAETER nomina humanitatis quæ sunt Nochus seu Noachus, Ianus, Ogytes, Deucalin, Proteus, Vertumnus, Gallus, pater parensue hominum, ratione diuini & super omnes homines qui postea fuerunt summi ingenii spiritus & mentis dictus est Deus, Deorum genitor & pater, Olympus seu holamaba, Arsah, Cœlum Sol, Chaos, semen mundi, anima mundi, motor cœlorum & vniuersitatis, & ob sepulturam Saturnus, ob præsentem diuinitatem Iehouis

aut Iehouas, ſceptri regnorumque author, claúiger cœli, ſages, Oenotrius & innumeris aliis nominibus pro arbitrio hominum confectis, cuíus rei exemplum facile in dicatis D. Virgini matri templis videmus. In Hiſpania enim eadem eſt Guadalupenſis Monſerratenſis &c. In Gallia Roccamadaurenſis, Aquiſgranenſis &c. In Italia præter cætera loca Lauretana à locis ipſis nuncupata. Síc & innumeris ob innumera beneficia mortalibus collatá aut mala auerruncata, nominibus dicitur merito Chriſtus. Quæ vero nobis eſt hodie licentia trahendi ſacra in allegoriam ad Chriſti (qui mens mentium eſt, & Deus de Deo) gloriam eadem olim inter aurei ſeculi homines erat. Nochus autem Noachus dicebatur quod eius Inſtitutionibus formatus aliquando mundus quietem & conſolationem in hac vita deſtructa terræ maledictione conſequeretur, quod & ſi in aureo contigit ſeculo, tamen repetito principio duret ſemper & quamdiu mundus durabit neceſſe eſt, quòd ſemel Deus in æternum eſſe voluit. Nominis Iani rationem ſupra expoſui. Ogytis pariter ſic & Deucalionis eo enim eſt dictus quod duplici ſemper ratione omnia inſtar formæ & materiæ diceret curaretque. Protei vox Græca eſt quæ primarium ſignificat. Sicut enim ex Valentia Rhomam

נח נחם ינ עוג דויקלין

mam fecere putantes ſe ſecretius prodere nomen, ſic de primo hominum fecere vt fabulis ſeruiret. Vertumnũ Latini à vertendo ideo dixere quòd in omnes formas, vt omnibus omnia fieret ſe conuertebat. Sed quum peritiſsimi intelligentiarum ſeparatarum ſcirent in ſummo gradu illi extrinſecus adfuiſſe eam mentis vniuerſalis & ſpiritus generalis partem quæ ſumma eſſet, & inſtar omnium, & omnia ſub Deo in rerum Naturis adminiſtraret, eo quòd in omnes formas, hominem verum verteret, nomẽ meruit. Quod Gallus ſit dictus ex primogenituræ eius vocabulo poteſt cognoſci. Eius enim primogenitus fuit Iapetus cuius rurſum primogenitus fuit Gomerus primo poſt diluuium natus. Ioſefus autem ait eos qui ſuo ſeculo Galli ſeu Galathæ nominabantur olim vocatos fuiſſe Gomeritas quos Gomer inſtituit. Beroſus autem affirmat in ipſa Vmbria eos qui erãt ex poſteritate Gomeri auito nomine vocatos fuiſſe à Iano Gallos. Quòd ſi deprecemur viri authoritatem audiamus Romanos & in primis Catonẽ qui ſic ait. Veniſſe ex illis qui diluuio ſuperſtites fuerant ab Armenia Ianum in Italiam cum Gallis progenitoribus Vmbrorum &c. Quare auitum nomen eorum qui fuerunt diluuio ſuperſtites eſt Gallus, fluctibusue ereptus, quod auitum nomen ſoli Gomeritarum familiæ voluit

גל

ג׳מר

dari. Quàm merito vero parens hominum sit dictus Gallus satis constat. Ratione autem diuinitatis dictus est Deus ob conformitatẽ cum Mente prima. Nam in sacris & Angeli & iudices & sacerdotes & fideles dii dicuntur, & filii excelsi omnes. Vt enim Aristoteles bene dixit ad Theologum seu metaphysicum spectare, vt de primo motore qui omnino immobilis est & immotus, tractet, ita prisci Theologi vt & filosofi nouerant illam Mentem quæ extrinsecus in omnes aduenit homines, Quæ est vnitas creata apud Boëtium, sapientia creata apud Petrum Lombardũ, fons idearum mensue mundi apud Platonem, intellectus generalis omnium hominum actu semper intelligens, apud Plotinum, mundi anima Pythagoricis, Mens Mesiæ priscis Hebræorũ Theologis in summa illa est causa quam Aristoteles asignat sub illo immoto immobilique principio, Quæ asidue moueatur & moueat, quæ alioqui generalis animorum fons, nomine Mahad apud Arabas dicitur, cui forsan posset intellectus generalis ipsius Aben Reisi quadrare. Hanc enim naturam Pythagoras à profetis & Abrahmanibus didicerat. Quũ autem omnes homines immortalitatis Diuinitatisq. seminarium ab ea natura quæ consubstantialiter est immoto immobilique Deo vnita Deusque est, recipiant, sanctisimi olim homi-

nes non immerito Deorum vocabantur nomine à posteris, sicuti sanctos hodie quia Deus eorum sanctus est, dicimus. Modo enim res intelligatur nil interest, vtrum primæ mentis membra voces sanctos aut deos, quum sacra nos omnes deos vocent. periculum tantum in abusu non in reipsa esse sanctitate insignes ex ipso Nati fecerunt vt deorũ pater diceretur. Olympus autem seu holamaba cœlum & seculum venturũ, quod male olybama legunt, dictus est quod animæ cœli siue intelligentiarum mouentium vt in locum præstantissima & cum qua est seculi futuri fœlicitas, deoque vnita, summopere illum inhabitaret. Illam partem quam nuper dixi vocant intellectum agentem qui mouet vt in finem, & causat habitus. Hanc autem intellectum posibilẽ Materiæ ducem. ARSA pro Sole ponunt. Est enim luminis princeps lingua sancta & Persica. Cœlum & Sol voce non significatione differunt à præcedentibus. Chaos dictus est, eo quod veluti in vna massa totius Naturæ vniuersitas ab eius industria in præsens esse venit, & quod veluti in primario cæcoque & latenti Naturæ motu ipsa sola Natura conscia omnia delituerunt & demum præsentem hausere lucem, sic omnia accepta ferre debemus vni omnium instauratori Noacho. De semine mundi par est ratio. Animam mundi ideo vocabant,

ὄλυμπος

אבהמלוע

שצרא

quòd ſeſe in illum totius naturæ effudiſſet virtus & potentia. Abuſa eſt autem antiquitas ſicut & noſtra ætas animæ animi ſpiritusque & mentis vocabulo. Mens autem ſeu Intellectus agens & intellectus generalis in finem motor, eſt ſummũ genus ſubſtantiæ ſeparatæ mobilis. Spiritus & animus in ſecundo loco vti anima cœli. Anima autem & corpus ſunt inferiora, ob mentis itaque præſentiam dictus eſt anima mundi. Eadem ratione motor cœlorum & vniuerſitatis. Si enim animal illud quod omnia mouet & per quod cætera omnia capiunt Deum nobis ſui copiam facit, iure quæcunq. facit nobis concedit. Sumus enim vnum in eo ſicut ipſe eſt vnum cum Deo & omnia quæ habet dedit ſuis. licet enim nec Noachus nec vllus ſanctorum vnquam mouit cœlum, tamen vt cognoſcatur ſpiritus & Intellectus motor cœli, in nobis opus fuit manifeſtari, vt dum denominabantur homines à præſtantiori eorum parte, illa tandem in ſeipſa glorificaretur, & per illam Deus. Saturni nomen eſt ab Arcæ ſeu vrnæ depoſitione in locum ſacrum ſepulturæ quod nomen potiſsimum ambiuere tyranni. Crediderim facile vt maxima à pueris temeritas ſit commiſſa quum nomen יהוה Ieouis aut יהוה Iouah eſt publice editum. Nam antiqui in religione ſemper poſuere illius proationem. Licet autem multis locis in ſacris poſ

שתאר

ſit probari quòd non tantum de Deo trino & vno dicatur in perſona patris aut filij aut ſpiritus ſancti, ſed quòd etiam de illa ſapientia creata increatæ conſubſtantialiter ante omnia ſecula vnita ſit crebro ſcriptum, tamen temere factum puto quòd homini ſit adſcriptũ. vbi autẽ Orficorum licẽtia illud adſcripſit primo mobili, venit perditus ille pæderaſtes Iupiter Græcorum, & in ſacrum nomen inuolauit, eo quod fuerat imprudenter adſcriptum huic ſanctorum hominum anteſignano. Sceptri author eſt quia quicquid eſt imperiorum iuſtorum ab eo ſunt. Ideo clauem cœli geſtabat vt pios inſtar Petri in cœlum introduceret, qui videlicet ſanctis obtemperaſſent monitis Teſtamenti æterni, aut quòd eius bonitate duce & exemplo omnes omnibus paterent ædes timore impiorum ſublato. Sagæ aut ſagis vocabulum à magnitudine ſanctitateque eſt. De Oenotrio diximus. A ſingulis porro locis vbi miracula eius nomine ſunt edita aut vbi ſponte colebatur vti in duodecim Heturiæ populis nomina alia capiebat. Similiter & veſta eius vxor varia admodum nuncupatione dicebatur: de qua ideo agendum eſt, quia totius religioſi cultus baſim in alterutro ſexu poſuit antiquitas.

שגיא

Quàm multiplici nomine diceretur Noachi vxor Vesta, quaque ratione, deque varia intelligentiarum specie.

ET si inter substantias separatas nulla ideo sexuum videtur differentia quòd nulla sint communiter corpora illis impacta, nihilominus quum diligenter ipsas intelligentias orbium cœlestium & partium eorum inter se diuersissimarum motrices consyderauerimus videbimus clarissime vnum ordinem esse instar formarum masculinarumque virtutum longe supra cœlos collocatarum quæ mouent vt in finem ea omnia quæ à cœlo suscitari debēt, Alterum autem esse instar Materiæ omnino orbi impactum, qui quidem instar fœminæ vterum gerentis mouet vt in locum. Primus ordo olim in secreta Hebræorum disciplina masculorum inferior fœminarum dearum dicebatur. Ad horum instar est intelligentia animaue Solis ad Lunā spiritus enim fœminitatis mundi in Luna, Masculinitatis autem in Sole cōspicitur. Quod nostrorum Theologorum antesignanus Thomas in opusculo de Substantiis separatis affirmauit de vtroque ordine & Motore vt in finem tanquam semen patris, vt in locum tanquam vterus Matris, illud omnino est quod de Intellectu agente & possi-

bili filoſofi tradunt. Quum enim cœlum ſit aſ-
ſiduus actus & habitus præſentium videlicet in
actu,præteritorum & præſentium in habitu mo
tor ſit etiam in eo potentia ad omne tempus fu-
turum neceſſe eſt. Aſsiduis enim coniunctioni-
bus aſsidua fit in eo influxus diuerſitas. Vnifor-
mitas itaque & finis à motore vt in finem fieri
debet. Diuerſitas autem influxuum eſt aſsidua
potentialitas à locorum coniunctionibus pen-
dens,vnde tota inferior naturæ diſtinctio. Sum
ma itaque Intellectus agentis quadrat omnino
illis motricibus vt in finem, Intellectus autem
poſsibilis motricibus vt in locum. Sunt autē hi
duo motores in ſuam vnitatem redacti de quib.
Ariſtoteles obſcure licet agit in ſcriptis de Ge-
neratione & corruptione. Sub immobili enim
immotoq. Deo ponit vnum motorem qui ideo
mouet quia eſt cōtinue motū, quodq. eſt extra
materiam quod quidem de cœlo ipſo intelligi
nequit priuſquam eius intelligentiæ adſcripſe-
ris. Motor enim immobilis nunquā actu moue-
tur nouo motu quo tamen opus eſt ad motum
cœli excitandum. Ponit autem tertio in loco
eam cauſam quæ velut in materiæ ſpecie ſita eſt
per quam generatio & corruptio fit. Ea eſt aut
cœlum aut ſpiritus illi impactus animaue eius.
Et in hoc conſentit Platoni Ariſtoteles. Sat fue-
rit hanc reddidiſſe rationem quur antiquitas

constituere voluerit Fœmineam vti & Masculam vim diuinitatis. Hinc vbiuis gentium Samothraces dii primus masculus videlicet & prima fœmina mundi. Ea de Noamach vt tradũt Mosis auditores vxor Noachi & mater mũdi de stirpe Caini seruata sibi, in Italia varia nomina sumpsit. dicta enim est Vesta, Rheach, Maiach, Arezia, à quatuor elementorum proprietate. Naoman antiquitas à pulchritudine vocabat. Vesta dicta est ab igne quem ea de re vestalib. virginibus ab ea consecratis voluit asseruari. Rheah spiritum sonat aërem ue. Licet enim omnia sensibilia constent elementis aut defecatis vt cœlum, aut corruptioni obnoxiis, vt quæ intra cœlum sunt, tamen inter summa authoritate viros fuit disceptatum; quænam esset prima in elementis virtus. Ideo hæc vis Fœminea passibilisque vtramuis quatuor causarum pro suæ actionis dignitate præferre potest. Maia dicta est ab aquarum potestate, Arezia à terra. Illam Græca fabulositas Thetim, hanc Cybelem vocarunt: Thetim à positione, Cybelem à receptaculo totius Naturæ. spiritus enim Domini qui ferebatur super aquas in rerum principio est huius materiæ dux & illam molem intus alit, vnde matrum in tota natura virtus, Alias Ceres eo quod hæc vis omnia veluti ex vtero pariat & procreet dicitur. כרס enim venter est. Demeter vt

נעמה אשתא ריח מיה ארציה θέτισ קבלה כרס Δημήτηρ

vt Gemeter id eſt terra mater eadem ratione etymo Græco vocatur Ops aut Opis dicitur quòd faciem effigiemque omnibus tribuat. Pandora eadem ratione quod omnia det, illa Hebræa Græcaque, hæc autem Græca tantum etymologia eſt. Sunt & alia nomina innumera ad Matris mundi ſpiritum exprimendũ olim excogitata, quæ ſenſim Græcia nouitiis adſcripſit Diis, vt ex luce male ſeruata tenebræ natæ ſint. Sed vnius Veſtæ communis vocabulum & religio ſatis tantæ fœminæ dignitatem notat. Quũ enim in ſingulis inſulis vrbis ſicut et Ianus ſacras ædes haberet, cõſtructa eſt demũ ædes Veſtæ cõmuni de qua ſcriptum & receptũ erat, quod eſſet inſtar omnium Dearum ſicut Ianus omnium Deorum. Nec opus erat ait Dio. Halicarnaſſeus vt qui hanc coleret vllam aliam deã coleret. Hanc autem ſpiritus rerum omnium molem Deam Syram vocabat ſuperſtitio priſca. Hæc autẽ erat ratio. Quũ enim in vna Natura, vna Calidi ſeu Ignis in Humidum agentis & vitæ omnium baſim in ipſa terra conſtituentis virtus, Secreto quidem, ſed tamen materiæ impacto ſpiritum hanc vitæ molem moueat, ideo vt vita induſtrioſa Reip. eſſet diuturniſſima volebãt ſancti viri vt arte ignis vti elemẽtorum nobiliſſimum defecatoriumque aleretur. Ideo & Chriſtus religionis Noachi imò pro-

ὄψ γῆ

πανδώρα

priæ ipsius instaurator (Nam vita sanctorum nil aliud est quàm ipsius Christi in sua membra videntis viuentisque abscondita) sacras expiationes in Aqua, Igne & Spiritu sancto posuit. Ideo vitæ fons est in Aqua Igne tincta quæ sanguis est. Moses ea de re instituerat ne vnquam extinguerētur sacræ candelabri lucernæ. Diuinitus præterea ignis in summo templi culmine visus est quàm diu sacris bene sunt vsi Hebræi, quibus atterendis flammæ mors dedit signum. Spirit[illegible] sanæ Igneus est naturæ Basis, & quia mat[illegible]iæ impactus est fœminæ adscribi solet: Qui de Samothracibus diis Masculo et fœmina Generali videlicet cõsyderarit, facile capiet, vt dixi cur sacra Iano & Vestæ deorũ sanctorum ue parentibus facerent, nominaq. omnium sanctarum proprietatum naturalium & supernaturalium illis attribuerent, Hinc filosoforum (si causam primam amasset) principi Aristoteli, tãta fuit de diuina virtute ambiguitas, vt illi merito adscribat Cicero inconstantiam. Sic enim primo de Deorũ Natura de illo scribit. Aristoteles quoque in tertio de filosofia libro multa turbat à magistro Platone vno dissentiens. Modo enim Menti omnem tribuit diuinitatem, Modo mundum ipsum Deum dicit esse, Modo quendam alium præficit mundo, eique eas partes tribuit, vt replicatione mundi quadam, mo-

tum regat atque tueatur, tum cœli ardorem Deum dicit esse, non intelligens cœlum mundi esse partem, quam alio loco ipse designarit Deum. In tanta naturæ obscuritate versatus est Aristoteles, eo quòd volens effugere viam doctrinæ Platonis, noluit idearum fontes agnoscere. Nam est omnino necessarium vt sicut in tota rerum natura videmus Formam quæ instar masculi est & Mens dicitur, & Materiam quæ Fœminæ & Matribus dat basin, & Compositũ quod ex vtroque surgit, ita opus est dari ideas Formarum quæ sunt Mentes Angeli Genii intelligentiæque motrices vt in finem, vnde masculinitas quando in procreatione animantibus prædominant, & species concedi Materiarum quæ sunt impactæ cœlo & sunt proprie spiritus aut intellectus posibiles à quib. Fœminæ sunt in animantibus, & demum spiritus ex vtroque compositi duces intelligentias vnde animarum & corporum societas, quæ reuera coli sub vno summo Deo vti eius ministri debent. Mentium ordo Formalis tantum est. Compositum Fœmina tantum est quia mere patitur & mouetur à superioribus. Cœlestes intelligẽtiæ mediæ sunt. Ideo Regio cœlestis ab Orficis fuit posita communis Masculeis & Fœmineis nomenclaris Deorum.

Quod quicquid à Mose positum in lege est, quoque est vsus in reip. iuinæ dinstitutione. Noachus iam suo sæculo aureo quatenus licuit exposuerit, & primo de literis.

ANTEQVAM reuera posſim demonſtrare Noachum in Etruria ſua leges legumque acceſsione ſimiles illis quas Moſes Iſraëlitis poſuit inſtituiſſe, opus eſt ex ipſo ſacrorum fonte me prius demonſtrare, quod præter Decalogi Tabulas, & peregrinationis Iſraëliticæ occurſus diutiſsime ante Moſem erant ſacri ritus. Quod enim ipſo duce factum eſt, vt Lex omnibus Iſraëlitis poneretur, & omnes qui in eius verba iurarant obligaret, illud pridem inter patres erat. Nam vt ab initio exordiar cauſa ſeptemplicis influxus cœli iam ab ipſa creatione erat notũ ſeptenarii myſterium, ita ut ubiuis gentium ſeptem diebus numeratis rediretur ad primum facta in ſeptimo numerandi quiete, vnde adhuc nomina dierum ſunt à vocabulis planetarum ſeptem licet fabuloſitate Græca nomina ſunt infecta. Moſes autem primum ſacrorum ſuorum in paſchate poſuit ad ſeptimum menſem, cui ſeptem dies azymorum aſsignauit. Quum autem Hanochus ante diluuii tempora profeta fuerit & profetias ſcripſerit vt hodie pro canonicis ha-

bentur in Aethiopia, nullum eſt dubium quum omnis profetia ad laudem dei tendat quin Geneſeos ſeu creationis mundi opificium in ſuis ſcriptis expoſuerit, ideo ſeptena de volatilibus iuſſus eſt ſuo ſæculo Noachus in Arcam inferre. Auditores porro Moſis in Zoharis opere notarunt ante Moſem fuiſſe paſcha vſitatum partibus ob diluuii liberationem menſe Octobri, ſeptima videlicet à Martio Luna, vnde Græci anni ſacri initium ab Autumno incipiunt vt & Hebræi, ſicut noſtrates à verno æquinoctio: Ideo ob nouas miraculorum memorias iuſſus eſt Moſes vt ſeptimus menſis ab Autumno illi eſſet anni principium. Aſsiduis enim miraculorum & cultuum innouationibus regi humanum genus in ſacris debet. Quum autem in declarandis immundis & mundis animantibus maxima pars legitimæ tractationis ſit occupata, tamen omnia iam erant diſtincta, quum Noachus iuſſus eſt tot munda & tot immunda animantia in Arcam introducere. Sacrificare autem & erigere altare Deo primo fuit à Noacho factum & inſtitutum. Circunciſio data eſt Abrahamo in ſignũ fidei. Cõtractus mantrimonii cum fidelibus patet cũ ad Syros venit œconomus Abrahami pro Iſaac & Iaacob pro vxore ducenda. Omnes enim qui cum Theracho patre Abrahami educti fuerant de Hur Chaldæorum in Me-

ſopotamiã erant fideles aut ſaltẽ cæteris populis fideliores. Hinc veræ dixerunt filii Iaacob quod non erat licitum dare ſororem ſuam Dinam homini incircunciſo. Sed quid plura moror? pœna etiam ſtupri & adulterii poſita erat ante ingreſſum in Aegyptum vt in Thamaris facinore viſum eſt. Verum certiſsimam dictorum meorum fidem fecit ipſe Abraham de quo ſcriptum eſt Geneſ. 26. Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes, eo quòd obedierit Abrahã voci meæ, & cuſtodierit præcepta & mandata mea, & ceremonias legesq. ſeruauerit. Oblatio autem panis & vini fuit etiam ante Abrahamum. Quare nullum eſt dubium quin ante Moſem inter omnes fideles multo maxima pars legis in variis fragmentis profetiis & libris circũferebatur, & apocryfe aut clam legebatur atq. à ſanctis (Quorum Noachus anteſignanus eſt) ſeruabatur per ſupererogationem & non per obligationem, donec accepto in Tabulis Diuinis Decalogo cœlitus, accepit legis compendium & eiuſdem finem cum literis illis in quibus expoſiti poſtea libri ſancti Moſeos, ſunt characterum myſterio una coniuncti, & cœperunt omnes obligare, poſtquam ſemel ſunt recepti. Quin fuerit ſummus omnium Diuinorum præceptorum & tam in lege ſcripta quàm in cordibus ſcriptorum, obſeruator, ille per

quem genus humanum ab aquarum clade liberatum est, nemo dubitarit. Quin autem suos ita instituerit (saluis mysteriis Syriacis Adamo veteri in Nouo debitis) vti & ipse erat institutus, nullum est dubium. Obstabant vero multa ne absolute, simpliciter & palam posset omnia exponere Noachus, quæ & Moses, licet omnia illa nouisset. Nam in hanc calamitatem humano generi obortam incidimus, vt quum omnia homine inferiora suis in Naturis permaneãt legesque Naturæ seruent, solus homo hoc fateatur Quòd meliora probans deteriora sequatur, opus erat ab æterno cœlitus esse destimatũ Regem regum et Dei verbum qui vniuersi nomine pro omnibus lueret & satisfaceret, cuius aduentus quia absolute in Syriam erat tanquam ad Propria eius maxime Propria destinatus, ideo opus erat secreta mysteria illuc seruari. Absolutas enim religiones à Syriæ sanctæ arce oriri opus erat. Adhæc enim particulares vniuersi orbis Angelos coli oportuit, vt eorũ princeps Iesus vbiuis coleretur. Ideo solus ille Rex Regũ & Mens mentium spiritusq. spirituum debebat quidem in Syria siue Terra sancta vbi est primarius cœli aspectus prædici, expectari, & coli, & tandem in loco illius, à quo hoc morbi accepimus Quòd meliora probantes deteriora sequamur, venire, vt omnium nomine satisfaceret

faceretque vt meliora probantes ſui meliora ſe querentur & non tantum ad maiorem condemnationem ſcirent. Sic prima abſolutaque religionis veritas in eum locum erat ſeruãda etiam ſi homo nunquam peruerſa fuiſſet natura imbutus. Hic enim eſt primus Maſculeus intellectus mundi cui primus honos veritatis enucleandæ debetur. Licet enim Italia ſubſit Baſiliſco ſeu cordi Leonis tanquam clariſsimo ſyderum fixorũ, tamẽ illud ſidus ignobilius eſt primo cœli ſigno quod in primo mobili rapitur. pars enim ea tota maſculina eſt & vniformis quæ ab ortu in occaſum rapitur. Tota eſt Fœminea & mutabilis quæ ab occaſu in ortum fertur, vt ſunt ſtellæ fixæ & planetæ. Ideo Noachus huius ordinis peritiſsimus ſciens ſe Fœmineæ inferioris & Temporalis politiæ genus præſtantiſsimum conſtituere, non potuit ea omnia quæ Maſculæ & Syriacæ formæ debebantur à ſacris locis ſepulturæ Adami ad ſua buſta transferre. Ea de re & literas Diuinas interiores & myſterii plenas (quarumque iteratum exemplar Moſes cœlitus accepit, ſicut Diuinitus olim Adam ab Intelligentiarum principe acceperat) reliquit Syriacæ inſtitutioni ſeu Iudaicæ ſatis habens externas expoſuiſſe, quæ rudi charactere & ordine inuerſo apud Samaritanos ſuperſunt, & olim in capitales Etruſcorum & Latinorum

Græcorum figuras conuerſæ ſunt.

Quum infinita ſint inſtitutionis humanæ adminicula, quare literas in prima ratione putemus conſiderandas.

De abſoluta æternaque Reip. forma quam parens hominum ad Aurei ſeculi inſtitutionem propoſuerat, vt Rationem rectam inter conuerſandum in animis hominum reformaret, dicturus, iure à literarum negocio exordiar. Sicut enim aſsidue formatur genus humanum legibus in animo ſcriptis aut in locutionis communis forma poſitis, ſic reip. corpus conſeruatur aut conſuetudine, aut legibus quæ literarum beneficio ueluti in vita ſeruentur. Salus itaque reip. ſunt leges ſacræ & humanæ. Salus legum in tabulis & literis ſeruari opus eſt. Licet autem nil videatur referre quibus literis aut elementis res cõtineantur, tamen ſummopere ad ſummæ primæq. cauſæ laudem in quam omnia tendant oportet, hoc facere videbitur, quumnon tantũ inſtituta legeſq. diuinæ conformes à parente hominũ fuiſſe in Aeturiã delatas oſtẽdemus. Quũ autem in tabulis Originũ Linguarum iam tradiderimus inter alias Originẽ illius linguæ ſanctæ quæ vocalis punctulis, accentus lineolis, literas prima ſuperficie inſtar mathematum com-

ponit ex triangulo, quæ est prima mundi super ficies, & in quam omnes figuræ resoluuntur, quæ ea de re sancta merito vocatur & hactenus sacras veteris testamenti leges diuinitus scriptas continet, abunde tradiderimus, & quæ nā ab ea sint deductæ, ostenderimus, tam in libro Originum quàm in Tabulis linguarum, eò remittemus lectorem. Satis enim hic fuerit, nosse illam fuisse cœlitus datam Adamo & Mosi Israëlitisque, sed pro mysterio donec ex Mystica fecit publicam Esras scriba Iudæorum, vnde iam ab eius temporibus natæ sunt ex ea inter alias tres præcipuæ. Arabica, Syriaca quæ Christi temporibus erat in vsu, & Chaldaica, quæ relictis priscis characteribus proprium Hebraicum assumpsit. In hac vna sola, vera & recta nominum verborumq ratio delitescit. Ideo illius vsum opus fuit soli Religioni Mysteriosæ veræque relinqui. Alia erat externa & omnibus communis: in qua clarissimum inde potest probari quòd Moses publice legem transcripserit cuius Decalogum ex cœlo totum autem corpus Quinque libris per profetiæ spiritum in sancto iā acceperat & ordinarat charactere, eo quòd gens vna Samaritanorum, tam mordicus conseruauit dictam legem in eo quem vocant Samaritanum, charectere, vt nullo modo voluerint cæteros sacræ scripturæ libros recipere

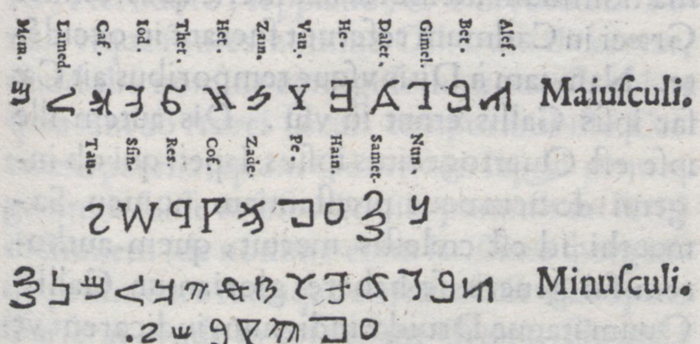
quòd à Mose nõ essent scripti. Curauit enim san ctissimus legislator vt duodena exemplaria singula singulis tribubus transcriberẽtur, & in hoc charactere Samaritano singularum tribuum ducibus darentur, vni autem tribui Leuiticæ & coetui duorũ & septuaginta senum ad legis conseruationẽ electorũ daretur vnicum exemplar sacrosancta inscriptũ dialecto & figura, quod quidem ad tempora vsque Esræ multis exemplaribus conseruatum & transcriptum est. In manib. Iudæorum Samaritanorũ & Neapoli (quæ erat Sichem nũc Napoloza) & Damasci superest & exemplar Quinque librorum Moseos & character, multum quidẽ difformatus ab ea nota characterum quæ in Numismatis fere vbiuis in Syria conspicitur, cuiusque effigiem curauimus vtcunq, in nostro 12. linguarum introductorio appingi, nondum tamẽ tunc animaduersa Græcarum & Latinarum origine, quæ inde à Noacho est deducta. Licet enim hodie nil supersit vestigii de Eturiorum prisco Charactere præter ipsas notas mutis insculptas marmoribus quas vt Latinis esse omnino conformes non est dubium, ita vix potest iudicari, quisnam cuiusnam nostrorum characterum vice & loco fungeretur, & si characterum cum Latino potestas reperiretur, tamen & lingua & eius verba prisca funditus fere exciderunt.

Quomodo literæ & Græcæ & Latinæ ſunt ab externis Hebraicis quæ nunc ſunt Samaritanorum Iudæorum, deductæ à Iano Razi Hinuo, quem Nochum dixit antiquitas.

VT ſunt diſsimili Græcorum & Latinarum characteres minuſcula figura depingi ſoliti, ita Maiuſculis notis eſſe fere omnino ſimiles, & per conſequẽ, eadem origine, nullus eſt vtriusque linguæ peritus qui hoc diffiteatur, aut ſi attendere velit negare vllo modo poſsit. Licet enim figura G, & Γ, Δ, & D, Λ, & L, Σ, & S, &c. differant tamen Α. Β. Ε. Ζ. Η. Ι. Κ. Μ. Ν. Ο. Π. Ρ. Τ. Υ. non poſſent vnquam quadrare niſi eſſent eadem origine. Quamuis vero nulla literarum memoria, ſit traditum quando aut quomodo ex Etruſcis factæ ſint Latinæ, tamen vbi concordant figuris opus eſt quandoque fuiſſe ſimiles. Etruſci autem vſu euocandorum geniorum præſtantiſsimi ſingulis in locis ſuarum tribuum (erant enim duodecim) & ciuitatum ſolebant ſuas notas ſeu Alfabeta vt vocant cõfundere, ne vicinus ratione Alfabeti deprehenſa & Nomine genii reuelato (illi enim faciebant ſacra nomine expreſſo) euocaret genium & vinceret. Inde capitale erat nomen proprium ciuitatis euulgaſſe, quia ex nomine ciuitatis prouinciæue elicie-

bant nomen genii Angeliue custodis, & elicitum euocare suis sacerdotibus satagebant. Huius rei adhuc extat argumentũ in eo quod multi priscorum obseruatis quibusdam Etruriæ Alfabetis, easdem ferme figuras in omnibus reperunt, tamen vnum recto ordine & Hebræis vsitato priscoque qui à dextra in sinistram aut versus pectus tendit, alterum more Latino contra naturæ ordinem à sinistra videlicet in dextram, vnde relinquitur cogitandum quod supra diximus.

Samaritanorum autem characteres sic habent ordine nomineque Hebraico.

Vide à tergo obuersa charta & deme Vau à sexto loco & serua pro y Y. tolle Iod & Zade cæteræ omnes recta aut quouis modo inuersa magis quadrabũt cũ nostris quàm ipsæmet nostræ.

Quòd diutiſsime antequam ab ipſis Fœnicibus aut Puni cis, vt etiamnum Syri legunt, Cadmus adferret literas Græcorum quas adinſtar Iani ipſis Græcis inuerteret, multis ſæculis iam in Gallia & in Hiſpania fuerant.

ET Iulius Cæſar & Strabo Coſmografus qui Auguſti ſcripſit temporibus vterque linguæ Græcæ peritiſsimus fidem facit quomodo iam à ſuprema hominum memoria illæ literæ quas omnes Græci in Cadmum referunt fuerant in occidẽte. Nam iam à Ditis vſque temporibus ait Cæſar ipſis Gallis erant in vſu. Dis autem ille ipſe eſt Quartogenitus ipſius Iapeti qui ob ingenii doctrinæque præſtantiam nomen Samauthi id eſt cœleſtis meruit, quem authorem ſui generis ſe habere gloriantur Galli. Quum itaque Druidæ indignum iudicarent vt ſacra eorum diſciplina vllis aliis literis quàm memoriæ viuæ auditorum committeretur, in totius reip. vſu & in priuatis contractibus Græcis vtebantur literis. Vnde neceſſe eſt vt illarum literarum vſum iam ab ipſius Gomeri Cel

דיש

tarum in Ombria parentis, temporibus illas accepisse ex prima Samaritanorum Characterum inuersione facta ab vniuersi parente Saturno. Quum enim sæculum Aureum dictum sit, quòd homines tam sanctè curabant Naturæ præscripta seruari, vt Legum principum iudicum & tyrannorum exactorumue opera ad homines in officio retinendos nullo modo egerent, nullum est dubium quin post patrem & matrem omnes filii & domestici ipsi Primogenito tantum deferrent quantum alteri parenti. Hoc enim natura duce vbiuis gentium semper æquissimum visum est. Hinc factum est olim vt tota Europa authore Diodoro, Herodoto, Appiano, & Polybio ad Tanais vsque fontes nomine Celtarum diceretur, quod alio nomine contigisse non potest, quàm quia iam ab Aurei sæculi temporibus ille Celtarum parens, quem Gomerum Iapeti primogenitum fuisse Iosefus scribit, nominis sui iurisdictionem (de nomine enim latissime spargendo prima cura ratioque est) in totam Europam sparserat, vnde in ipsa etiam Græcia Homeri temporibus Gallorum Galatarumue Characteres vulgares erant, licet illis rudiores essent, quos postea & Homerus & Cadmus reformarunt, vt multi fide dignissimi authores tradunt. Nam non alia de re attulisse legitur à Punicis li-

teras Cadmus ad Græcos, nisi quia tunc tempo
ris adhuc fama erat constantissima, quod Gala-
tarum Characteres eadem essent origine. Sen-
sim enim res humanæ expoliuntur. Confirmat
autem Strabo quum ait, ante sex annorum mil-
lia fuisse ipsi Celtiberorum mixto videlicet ex
Iberis & Celtis generi, vsum Græcorum litera-
rum quibus versus plurimorum temporum de-
cantabant. Quadrimestres autem anni erant
illi qui ad nostros æstimati faciunt bis mille an-
nos. Sic testis est Xenofon. Quare nullum est
dubium quin vatum Astronomorũ sapientum-
que maximus Saturnus Noachusue aurei sæcu-
li dux dederit suis primogenitis vna cum sacris
disciplinis etiam figuras illas literarũ, quæ Græ-
cis essent affines, & aliquando ab occasu in ortũ
repedarent. Quando autem ad Latinã figuram
cœpere accõmodari, nondũ quod sciã memo-
riæ est proditũ. Carmẽtã enim in fabulis pono,
Quod ad Latinarũ literarũ inuentionẽ attinet.
Licet enim omnino non eleuẽ fidem eius histo
riæ quæ ait, & Pelasgos & Arcades venisse in Ita
liam, eo quòd nulla est fabula quin ex aliqua ve
ritatis vmbra nata sit, tamen quod nũquam Ita-
lia sit exculta ab Arcadio pecore, ne quid duri-
us dicam, illud non crediderim. Magna quidẽ
obscuritas in rebus priscis ideo versatur, non
quòd nullus esset vsus literarum, sed quod raris
simus

ſimus ſemper fuerit, & in Ritualibus vt plurimum ſcriptus religionique coniunctus. Sicut autem ſi quis hodie inſigni quadam aut potentiæ aut ſapiētiæ aut bonitatis fama apud Syros & Arabes valeret, vt illi literarum ſuarum permutandarum & emendandarum curam committerēt, ille autem diſsimulatis Originibus ad Hebraicarū nihilominus vnde natæ ſunt, exemplar reformaret, inueniſſe omnino apud Originum imperitos diceretur, ſic facile crediderim fatidicam illam aut Sibyllam quæ ob prædictiones ſuas famam ſanctitatis eſſet conſequuta hoc feciſſe, vt illa communis characterum forma quæ prius eſſent in toto occidentis orbe communis Samaritani characteris beneficio reformaret. Quū enim tantū illi licuerit vt characteris reformandi cura ſit illi commiſſa, illam non fuiſſe literarum quarundam imperitam iudicandum eſt. Verſabantur enim ritualium priſcorum libri præcipue in eorum manus qui religioni veriori ſe addicerent, vnde poterant quum multa alia, tum potiſsimum ſacram diuinationem Aſtronomiam & auitas ſanctorum patrū vatumue & Sibyllarū prædictiones legiſſe. Babylonica enim ſeu Perſica Sibylla in Aſia temporibus fere Nimrodi fuit cuius innumeri fuere verſus ex Chaldæis conuerſi. Illa rituales patrum libros habuiſſe potuit. fuit enim inſigni

etiam authoritate vt ex fragmentis versuum Sibyllinorum excusorum patet. Porro id fuit olim durante vera Astrorum cognitione commune, vt in Italiæ vmbilico crederetur fore basim summæ fœlicitatis mundi. Hinc aduentus Noachi & suorum. Hinc Aeneæ, hinc & Pythagoræ, hinc & Carmentæ etiam. Hinc & Erythrææ Sibyllæ quæ à Cumis Asiæ libros ad tantorum successuum regimen attulit authore Genio Italiæ. Certissimum hoc est quicquid de literarum Latinarum origine sit traditum, ordine characterum & nomine adhuc à Græcis conseruato, nil differre ab Hebraico Samaritanoue charactere, præter quàm in positione vau in cuius locum Latini f seu digamma Aeolicũ, Græci notam ϛ senarii numeri quæ pro σ & τ inter scribendum ponitur, transcripsere. Quum hodie adhuc cõueniant in maiusculis Græci & Latini & videantur Græci Latinique in ordine fere nil differre, Carmenta nil aliud fecisse potest quàm reformasse & ad priscas Syras rursus Latinos appendisse. Nam Latini in ordine Hebraico habent H adhuc pro aspiratione, & non pro vocali instar Samaritanorum Hebræorumque quam Græci pro vocali H ponunt. præterea Q in loco cof, quem Græci omnino in literis perdidere, sed in numeris pro nota 90. seruant. Q. aut maiusculum Latinorum omnino solidũ

ſed inuerſum inuenitur eodem in loco in literis Syrorum. Quare vt iterum concludam, aut fabula fuit hiſtoria Carmentæ de literarum Latinarum inuentione, aut ſi verè fuit, formas characterum expoliuit, & ab vſu Græcorum, qui pridem in occidente fuerat, minuſculis ſeparauit figuris. Nam capitales adhuc eædem eſſe hodie videntur præter ≷ quæ omnino Samaritana eſt, & in ſuo loco apud Græcos, apud Latinos eſt loco & figura mutata, atque aliunde aſcita. Crediderim ſane deprauato ſono noſtros ab adiectitiis Græcorum accepiſſe. Nam χ ſequitur ypſilon apud illos & noſtrates.

Sicut Moſes ſuo ſæculo à Deo vocatus nil prius habuit quàm in literis Diuinitus ſcriptis legum omnium compendium in Decalogo poſitum exponere, ſic Aurei ſæculi dux Noachus nil prius curauit quàm in animis latiſſime, & in literis Samaritanis ne periret, Teſtamentum ſeu legem Aeternam expoſuiſſe & inter primogenitos & inter Razi Hinuos.

QVVM ſit res in tota hiſtoria Romana conſtantiſsima, quòd fœliciſsima aliquādo ſub Iano Saturnoue priſco, vita hominum fuit, adeo vt Aurea dici meruerit, inque votis toti fuerit poſteritati, nul

lum est dubium quin illa primo & maxime inter iam primogenitos floruerit. Clarum autem est totam Romanorum institutionem ab Etruscorum oraculis monitis & institutis dependisse, quum etiam florente, & iam ambitione plenissima Roma, sanctio sit edita de mittẽdis principum filiis ad singularum tribuum Etruscarũ institutiones sacras percipiendas, atq. demum in reip. Romanæ vsum transferendas, quòd si Romæ eædẽ Doctrinæ fuissẽt, illuc mittere fuisset alienũ. Mores autem & pietatẽ summumq. reip. neruũ depẽdere omnino à Religione constat. Quare nullũ est dubiũ, vnde & institutio religiosa depẽdet, inde mores Reip. depẽdere & licet mores perierint vt hodie Romæ videmus, tamen doctrinã remanere cum authoritate certũ est. Primogenitos duos habuit Noachus, primos & maxime dilectos illos qui à spiritu geniti erant, quiq. in tota Etruria ab ipso sunt instituti & mystico Razi Hinuorum nomine vocati, penes quos summa Diuinatio occidentis est commissa, vnde institutionis humanæ ratio. Illi enim non tantum hominibus; Sed etiam spiritibus & Naturæ imparabant vt certissimis proditum est historiis. Quid autem mirum est potuisse optime institutos & à sanctissimo sanctorum initiatos in summi Dei nomine & Angeli Etrusci potestate, quod olim in India Abrahma

nes nunc etiam & Brachmin adhuc ibidem poſ ſunt, cæterum vbiuis Chriſtianiſmi malefici & maleficæ accuſantur deprehenduntur que rei euocatæ excitatæque vbicunque voluerint per malos ſpiritus grandinis pluuiæ tempeſtatis, quod in eorum accuſationum libris vbiuis po teſt. Quis enim non putet illum ſanctiſsimum hominem tantũ potuiſſe in pactis bonorũ ange lorum, quantum iſta fex hominum cum malis poteſt. Sic eliciebant & auerruncabant fulmina ne nocerent. Alii primogeniti erant carnis qui in Vmbria primo duce Gomero filio Iapeti vt dixi ſupra habitarunt, donec in Galliam ad Druidarum inſtitutiones Italia à Chameſenuis Aurei ſæculi perturbatorib. ſunt pulſi. De his nil nunc dicam. Hoc vnum quod ad Razi Hinuos attinet cõfirmatum volo. Non potuiſſe aut debuiſſe aliter inſtituiſſe Noachum ſuos ſpirituales primogenitos, quin quam doctrinam ſeu à Deo ſeu à cœlo ſeu à Geniis Angelisue habuiſſet, illam totam in eos ad poſteritatis lumen transfunderet. Quum autem non ſolum in ſigno arcus cœleſtis Teſtamentũ Aeternum à Deo accœperit, ſed ſit opus omnino vt illud Teſtamentum aut pactum quod legitur Deus iniiſſe feciſſeue cum ipſo Noacho & eius poſteris, ſit ſcriptum aut ſaltem verbis in animo conceptis tale vt eius obſeruatio reuera Aurei

Sæculi Basis esset, faceretque vt quàm diu posteritas illam obseruaret nunquam Deus homines à facie terræ deleret. Fuit itaq. prima illa Aeternaq. lex quæ fuerit literis in Occasum delatis exposita, à cuius vnius præscripti virtute quicquid vnquã aut fuerit aut est aut erit legũ diuinarũ aut humanarũ rationi naturali coniunctarũ dependeat est omnino necesse. Quum enim ratio officii à qua Aurei sæculi virtus dependebat non tantum in hoc sit posita vt Nemini noceas, aut vt ius suum cuique tribuas, sed vt multo maxime etiam cui nil iure debeas, aut qui etiam in te grauissime commiserit, prospicias, fratrisque fungaris officio, opus erat Testamentum æternum tanta esse virtute, vt & à malo inferendo omnino cohiberet, & maxime ne tibi in præstantissima tui parte noceas prospiceret, sed vt tantopere ad Benignitatis vt vocat Cicero aut Charitatis vt Christiani dicunt, officia concitaret, vt quicquid in te esset positũ illud omnino non tantũ amicis aut bene factoribus, sed maxime immerentibus incogitantibus atque ipsis inimicis esset comparatum. Vbiuis enim gentium est vsu receptum, vt lege cohibeatur iniuria, & vt amicis beneficia largiamur. Nec tamen vsquam gentium Aurei sæculi forma videtur. Pactum itaque sempiternum necessario istud est.

Lex siue Testamentum æternum.

QVIDQVID aut actu aut potẽtia quouis modo superior, vis aut secundum naturam, ordinis saltem gratia velle debes, vt ab illis qui tibi subordinati sunt fiat aut non fiat, dũ tu quouis modo præfectus illos cupis in vtilitatẽ & non in damnũ, pro tua volũtate & nõ pro sua, animo corpore & rebus externis, esse, societatis aut reip. saltem nomine, tibi comparatos, ita vt intẽtione finali in te aut bono publico toti sint, in se autẽ tanquam nulli: Hocipsum te causa & amore Dei numinisue quouis modo à te cogniti, & salutis quouis modo à te in summam diuturnitatem expetitæ, te facere æquum est, & facto ipso perinde atque consensu verbisque hoc confirmare: Quod quisquis, siue priuatus siue magistratus fuerit, nomine Dei & libertatis Ararum in toto mundo sacro sanctissimarum causa hoc ipsum fecerit, vt illi fuerit possibile, ille præstantissimus hominum aut statuũ habendus sit, & merito vniuersis præferendus: ediuersò vero qui maxime contra fecerit, in cõtrario loco ponendus & habendus deturbandusque est, maxime si Ararum domesticus est.

Nullo vnquam alio legis generalis præſcripto aut fieri potuit, aut vnquam fiet Aurei ſæculi inſtitutio, & quanto magis ſæculum ab huius ſententiæ recedet præſcripto tãto magis ab aurea vita, quanto vero quiſque fuerit proprior tanto magis & Deo & naturæ & Rectæ rationi obediuerit. Hoc erat pactum ſempit ernũ quod pepigit Deus cum Noacho, vt tandiu duraret quandiu in cœlo cœleſtis videbitur arcus.

Quòd poſita lege omnibus æquiualenti legibus, etiam ſui populi capita ad inſtar cœli & Diuini populi diuiſit Ianus in Eturia.

NISI tota antiquitatis doctrina fundi tus periiſſet, non eſſet hic mihi affirmandũ ſummam in numeris virtutẽ delitеſcere, ſed ſat fuerit ad Harmoniæ rationes omnino in ipſis numeris poſitas huc attuliſſe, quod in tota rerum natura ſi quid à ſuis numeris abfuerit omnino ruitura eſt creatura. Eſt enim non tam ſacrorum quàm filoſoforum ſententia hæc veriſsima. Quòd omnia in numero pondere & menſura modoue ſunt conſtituta. Non ſine ratione quaternario conſtant numero, cauſæ, elementa, Horizontis plagæ, cum aliis rebus in quaternario poſitis, non ſine ratione decem orbes cœli quorum vnus eſt vniformis

formis cæteri illo ſubnixi contra illum mouentur, non ſine ratione genera prima 10. vno conſtante nouem accidentib. in illud obnixis, non ſine ratione duodecim & non plura ſigna cœleſtia. Profectò vt in verbis ſi illis attendas & credas conſenſuq. coopereris vt 28. notauit & faſſus eſt Plinius ſunt virtutes admirabiles, ſic ſunt in numeris, ſed tanto maiores quanto ſunt nominibus priores numeri. Nullum enim factũ vllo modo aut recitari aut intelligi poteſt quin numerus ante nomen præcedat. Hinc peritiſsimi rerum naturalium Pythagorici iudicabant ſanctiſsime Quaternarium diuinitus animæ noſtræ infuſum & impactum eſſe radicem & fontem æternæ naturæ. Quamuis enim vnica ſit in nobis forma & anima illa tamen non niſi quadruplici natura in vnum coaleſcente conſiſtere poteſt. In ea enim eſt Mens Spiritus Anima & materialis corporis forma, quæ partes elementis reſpondent. Sed de iis alibi. Nil prius obſeruarunt antiqui quàm numeros quod in idea politiæ expreſsit Plato dum ſuas diuiſiones præcipuas magiſtratuum duodenario numero ad inſtar cœli diuiſit. Quum enim quicquid beneficii cœleſtis capiamus, illud totius anni ſolaris curſu per duodecim ſignorum portas recipiamus perfectæ politiæ inſtauratores ſategerũt, vt magiſtratu duodecim capitũ corpus publicum

adinſtar cœli conſtituerẽt vt illi duodecim Genii aut angeli qui vario & differenti duodecim ſignorũ influxu curant orbẽ regi, curarent etiã in hoc euocati vt ſinguli ſingulis magiſtratibus præeſſent. Hac de re Chriſtus æterna veritas non potuit maius ſuis duodecim apoſtolis promiſiſſe munus, quàm vt in eius gloria ſuper ſedes duodecim ſederent in ſua loca reſtituti iudicando duodecim trib. Iſraël. Ideo quũ vnus ex numero periiſſet, neceſſe fuit vt ante omnia eligeretur denuo vnus ad complendum numerũ. Ea de re dixit Petrus oportet vnum eligi poſtquam Dominus aſcendit. Oportet inquam vnũ eligi quia orbis Oeconomia cœlo non reſponderet vt opus eſt niſi vnus eligeretur ad duodenarium numerum complendum. Huius rei gratia ſunt nati duodecim filii ipſi Iaacobo patriarchæ. Ea de re antequam diluuium in orbem immitteretur ſunt in linea bonorum nati viri duodecim & ea de re licet impius eſſet Chameſes quando illi maledicere voluit pater, ne Duodenarius ille numerus violaretur, noluit pater Ianus illi maledicere ſed eius quartogenito Canaan. Nam ſic in toto & naturæ & ſcripturæ curſu notatum eſt, aut malos in quarta generatione eſſe peſſimos, aut bonos eſſe in quarto loco præſtantiſsimos. Quum autem diuina prouidentia neceſſario præordinaſſet quod fuit hactenus

de Pseudo Iudæorum aut Ismaëlitarum Muhamedicorumue Regno in effectu positum, ideo sacer Geneseos liber duodecim duces & capita huic gēti Ismaëliticæ tribuit. Sic ea de re sapientum & profetarum princeps Noachus suos Razi hinuos Etruscos duodecim magistratib. regi instituique procurauit, vt euocatis duodecim cœli geniis possent suum populum instituere, quibus instar Christi super apostolos (Nam sciebat omnia futura Noachus) vnum veluti omnium arbitrum, & adinstar intellectus generalis supra cœlos & duodecim signa collocauit. Regionē etiam Eturiis suis asignatā in duodecim prouincias & municipia diuidi ea de re voluit, quæ omnia sunt in totius Romanæ Historiæ cursu vbiuis fere exposita. Vnde merito mihi adnotasse videtur Dionysius Halicarnasseus mendacia cæterorum Græcorum quum ait, Ideo sibi Lydos, nec esse Eturios Tyrrhenosue, nec illis fuisse admixtos, quod nec lingua, nec religione quæ res sunt diuturnissimæ abolituq. difficilimæ vllo modo Lydi cū Tyrrhenis consentiant, Atqui diuisionē hanc duodenariam apud Tyrrhenos fuisse Lydiis factā authoribus quàm plurimis vanitatem Græcam secutis videtur. Apparet autem ex eo ipsissimos Eturios Tusciosue ab ipso Iano fuisse in duodecim Tribus Lucumonum diuisos quod illi eo

nomine Iano patri Aram Dodecabomûm ſiue duodecim altarium poſuerunt. Sicut enim olim in ſignum quod aperto Iordane Deus transmiſiſſet duodecim tribus Iſraël ſub Ioſue duodecim lapides magnos in fluminis medio poſuere & contra à medio fluminis qui ibi è regione Iericuntis vt vidi innatauique eſt profundiſsimus duodecim lapides ſubſtulere, quos in Galgalis ad primam Caſtrametationem in rei memoria poſuere. Vnde autem irrepſerit iſthæc Lydorum cum Tyrrhenis commercium, vno facile argumento coniicio. Vetuſti Moſis auditores qui ſeptuaginta duo fuere per continuas ſucceſſiones profeticas, nam nullus niſi ſpiritu clariſsimus olim in eum cœtum admittebatur. Ius ſcripturæ ſacræ per myſteria & viam Naturalē interpretandæ habebant, ſuaſque declarationes Cabalam quod auditu potiſsimum reciperetur vocabant. Quoties autem de rebus in ſummo myſterio poſitis agebāt, illi, vt frequentiſsimè in Zohare quod ex Chaldæis Latinum fecimus, videre licet, quoties ad ſumma myſteria dicenda pergebant ſe in לוד Lud hoc eſt in Lydiam proficiſci aſſerebant. Lud aut לוד tranſpoſitis literis ולד veled modo ſcribendi illis vſitatiſsimo. Eſt autem veled partus ſeu fœtura. Quum nil plane inueniam in doctrina Moſeos quin illud idem apud Razi hinuos clariſsimo

vestigio ostendere posim, facile ducor vt credam quum Noachus secundarium doctrinæ sacræ genus in Italiam adduxerit, qui est primus diuinationis partus, vt etiam Razi hinui Lydii veri dicti sint. Nam nec Lydi Arabiæ, nec Asiæ minoris mihi alioqui huc aduenisse videntur. Ire in Lydiam apud patres erat ad contemplationem & sacrarum cogitationũ partum edendum moueri, in qua re post summum pontificẽ Melchisedecum filium suum quoniam Ianus cũ primis ritualibus in Syria sancta reliquerat Tusci super omnes excelluere. Inde factum est reprobato in sua proprietate Christo vt omnia restitueret, ipse voluerit veram veteris Testamenti in nouo, Romæ edi interpretationem. Nouum enim Testamentum nil aliud est quàm veteris partus & elucidatio perfectioque. Hæc est coniectatio de Lydiæ nomine. Vt enim notauit Halicarnasseus qualicumq. nomine & quacunque de causa sint nuncupati illos fuisse præstantisimos rerum sacrarum authores constat, (licet corruptisimie suo sæculo iam ea doctrina tractaretur) ita vt nomine à sacrificandi peritia meruerint.

Quòd ſicut ad inſtar ſacrorum, duodecim capita & populos in ſuis Eturiis inſtituit Ianus, ſic fecit vt prima populi ſubiecti Diuiſio in 72. capita eſſet ſacrorum inſtar.

IAM duo argumenta me puto abunde ſuaſiſſe. Primum quòd Ianus in Italiã veniens externas literas & inſtituta patrum orientalium vna ſecum aduexit, ſecundum quod tota Romanorum ſacrorum tractatio, ſit ab ipſis Etruſcis petita, quod poſtremum etſi ſim adhuc abunde confirmaturus, tamen nunc pro conceſſo & ſuppoſito capio. Qualis itaque erat Etruſca ſacrorum tractatio collata ad ſacros Syriacos ſanctosque, talis erat Romana ad Etruſcos id eſt ſubiecta fœminea & inferior. Norunt fatenturque toto in orbe Aſtronomi ſingula duodecim ſignorũ in tria Decatemoria eſſe diuiſa, vnde ab ipſa linea ecliptica ad polos in ſingulis ſignis ſunt ſeni trianguli, tres ad Aquilones & tres ad Auſtrum, quod niſi quis in cœleſti, ſane vel crudiſsimus in materiali & typica intellexerit. Licet itaque ſint duodecim intelligentiæ 12. ſignis incumbentes tam vt moueant in finem, quàm vt moueant in locum & ipſi cœlo impactæ, quũ latiſsime ab æquatore ad polos videatur influxus cœli differre, opus eſt, vt etiam ſingulis de-

catemoriorũ angulis præſint intelligẽtiæ diuerſæ quæ ſint duodecim ſignorum in ſui varietate miniſtræ. Vnde ſunt ſexies duodecim virtutes quæ ad numerũ 72. aſſurgũt. Ea de re quũ Deus ad hoc Naturæ hoc templum inſtituiſſet vt per creaturas cognoſceretur, maxime vero per ipſius cœli & eius partium aſpectum, præſtantiſſime autem per intelligentiarum orbi cœleſti præfectarum miniſteria & influxus, Chriſtus Naturæ inſtaurator voluit non ſolũ vt ad inſtar duodecim ſignorum cœli eſſent duodecim primaria authoritate viri totius orbis illuſtratores, ſed vt illis ſubeſſent duo & ſeptuaginta diſcipuli, eorum quæ docerent miniſtri. Scimus autẽ adhoc myſterii collimaſſe vniuerſi ducem ſpiritum illum qui hanc alit molẽ vt ſic informaret Iacobũ Iſraëlẽ Iudaicæ Religionis anteſignanũ, vt illi non ſatis eſſent duodecim filii niſi etiam cum ſeptuaginta animabus in Aegyptum deſcenderet. Inde fecit Moſes vt poſt inſtructum in Leuitica Tribu ſacerdotium qui eſſet in capite & prima apud duodecim Tribus authoritate à Deo iuſſus eſt etiam duos & ſeptuaginta ſenes religionis interpretes inſtitueret. qui comuniter ſeptuaginta dicuntur, vt cœlo reſponderent. Vbi nos habemus ſeptuaginta tantum in Græcis & Latinis exemplaribus Euangelii, eſt error, Nam & Orientalium & meridionalium

exemplaribus contra venimus. Armeni enim & Aethiopes bene habent vt ipsi vidimus. Inde à spiritu factum est, vt post illos duodecim patres antediluuianos statim a diluuio septuaginta populi & linguæ in vniuersi orbis possessionem sunt asignatæ. Nil enim est aliud huma num genus quàm Mentes cœlestium asidue huc vna cum suo spiritu demissæ vt mundũ informent de cognitione Dei. Horum mysteriorum gratia fecit Noachus non solum vt inter suos Razi hinuos essent duodecim capita quib. vnus superesset, sed quia Roma(quam suo sæculo Saturniam à Saturno Scytha nomine Sabbathio voluit vt ad Ianiculum erat Antipolis)erat ad instar fœminæ & receptricis inferiorisque naturæ ideo voluit vt ex primario nobilioriq. sanguine (qui tunc virtute sola nitebatur) viris Romanis duo & septuaginta iuuenes mitterentur ad sacra Eturiæ ediscẽda. Constat enim duodecim fuisse populos, ad quorum singulos sex principes adolescentes mitti consueuerant. est enim necesse ex Ciceronis sententia vt septuaginta & duo essent, quia sic est scriptum. Senatus, ait, tum quum florebat imperium decreuit, vt de principum filiis sex singulis Eturiæ populis in disciplinam traderẽtur &c. Licet autem non colligat summam, tamen necesse est quum dicat sex singulis dari, & sint numero duodecim

surgere

ſurgere ſexies duodecim aut duodecies ſex qui ſunt duo & ſeptuaginta. Quod autem Valerius Maximus ait vt Decem & non tantum ſex ſingulis Eturiæ populis mitti ſolitos, crediderim facile vtrunque conſtare poſſe, vt priſca prima que inſtitutione ſex tantum mitterentur ſecundum numerum Decamoriorũ cœli, ſed quũ omnia fierent inuocatis & euocatis ſæpius geniis facile addidiſſe quatuor ad ſex crediderim, vt ſecundũ decem motores decẽ orbium cœleſtiũ in quib. neceſsario filoſofus fatetur, eſſe ſubſtantias ſeparatas, illi ſacram informarent iuuentutem, & centum decemque iuuenes Religionis miniſtri maxime quum populus auctus eſſet darentur. Supplicium autem M. Attilii fecit vt fere totius Religionis Romanæ ratio perierit. Quem alii & inter cæteros Halicarnaſſeus Attilium vocat, Valerius Tullium, ſed librariorum vitio vt credo nominat. Ait autem quod librũ ſacra ciuilia continente in cuſtodiæ ſuæ commiſſum corruptus Petronio Sabino deſcribendum dediſſet, Tarquinio Rege iubente equuleo inſutum in mari fuiſſe demerſum. Hic autem liber erat Sibyllæ vt ait Halicarnaſſeus. Hoc nomine fere vniuerſi authores religioſi periere, quod nullis aut perpaucis exſcribere licuit.

Quòd non tantum Religiosa Saturniæ Romæue institutio omnino à disciplina Etrusca dependeret, sed quòd in fœmineæ partis loco esset reposita.

FVIT vulgata in primis apud priscos Theologos naturæ consyderatio, vt in toto naturæ cursu sic de masculo & fœmina agerent, sicut filosofus de forma & materia. Quidquid itaque mere pasṡiuum & receptiuum tantum cognoscebant illud pro Fœminea, quidquid mere actiuū vt est causa prima, illud pro Masculina parte ponebāt. Quatenus autem omnia in aliud agunt nomine masculi vt ab alio aliisue patiuntur nuncuparunt vocabulo fœminæ. Pura itaque fœmina est Materia prima, purus masculus Causa prima. Purus item masculus summus magistratus, quidquid autem illo vno inferius est pro fœmina habendum est. Hac consyderatione quæ omnino vulgaris est, posita, sequitur vt sicut occidua temporalisque potentia respectu orientalis pontificiæ & spiritualis est fœminea cuius basis in Eturia fuit, sic Romana ad Etruscam collata est pura fœmina. Hinc factum est, vt priscis tēporibus Vesta fœminarum sanctissima vxor que Iani in parte Saturniæ Romæ tantum suas Vestales instituerit, quæ religionis & supplica-

tionum Romanarum essent summum refugiũ & apex, sicut in Etruria soli Razi hinui & Ianuales erant. Sicut enim non legimus Vestales vnquam in Eturia fuisse institutas aut positis templis auctas, sic nec Iani templa vlla leguntur in Saturniæ parte fuisse antequam Numa vtriusq. genii conciliator posuit illi templum ad Argiletum teste Liuio, diuino sane fretus spiritu. Vt enim totius veritatis puritas & præcipue sanctioris religionis veritas ab Argiuorum fabulis periit, nec potest eorum pestiferæ sectæ occurri, nisi instauratis quæ olim Ianus instituerat sacris, sic in locum leti Argorum Numa instaurauit templum Iani à Græcis in fabulas traducti. Quum autem in eliciendis euocandisq. geniis esset præstantissimus nec vllo Etrusco inferior, vt omniũ scriptorũ testimonio constat ille reuera Romæ Genium spectro indutũ fœmineo, nomineq. Aegeria sibi euocabat quo duce tãtæ molis vrbem stabiliuit. Ille enim idẽ Genuis Diuæ olim Vestæ adfuerat. Licet autẽ Halicarnasseus vt inter Græcos scriptores rei Romanæ amantior vocet fabulã quæ de cõgressu huius substãtiæ separatæ feruntur; tamen ex iis quæ subiungit videtur res fuisse vera & nõ ficta. Quis enim fidem sibi haberi postulet si totius antiquitatis fidẽ eleuare conetur, & sublatis memoriis cõfusionẽ in orbem reducere? Ait vero vt probare-

tur an reuera congrederetur cum aliquo numine inuitasse domi multos optimosque Romanorum, illisque ostendisse quum cæterarum rerum tum imprimis ciborum & omnis lautioris apparatus opumque penuriam, & nihilominus illos post paucas horas adfuturos in cœnam inuitasse. Dicto citius tanta adfuit auleorum argenteæ aureæque suppellectilis, & imprimis ciborum omnium quæ ex toto vix potuissent orbe peti copia, vt in stuporem conuersi plane fassi sint illa nullo modo viribus humanis potuisse parari. Hoc tanquam somnium ridebit nostri sæculi impietas, quæ tamen vix poterit sine rubore negare quod in Maximo Tyrio Platonico leget huic facinori non absimile Ait enim fuisse se vnum præsentem ad spectrosum conuiuium Achillis cum ipsis Heroibus ad Tauricos. Qui Apollonii Tyanei vitam nobis scriptam reliquerunt aiunt vidisse apud Gymnosofistas Abrahmanes similia conuiuia & apparatus, quum sint omnium rerum nudi, fuisse vsitata quoties reges admitterẽt. Putamus Aethiopica cõuiuia & Solis mensam esse omnino ex fabulis nata? Negabimus ne per vitæ familiaritatem minus posse bonos viros quàm quotidie possunt Malefici inuocatis malis spiritibus qui illos in conuiuia scelesta rapiant? Eone dementiæ putabimus venisse homines quum inter

Chriſtianorum doctiſsimorum ſubſellia quotidie condemnẽtur rei horum maleficiorum, putemus pro ſomniis necari homines? Apud Gallos, Anglos, Hiſpanos, Italos, Germanos, Polonos, Hungaros, hoc eſt in confeſſo. Fatentur & Iſmaëlitæ pœniſque perſequuntur. Legat ſi quis dubitet libellum Ioannis Franciſci Pici Mirandulani de ſtrigibus, aut ſumma fide vti & male Latine ſcriptum opus de Maleficis, Mallei maleficarum titulo. Hæc volui addere vt rei poſsibilitas probetur. Quum enim Deus rerũ humanarum curam habeat & maxime poſt ſuã eccleſiam, de Roma, committendum non eſt vt quicquid vſquam gentium & maxime Romæ de ſubſtantiis ſeparatis viſum eſt credamus malos fuiſſe Dæmones. Erat Aegeria reuera ſpiritus ſuo ſpectro fœmineo indutus ad informandam fœmineam partem Ianicæ Reipublicæ, per cuius ſolius memorias in Maſculæ & Etruſcæ antiquitates nos repedare oportet, quia res maſculorum non niſi per matrum vterum poſſunt manifeſtari. Hinc ſicut ex fœminea Romanaue parte politiæ Aureæ repeto origines Maſculæ Etruſcæ, ſic per iſtam inſtauratam ſum omnino confirmaturus Diuinam & priſcam Maſculam.

Cur Ianus Bifrons & Quadrifrons pingeretur diceretur que, & reuera haberetur essetque.

SCITE admodum eleganter Plato hoc scriptum reliquit οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος τὸ ὁρώμενον. Non est homo hoc quod in homine videtur, Quasi diceret spectri instar est quod sensui se obiicit. Verus homo interior est in mente & spiritu positus, quique reuera per solam Mentem & spiritum possit videri. Hoc vero est à diuina Moseos sententia depromptum qua ait Masculum & fœminam creauit eos, quum de solo tamen homine dixisset. Est enim vna eaque prima princeps & præstantissima hominis pars cuius sedes si vnquã in corpore est illiue adhærat, circa occiput & capitis posteriores partes est posita, eaq. reuera homo est nomineq. mẽtis dicitur aut spiritus. Quæ autẽ est in corpore, & pueris & senib. & insanis & sapientibus, & viuis & mortuis ne dicam multis hominibus & simiis est cõmunis, & in nulla aut perpauca veri hominis consyderatione posita, quantum ad veri hominis cognitionem attinet, nisi quatenus animi mores corporis sequerentur temperamentum, vt est in placitis filosoforum medicorumque probatum. Hæc est ergo Moseos sententia Quod in simplicissimo homine, & in sola mentis suæ consyde

ratione ante Deum posito, & imaginem & simi
titudinem Dei vna, & mentem & spiritum vna,
& Masculum & Fœminam vna reperire licet.
Imago quidem prior est & apud Deum notior,
nobis autem ignotior: similitudo autem contra
nobis expresſior, à Deo autem remotior. Hic
enim est nostræ sciẽtiæ ordo, vt quæ nobis sunt
obscuriora sint Naturæ clariora, & contrà. Primus
itaque & vltimus tam externæ quam diuinæ
scripturæ sensus est, vt ante omnia Deus hominem
generalem in sua sapientia aut vnitate
creata condiderit, de cuius mente & spiritu
extrinsecus olim & mens & spiritus in omnes
aduениret homines, qui quidem homo generalis
quem Intellectum Mentem aut Sapientiam
generalem modo idem intelligas nil refert, nõ
potuit reuera esse conditus nisi vna & masculus
& fœmina esset, hoc est nisi vnam partem haberet
vnde Forma & masculinitas eius diceretur,
& alteram vnde proprietas specialis Materiaq.
& veluti fœmininitas notaretur. Hic est spiritus
intellectusue agens & humanus actu semper intelligens
vt ait Plotinus de quo si diligentius sua
verba discutere voluisset Aristoteles quũ egit
de substantiis orbis motricibus potuisset hanc
naturam inuenisse & tradidisse. Vt enim necessario
fassus est singulis sfæris cœlestibus præesse
suas intelligentias, ita fateatur oportet illas esse

duum generum. Superiores quidem ipsis orbibus, & omnino separatas, quæ cœli motus vt in finem dirigerent, ad eam influxuum varietatem vnde varia homini vtilitas & diuinæ laudis varia (Quod finis mundi est) nascantur argumenta, inferiores autem ipsi orbi impactas, quæ cœlum ipsum vt in locum mouerent, & veluti materialiter in Materia cœli & mundi agerent. Superiores sunt Imago, Mēs, Masculus, Intellectus agens, & Homo verus interiorque, inferiores autem sunt similitudo, Spiritus, Fœmina, Intellectus posibilis & Homo exterior spectrosusq. Inde factum est vt summus ille vatum & sapientum Noachus in huius doctrinæ quæ reuera summa est, memoriam, vt qui supra omnes homines tanti secreti videretur particeps & conscius, donatus sit Forma bifronti quod vtriusque hominis frontem & faciem explicasset. Hæc autem statua ipsius iussu est instituta conseruãdæ ad posteritates memoriæ tanti mysterii gratia. Quum enim ille Homo generalis cuius veri homines actu membra esse debent, necessario summam sui partem coniunctisimã habeat cum Motore primo Immoto immobili que ita vt & caput sit omnium intelligentiarum sicut primi mobilis intelligentia & sit etiã fons vitæque principium omnibus intelligentiis & hominibus duorum & septuaginta Mosis auditorum

torum sentētia constitutum erat vt in sacris interpretationibus vocaretur Diu Prosopin, hoc est Bifrons aut duarum facierum suppositum. Hoc nomine intelligebant prisci patres Mesiæ Mentem & naturam non solum eo quod Mente spirituque constaret, sed quia & Deus & creatura esset. Inde isthæc ipsa natura qua duce omnes particulares motus mundi fiunt Mosi dixit. Posteriora quidem mea videbis, Faciem autem meam videre non poteris, Quia Deum nemo vidit vnquã sed nec videre potest. Locus ille scripturæ indicat Cabalæ sanctæ mysteriũ. Hinc Messaias etiam secreto vocabulo Sar Hapanim, id est facierum omnium, & singularum, tam anterioris quàm posterioris princeps author & formator, quique solus reuera præsit toti naturæ, illique tanquam vniuersi authori instrumentario dominiũ vniuersorum datum est. Illi proximus in hac potentia Noachus fuit, qui in suam arcam vniuersum animantium genus colligere in salutem eorum fuit potens. Sed de quadruplici fronte nobis est dicendum.

דיופ־צופן

שרהפנים

Cur Ianus Quadrifrons.

IAM supra notaui esse omnino opus vt Etruscæ historiæ tenor à Romana petatur, vt tandem per sacra vsitata, quæ aut neglectu aut nimia dis-

cuſsione in nauſeam abiiſſe videntur, ex ipſius ſacræ Etruſcorũ traditionis viuiradicibus excitentur homines, adque veram priſcæ Hebræorum ſcripturæ intelligentiam reuocentur antiquitatis amatores. Nam præter pauca loca admodum quæ Chriſto egregie aptauimus, nec nos, nec ipſi Hebræi qui nunc ſunt, vmbram ſacræ attigimus intelligentiæ, eo quòd à noſtris ſint neglecti priſci ſcriptores ſecretique ab ipſis autem Hebræis aut religioſa ſint obſeruatione ſuppreſsi, aut eo quòd palam ſuos neglectæ arguant veritatis, deprauati. Authores fide digni tradunt quod in Faliſcis vrbe Tuſciæ quum eſt deuicta à Romanis ciuitas, inuentum eſt ſimulachrum Iani cum frontibus quatuor, in cuius memoriã Romæ eſt illi poſitum Templum quadriportium, aut quod quatuor portas haberet ſicut & ſimulachrũ facies. Facile vero quiſquis ſacramenti Pythagorici rationes caperet huius etiam ſtatuæ rationes conciperet. Aiebant enim ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντος τετράκτυν, πηγὴν ἀεννάου φύσεως ῥίζωμα τ' ἔχουσαν. Per illum videlicet qui animæ noſtræ Quaternariũ dediſſet, quod quidem & fontem & vitæ uiuiradices in ſe contineat. Velim autem mihi ſemper concedi quod negare meritò nullus poſſet, Ianum fuiſſe tanta ſapientia hominem, vt nulli fuerit hominum, aut probitate aut ſapientia in-

ferior, ſuos autem & potiſsimum Etruſcos Razi hinuos ita inſtituiſſe, vt ne latum quidem vnguem ab eius inſtitutis receſſerint. Quare & ipſo doctore fuiſſe illam ſtatuam affabre factam dubium non eſt. In memoriā enim illa fiebant non in honores, quia ſoli Deo, & patriæ Geniis, generalique Menti ſupplicare docuerat per memorias eorum beneficiorum quæ ſanctis viris collata fuiſſent. Pythagorici autem Quaternarium animæ conceſſum fuiſſe, non tam ratione Quatuor elementorum quorum ex qualitatib. primis ſurgit temperamentum inde elicitum et à ſingulis differens cui demum inſidet anima, nec tam ratione cœleſtis influxus qui à quatuor elementis defecatis & à corruptione repurgatis qui reuera ex hac elementorum mole ſunt illuc delibrati, vnde animæ virtus, quæ quia in omnibus hominibus adſunt Mens Spiritus Anima & Temperamentum affirmabant. Mens à fonte mentium, Spiritus à fonte ſpirituum, & Anima ex animorum virtute, Temperamentū autem ab elementis. Homo quidem ſuperior eſt Bifrons ſaluo generali, qui quum Deus ſit eſt Trifrons Diuinitates Mētis & Spiritus facie conſtans. Inferior autem eſt quadrifrons, ſupremus autem poſt incarnationē quinquefrons eſt. Vt itaque ſummopere in conſyderationem cognitionemq. & laudem Dei ſummi raperent,

qui finis naturæ eſt (erant enim Iudæi ſecreti, ipſi Pythagorici, quod facile ex Ioſefo probes) ſingulos homines volebant aſsidue hoc quaternarium vnde ſinguli compoſiti eſſent, in animo voluere, & reuera per cauſam ſuam tantam rem cognoſcere. Sed alia fuit ratio multo ſecretior. Certiſsima enim traditione ab omnibus Abrahmanum, Indorum, Chaldæorum, Hebræorumque ſapientibus cognouerant, (Hoc enim priſcis Hebræis in fidei articulis fuit) quòd ſicut aſsidue per quatuor anni tempora eadem virtus cœleſtis donec vnus compleatur annus, aſsidue eadem elementa in quatuor hominum ſingulorum ætatibus donec conſumetur vnus homo ſuas reuoluunt vires & qualitates, ſic etiam in vniuerſam humani generis maſſam contingere, vt per quatuor Mundi ætates aſsidue reuoluantur, Mētes Spiritus Animæ & Temperamēta, & ſic eſſe vniuerſalis hominis eſt quatuor facies in vna ſtatua. Rationem autem pœnæ & præmii per alligationes animarum diuerſis corporibus, aut cœleſtibus aut terrenis aut etiam inferis ſuſtentabant. Spiritus enim quum loco non egeat, vbiuis aut in pœna, ſi Deo non fidit, aut in præmio ſi in eum ſperat ſubſiſtere poteſt. Omnis autē reuolutio in quarto loco eſt ceſſatura, quod, quum variis authoritatibus exēpliſq. in Declaratione Candelabri Moſeos ex ſacris,

eorumque vetustis interpretibus exposuerim, non est quòd hic repetam: satis nunc fuerit expo nere, quomodo hæc quadrifrõs statua fuerit & esse debeat in summo apud Hebræos Doctrinæ loco. Animal vnum pro consyderatione quaternarii habebant cuius nomen vocabant Mercaba, scientiam autem illam de Mercaua nuncupabãt. Basis autem eius Doctrinæ de quaternario & si est in toto scripturæ corpore respersa, tamen præcipue posita est palam in IechezKelis principio cuius profetiæ nõ sine causa sunt scriptæ extra terram sanctam in Babylons, vt doctrina tradit secretior, eo quòd ad ipsiue Babylonis id est gentium exterarum sacra, vti ad populi electi religionem spectat. Nam ea de re ad flumen Cobar, idest magnũ est scripta visaque visio, quòd & res externas vna & internas, naturales videlicet & supernaturales in hoc typo assumat. Sic autem scribit. Ex medio ipsius ignis (id est Spiritus naturam confouentis) procedebat Similitudo quatuor animalium, & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis. quasi dicat licet in eo spectro sit facies vna Leonis, altera Bouis, tertia Hominis, & quarta Aquilæ, tamen hoc totum spectrum non est nisi similitudo ipsius hominis magni & generalis. Ex totius enim generis humani Massa & Tempore seu duratione fecere Quatuor facies, vnam à Meri

die, alteram à ſeptentrione, tertiam ab ortu, & quartam ab occaſu, primam Leonis, alteram vituli, tertiam hominis, quartam Aquilæ altiſsime animalium à terra volantis. Primum typum dedere Infantiæ mundi & legi Naturali inuiolabili animaliumque omnium fortiſsimo instar Leonis quem à luce vocat lingua ſancta Ari. אריּ Altera bouis videlicet figura fuit instar iuuentutis, Quum ſub tempore legis ſcriptæ laborioſiſsimæ & ſacrificiis pleniſsimæ vixit mũdus, & quicquid Gratiarum habuit à Deo primo Moſaicæ genti & profetis fuit nomine vniuerſi conceſſum. Romanis etiam pro laboris & agriculturæ ſigno fuit vſitata bouis effigies. Tertia facies virilis videlicet ætatis completique corporis eſt ſub hominis typo pro lege Gratiæ, quæ tres ætates æqualibus adinuicem periodis mille & quingentorum annorum à ſuis æqualiter durauere principiis. Octingentos enim annos qui fuere à diluuio ad Moſem pro Mundi & legis rudimento pono, ſicut & centum annos quibus in vniuerſum ob editam diuinitus de diluuio ſententiam Deus per Noachum prædicari voluit. Nunc ſupereſt Aquilæ & Quartum tempus ſenii videlicet huius Maſſæ in quo maxime Animi menteſque hominum ſunt excitandi vt altiſsimè instar Aquilarum volando, in poſterum restitutis omnibus & ad Naturæ legem

reductis, reuera omnes & ſinguli ſciẽt, ideſt per cauſam & propter cauſam omniũ Deũ omnia cognoſcẽt. Ea de re hactenus aut moribus tãtum aut morib. & ſenili ætate ſimul, vniuerſus orbis voluit ſenatoribus ſenibuſq. magiſtratibus regi, vt virib. animorũ, qui rerum vſu in hoc carcere corporis magis valent, quum corpus animam aggrauans eſt iam affectum. Hoc eſt quadrifrontis ſtatuæ totius generis humani maſſæ videlicet ſtatua, quam ea de re princeps profetarum ſculpendam curauerat, vt veſtigium prouidentiæ, noſtrum genus per varias ætates regẽtis, ſuis in ea ſtatua proponeret Ianus Razi hinuis, ad quod argumentum totius Naturæ & ſupracœleſtis, & cœleſtis & terrenæ contemplatio & ſcientia poteſt reduci. Sic enim & Fyſica & Mores ſuis Eturiis tradidiſſe legitur, vt meritò ob ſuas inſtitutiones diuinitatis nomen meruerit, habueritque. Nec vero in ſingulorum ætatibus tãtum eſt à maioribus vſitatum, vt res in quarta ſenilique ætate eſſent aut ex bonis optimæ præſtantiſsimæque aut ex perditis peſsimæ, ſed in cæteris etiam rebus ad quaternarium vſque repetitis id moris fuit. vnde, vt notauit in ſuis locorum communium hiſtoriis Valerius Maximus de Antiquis inſtitutis, Maſsilienſes Galliæ populi ſumma cum populo Rom. charitate vt priſci moris obſeruantia conſpicui tres

in eodem manumiſsiones inreſcindi permittebant, ſi ter ab eodem Dominum deceptum cognouiſſent, Quarto autem errori ſubueniendũ non putabant, quia ſua iam culpa iniuriam cœpit qui ei ſe toties obiecit. Hæc ille. In ſacris autem eſt vſitata eadem ſententia. Ait enim domi num, profeta, parciturũ ſuper Tria ſcelera Damaſci, Gazæ. Tyri, Aedomi, Ammonis, moabi quo nomine intelligit vniuerſi populos, & ſimiliter ſuper Tria ſcelera Iudæ & Iſraëlis quo nomine omnes in eccleſia fideli poſitos, ſe vſurum miſericordia, at ſuper quartum ſcelus non conuerſurum, eo quòd ſenium impium eſt deploratum. Hoc eſt cur in Iobo ethnico quidẽ authore ſacrorum, ſed tamen ſanctiſsimo veriſſimoque notarunt patres Moſis auditores eſſe ſcriptum. Hoc certe cum ſingulis hominibus Tribus vicibus operatur Deus, vt reuocatis eorum animabus à corruptione, illas in lucem viuentium reducat. Ille enim ex mẽte filoſofi agit, vbi ait Mẽs autem ſola immortalis extrinſecus accedit. Nullus enim mihi negauerit, quin ſicut illi cœli influxus qui iam ex quo intellectus numerator tempus menſurat, incœperunt in inferiora defluere, aſsidue in ſua reuoluti principia denuo ad nos reuoluuntur, ſtatis fixiſque & notis Naturæ & Deo tẽporibus, & ſicut Quatuor elementa inferiora non tantum per vnius eiuſdemq.

demque ætates, ſed etiam eadem omnino in va riorũ indiuiduorũ (quod enim reſurgit ſpiritua le& immortale eſt) compoſitione, naturæ ſcitu redeũt, ſic etiã ſpiritus & virtus ſiue mens vt ſecuris verbis vtar, redeant ab vno in alium neceſ ſe eſt, quod omnino in ſacris verum & in confeſſo eſt. Et hæc eſt Quadrifrontis eiuſdem Naturæ humanæ ſumma ratio, quæ infra ſe alias innumerabiles habet. Nam & Lunæ curſus eſt Quadrifrons ſingulis menſibus. Sol etiam Quadrifrons vt & annus ſingulis anni reuolutionib. Sic plagæ mundi. Sic generales Naturæ in Vnitate, Veritate, Bonitate & Eſſentia poſitæ, Termini. Sic cauſæ Quatuor. Prima Ortũ vti agẽs altera Auſtrum vti formalis ſuperiorque, tertia Brumam & materialia vt quæ eſt materialis (antiqui enim auſtrum pro ſuperiori & dextra poſuere, Aquilones pro inferiori & materiæ impacto loco) Quartam autem in Occaſu quæ finalis eſt, Sic à coniunctione planetarum ſunt Quaterni aſpectus. Sed quid non hanc ſtatuam & naturæ typum repræſentat? faciant finem

Quatuor facies eiuſdem hominis, Quatuor eccleſiæ tempora & Quatuor Monarchiæ Babylonicæ Aſſyria, Media, Græcia, Rhoma.

De inaugurandi ratione, Quodque eiusdem inaugurationis ratione Roma ipsa ab Etrusco iure in sacris dependeret.

MAXIMVM validissimumque rerum arte aut consensu hominum constantium principium ille qui reuera omnium quæ sunt principium est, posuisse videtur, quum ait: vbicunque duo vel tres conuenerint de quacunque re apud Deum aut apud me impetranda, ipsa fiet illis à patre meo. Sicut enim res natura constantes ideo in suis naturis perseuerāt, quòd à numinib. aut Geniis illis naturis iussu diuino incūbentib. conseruentur, propterea quòd pertinaciter cōseruationi instent, sic res humano arbitrio cōsurgentes, vt sunt imperia, Regna, magistratus, ciuitates, & loca ad quiduis agēdum delecta, pertinacib. hominū votis aut in summū Deum aut in summā mentē aut in loci Geniū angelumue custodem vt vocant contendentibus & mutuo consensu conspirantibus constat, sicut quum dissipantur animorum vota & concordia à propriis cuiusuis status membris nedum à Genio res destruuntur. Falluntur vero omnino inter nostræ tēpestatis Theologos qui putant vsqueadeo in toto orbe terrarū vbi esset oraculum aut separatæ intelligentiæ actio ob quandam euocationē

fidem aut preces incitata, illam ſemper à malo Dæmone fuiſſe factam. Quæ enim eſſet Deo de rebus humanis cura, ſi ſolus malus ſpiritus abſolute imperio orbis terrarũ potiretur? Vbi eſſent Cuſtodes prouinciarum Angeli? Nonne Perſarum Angelus pro Perſis ipſis à Deo vero alienis potuit obſiſtere Hebræorum in captiuitatem adductorum angelo primario? Verum quidem certe eſſe non negauerim, vt ſenſim ob ſceleſta hominum vota facinoraque, eo quòd vbiuis gẽtium ſuos reliquere Genios, ita malus Dæmon inualuerit, vt ſenſim ſit factus huius Mundi princeps, bonoſque Genios ſuis locis depulerit & ſenſim frigeſcentibus hominum votis eorum loca occuparit, ſed abſit hæc à prouidentia Dei impietas vt defuerint vnquam boni genii ſingulis ſuis in locis reponendi quum intelligentiarum omnium princeps deturbato malorum Geniorũ principe ſuam ſingulis locis reddiderit libertatem. Doctrinæ geniorum peritiſſima antiquitas, eo quòd per vitæ innocentiam illis erat conformis nil plane inaugurato aut inauſpicato agere voluiſſet, maxime autem in deligẽdo aut templo aut Altari aut vrbi loco. Ideo ſancti patres priſci moris inſtauratores in terra ſancta, ſua altaria & vrbium futurarum certa fundamenta non ponebant niſi vbi Dei ſpectrũ viſum fuiſſet. Vbiuis itaque gentium & locorũ

erant Sacrifices qui præconceptis ſeu vt noſtri dicunt formalibus verbis loca ipſa euocato in loci conſeruationem loci Genio inaugurarent. Multo vero maxime Romæ aut Saturniæ etiã fuiſſe credendum eſt qui inaugurandi pollerent ſcientia. Sed à principio habitationis pater Ianus humani generis author, conceſsit loca ipſi vrbi Ianiculo quæ & Antipolis oppoſita Saturno priſco à ſua orientis ſede deturbato, hac lege, vt illa pars vrbis ſolo flumine diuiſæ & inſtar Fœmineæ partis ſacrorum Etruſcorum eſſet, & omnia ſacra ab ipſis Eturiis quum opus eſſet peteret, non proprio ſed Etruſco iure uſura. Niſi enim à principio in hæc verba iuraſſet Saturnia, quũ inueniſſet ſuæ inaugurationis baſim, putaſne ad illos vates detuliſſet qui totius naturæ potentiam eliciebant, ſeque in ſummum diſcrimen adduxiſſet? Apud multos authores eſt deſcripta inauguratio Romæ, ſed ita fabulis locupletata vt ſententia Plinii mihi ſit inſtar omnium. Sic autem ait quum proponit cæteris credenda quæ ipſe licet eſſent veriſsima credere nollet, in lib. 28. initio quòd in verbis ſit virtus, & quædam quæ Deos aut ſubſtantias ſeparatas cogat poteſtas. Inuenerunt, ait, Romani in fundamentis eius templi quod in Tarpeio conſtruebant humanum caput. Quare legatos miſere in Etruriam, ad Olenum Calenum Va-

tem diuinum peritiſsimumque. Hic videns eſſe optimum Augurium tentauit in ſuos transferre, & baculo ſignata templi in quo inuenerant forma in terra ante ſe dixit. O Romani, dicitis hic debere eſſe templum Iouis Optimi Max? & dicitis hic inuenimus caput? Pro certo tradunt Annales quod hoc facto (hoc eſt ſi reſpondiſſent hic) Traslatum fuiſſet numen ad Etruſcos, niſi legati à filio vatis præmoniti ſic reſpondiſſent, Non hic ſed Romæ dicimus inuētum fuiſſe caput. Præconcepta verba inaugurationis non addit Plinius eo quòd inſtar ſacramentorum noſtrorum habebantur. Nullum tamen eſt dubium quin in hanc proferrētur ſententiam. Numen quiſquis es Deorum qui tuæ præſentiæ ſignum in tali. N. aut tali. N. loco manifeſtari populo Romano voluiſti, fac vt Fœlix Fauſtaq. ſit diutiſsime huius loci habitatio, eamque alterius gentis aut populi precibus inuitatus tractus illectus elicitus nunquam velis relinquere. Sunt autem valde notanda ea verba Annalium quibus certo traditur Quod licet incogitantes Romani etiam contra votum & à Vate decepti faſſi fuiſſent. Hic inuenimus, eo quòd legati habebant totius populi authoritatem & vota, ſollicitatum maioribus precibus numen defeciſſet. Sicut enim in contractibus humanis verba ipſa ligant, ſic in diuinis. Vnde Tullus Hoſtilius ad

instar Numæ volens elicere fulmen, eo quòd non rite nec obseruatis præconceptis ritibus & verbis id fecisset, in suum caput fulmen elicitum attraxit. Vnde & Feciales ex hac disciplina Etrusca deducti quum de bello populis priusquam fieret denunciando mitterentur prius religiosissime de æquitate apud loci Genios pro populo Rhomano agebant, & demum illos ad potiorem cultum & honores multo maiores ab ipsis Romanis recipiendos dum à suis deficerēt inuocare solebant. Non absimile Daniel pro Hebræorum populo in Captiuitate fecit, licet in omnipotētis Dei & Christi eius, qui mens mē tium est, impetrauit magis contra voluntatem quàm consensu angeli Persarū vt vt res habeat antequam omnino ieiuniis & oratione & peccatorum sui populi confessione, concurrenteque populi pœnitentia & votis victus sit à Michaële & Gabriele Persarum angelus, non potuit respō sum de vera liberatione populi sui accœpisse. Quum itaq. Capitolii vbi Basis Romæ florentis fuit constituta, inauguratio sit ab Etruriæ vate petita quin etiam totius Rei sacræ apud Romanos authoritas, sit inde petita dubium non est. Maxime hoc monemur exemplo vt cōspiratione sacra tam erga Deum & Christum quàm erga Angelum loci custodem in preces & sacra verba rumpamus, quod postquam in Christia-

nisimo reuera fieri cessatum est non solum sumus omnino inter nos disipati sed Angelus Ismaëlitarum nostrum cohibet. Nil enim plane in hoc orbe mutationis fit, nisi Geniorum Angelorumue cuiuslibet probi hominum consessus custodum opera aut remisione curetur, quod pessimi impiique homines potius in fortunam & sortem, quàm in Genii curam aut Dei prouidētiam referre malunt. Hoc autem vnum docuerat in suis Fysicis Noachus, nil aliud Genios locorum ministros & custodes esse quàm virtutes elicitas, & veluti partes membraque illius Mentis & Spiritus generalis quo Duce Deus hoc naturæ templum particulari nouoq. motu asidue condit, reficit, mouet, instaurat & conseruat. Vt autem ad rem redeuntes magis confirmatū relinquamus quod proposuimus argumentum, Quod Romani haberēt ab Etrusco vate in ipsa Etruria inaugurari inde patet, Quia tunc temporis erat Romæ Augurum clarisimus Actius Neuius cuius ipse princeps Tarquinius Templi Tarpeii fundator, parum alioqui huic arti tribuens maximum scissa per vim prædictionū cum nouacula cote sumpserat experimentum, Nec ab ipso tamen populo, nec à principe vocatus est ad inaugurandum.

Quòd Idæa mnater Deorum non eſt ab Ida mõte primũ à Troianis Romam delata ſed illa eadem ſit quæ Veſta ab ipſis Razi hinuis conſecrata.

TRIPLEX cauſa maximam priſcæ Religionis origini peperit obſcuritatem, adeo vt quid de quo dicatur vix poſsis coniicere quarum prima eſt ſumma ſapientia Iani & ſuorum, in repræſentanda eadem ſub vario appellationum genere perſona: Secunda ſumma Græcorum in his imitandis & ſuis aliorumue populorum originibus religionibusue aſſcribendis licentia: Tertia ſumma hiſtoriæ veteris & maxime quæ Deorum origines traderet, penuria. Licet itaque & Peſſinunte & Troia oriunda tanta dea credatur, (ſicut hodie qui honos vbiuis gentium iam ab ipſo religionis exortu diuæ virgini & Matri fuit habitus, videtur ad Lauretanam edem fuiſſe inſtitutum,) tamen ex Duplici nomine mihi illam eãdem eſſe quæ & Veſta perſuadeo. Sicut enim vidimus noſtra memoria diuinorum Chriſti membrorum quos ſanctos nũcupamus, aſsidue innouatos fuiſſe cultus, quod hiſtoriarum beneficio certo ſcimus, ſic apud Antiquos de priſcis ſanctis factum fuiſſe non eſt dubium. Licet itaque Romulus Romæ inſtaurator voluit videri

vt & vrbis ſic & eius religionis author, eoq. nomine ipſi Veſtæ viſus ſit prima poſuiſſe templa tamen certiſsimũ eſt ſicut antea & Veſtæ templa & Veſtales ex quarum vnius ſacrilegio naſceretur erant Romæ antequam naſceretur, ſic & Roma iam ante quàm ſibi illam adſcriberet ter vt minimum fundata & inſtaurata fuerat, à Saturnitis, ab Euandri gente & Aeneadibus. Omnia autem ſunt ad primas origines expendenda. Nulla reuera fœmina Mater Deûm in tota antiquitate eſt merito habita, inter innumeras quas finxit illoque nomine donauit antiquitas, præter illam vnam de qua iam diximus. Quòd autem illa Idæa eſt vocata ſignificatione eſt præſtantiſsimum aptiſsimum & non à Græcis ſed à lingua ſancta petitum vocabulum. Diſciplina enim illa quam Plato de Ideis ſuam fecit, tota eſt à ſecretioribus Moſis auditoribus profecta. Aiunt enim communi axiomate. Nil fit omnino in mundo inferiori quin prius fiat in ſuperiori, in eius Idea, ideſt notione cognitione & ſpecie. Quum autẽ ſupra iam expoſuerimus ſubſtantias ſeparatas in quarum mentibus reſident veræ rerum ſpecies, eſſe duum generum, (aut enim in finẽ mouent, aut vt in locum) ſuperioreſque eſſe maſculas, inferiores autem eſſe fœmininas, ſummas earum ſumma ſanctitate viris & fœminis vniri diximus. Nam & Mens

יעדה

& Spiritus generalis vt extrinſecus in omnes ho mines aduenіant cõparati ſunt. Idæa itaq. ma ter Deûm ſummus ille Spiritus eſt Matri vni-uerſi vnitus qui inſtar omnium eſt, vnde velut à præſtantiſsima ſui parte meruit IDEAE appel-latio, quia mouet vt in locum. Eius enim inſtitu tione vbiuis delata gentium, factum eſt, vt rerũ Domi coactarum inq. finem ſuum à viris con-quiſitarum diſpenſatio conſeruatioque ſit con-credita fœminis, vt ſicut authore Deo noſtræ omnium vitæ principium & corpus à patribus motum vt in finem ad hoc vt ſimus, in ipſis ma-tribus vt in locũ mouetur donec ſimus, ſic idem in rerum conquiſitarum arteque partarum ra-tione obſeruaretur. Licet autem Veſta priſco cultu & Romano, Idea autem ab vno Frygio & vna Frygia coleretur tamen ex eo quod ſcri-ptum reliquit Dionyſ. Halicarnaſ. videtur vna eademque cum Veſta fuiſſe. Sic enim ait in ſe-cundo de Veſtaliũ agens hiſtoria. Quum enim primo bello Carthaginenſi conflagraret Tem-plum, & virgines ignem fugerent incendii Lu-cius Cæcilius Metellus Pontifex Maximus vir Conſularis & qui Sicilienſi contra Chartaginen ſes bello triumfum illum Rhomanis memorabi lem parauerat in quo centum & triginta octo elefantes adduxit, ipſe contempto proprio pe-riculo ob publicam vtilitatem ſummo diſcrimi

ne vitæ insiliit in ardentem ignem, & res sacras ab ipsis Virginibus relictas ab igne eripuit, qua de re summos à ciuitate honores est consequutus. Aiunt autem res illas sacras partem esse earum rerum quæ erant consecratæ in Samothracia quæ illic asseruabantur quasque Dardanus illuc detulerat in ciuitatem ab eo in ea insula factam, quasque Aeneas in Italiam veniens attulerat. Alii dicunt esse Palladion à Ioue datum. Hæc ille. Ex quib. verbis videtur seu Palladion seu res matris Ideæ essent quum essent in templo Vestæ ad Vestam quæ & Pallas, & Minerua & Fœmina dea Samothracũ est, spectare, quæ ipsa primas origines ab Etruria authore Iano eius marito habuit.

Quod ex Ciceronis sententia uidetur summam Romanæ religionis authoritatem, semper ab ipsis Etruscis venisse.

NVLLVM est dubiũ, quin illud quod in omnium nunc vsu gentium esse videtur in eorundem consensu semper fuerit. Certissimum est vbiuis gentium, illam haberi summam authoritatem à qua institutiones & præcepta cuiuscunque artis seu authoritatis sint, petuntur, & in dubiis reipub. occurrentibus recurritur, eiusque senten-

tiæ ſtatur. Quum autem Romani ex illis iuueni bus principibus quos ad Hetruriæ populos de Religione informandos mitterent, aut etiam ex infimis conditione hominib. qualis Actius Næuius fuiſſe legitur potuiſſent ſalubrius Domi Rhomæque inſtituiſſe doctrinæ Etruſcæ optime illic ſemel conceptæ ſcholam, quàm quotannis à ſe ſuos ablegaſſe iuuenes, niſi ſumma obſtitiſſet quædam authoritas, nullum eſt dubium quin ſumma Doctrinæ Etruſcæ authoritas ſemper apud ſuos ſeruaretur & ſumma tantum illuc eſſet. Quum autem ſumma reip. diſcri mina in prodigiis & portentis oſtentisque verſentur, adeo vt ſit Res periculoſiſsima quũ portenta omnium mentes concuſſerint ſtare verbis iuratis in alicuius externæ authoritatis ſentẽtia, opus erat Etruſcos ſumma integritate & eſſe & haberi à Romanis, & eorum in effando ſententiam tanta eſſe authoritate vt à qua recedere po pulo Romano ſine piaculo non liceret. Cicero autem etſi more Academiæ in libris de Legib. vt & in tota filoſofiæ tractatione diſputat, eſt ta men vbiuis in rebus facti recitandis ſumma fide author, hic autem profeſſus eſt libro de Legibus ſecundo poſtquam iuris Religioſi capita tractauit, ſe ea tradidiſſe quæ nec à religioſis Numæ conſtitutionib. nec à ſui ſæculi moribus admodum differrent, nullum eſt dubium quin

ſit fide dignißimus, in iis referendis quæ ſuo etiam ſæculo erant, ſic fuerit inter Romanos & Etruſcos couerſatio, ſicut & ſcripſit. Licet enim pridem & iam à Porſenæ regis temporibus imperata ciuilia Romanorum facerent Etruſci, tamen ſacra illorum authoritas nunquam fuit diminuta. Sic habent verba conſuetudinis Romanæ. Bella, Diſceptatio, Prodigia, Portenta, ad Etruſcos & Aruſpices ſi Senatus iuſſerit, deferunto, Etruriæq. principes diſciplinam docento. Quibus Diuis creuerint procuranto. Iidemque Fulgura atque Oſcina pianto. Hæc lex. Quod autem ait, ſi Senatus iuſſerit videtur in arbitrio ſummo ſenatus res eſſe. Sed ſi quis ita cogitet illi diligenter eſt attendendum Quod ſumma authoritas ſiue ſit in lege ſiue ſit in perſona aut dignitate duobus modis conſiſtit. primo enim Patiendo dum conſenſu eorum qui in eius verba iurant illaque conſtituūt ponitur: ſecundo autē Agendo, dum illis qui eam conſtituerunt imperat, ſolet vbiuis gentiū conſiſtere. Vnde primo opus erat ſenatum illos elegiſſe cōſtituiſſeq. cōmuni conſenſu in ſummā authoritatem vti mulier virum, ſecundo eorum ſtare decretis, ita vt ſi ambigeretur de Belli æquitate ſumendumne eſſet, ſi de ſumma quadam re eſſet diſceptatio inter authoritate aut iure pares quæ omnia cum ſequentibus ad eam ſolam

erant referenda authoritatem quæ reuera esset instar nostri summi Pontificatus, aut Concilii, aut scholæ Theologicæ Parisiensis quæ altercante Concilio & Pontifice de summa authoritate censuit, vbi locum tempus & homines illi dedit Pontifex Concilium reuera esse super summum Pontificem. Est autem illa præstantissima totius mundi authoritas nõ quæ dignitate nititur, sed cuius ob singularem rerum peritiã summa semper fides in admiratione & summæ authoritatis loco est, Licet autem Dionys. Halicarnas. scribat suo seculo omnino fere euanuisse doctrinam Etruscorum, (quòd contigit vbiuis gentium & religionum & maxime hodie videtur in nostra quæ omnino à spiritu illo per quem creuit est destituta, & tanto in malis nocentior quanto olim spiritu fuit præstantior) tamen ille idem testatur summæ & Diuinarum & humanarum sapientiæ fuisse coniunctam olim apud eos religionem, quam consenuisse post duorum annorum millia à quo fuerat instituta quid mirum? Nostra non tamdiu durauit. Illa multo maiori tempore ideo stetit quòd summã authoritatem dignitatibus nunquàm macularet. Vltimi tantum ob ignorantiam scientiæ fefellere. Qui autem authoritate sine scientia pollent, armis suam tutari ignorantiam solent.

Quod Ianiculum arx Etruriæ, erat perfugium summum rerum sacrarum quæ Romæ erant.

LICET supra ex Plinii sententia docuerim quomodo ad occiduã Tyberis partem erat vrbs Antipolis, ad orientalem Saturnia, vnde multo ante quàm Remus & Romulus essent, & religio & ciuitas Romana fuisse videtur, tamen quia maxime ad rem facit origines priscas tantæ vrbis stabiliuisse, ex Virgilii sententia aliud nomẽ vrbis Antipoleos ad quam erat Romanorum rerum perfugium, subiungere visum est. Sic autem in octauo Aeneidos ait ex Carmentæ Sibyllæ sententia. Hæc duo præterea disiectis oppida muris, Relliquias veterumq. vides monimenta virorum. Hanc Ianus pater, hanc Saturnus condidit vrbem Ianiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen. Ista confirmatissimam Iani vniuersi parentis veri & non fabulosi reddũt historiam, & tanto magis quanto à gentis ambitiosissimæ, omniaque ad suos retrahentis opinione sunt profecta. Confirmat hanc sentẽtiam Ouidius in Fastorum libro primo, & ostendit quod licet vtrunque oppidum pridem ante Romulum fuerat, imo antè Aeneadas, tamen ætate prius Ianiculum. Sic enim ait Ianus. Hac ego

Saturnum (memini) Tellure recepi, Cœlitib. regnis à Ioue pulſus erat.& paulo poſt.Inde diu genti manſit Saturnia nomen, Et dicta eſt Latiū terra latente Deo. Paulo poſt vero Ianus de ſeipſo.Ipſe ſolum colui cuius placidiſsima læuum Radit arenoſi Tybridis vnda latus: Ara mea eſt colli quem vulgus nomine noſtro Nuncupat hæc ætas ianiculumque vocat. Et vrbem itaque & Aram & Montem Ianiculum à Iano vocari videmus antequā ſuo dignitatis Aſiaticæ cœlo pulſus Saturnus cogeretur in Italiam aduentare, tunc quum iam res humanæ in Aſia Dominandi libidine erant concuſſæ. Vnde videtur hoc à Romanis fuiſſe factum, vt Aurei ſæculi tempus in Saturnum tantum referant, quum duce Iano pridem ante fuiſſet exactum, imò iam erat admodum affectum quum Saturnus fuit à Iano receptus. Quod autem Arx illa Ianiculi eſſet perfugium rerum ſacrarū (quæ reuera quicquid ſit nugata antiquitas, erat ſanctæ Naomæ Veſtæue vxoris Noachi reliquiæ vt nunc vocant) maxime in templo Veſtæ commiſſarum apud Romanos, inde patet, quod ipſa vrbe à Gallis capta vna cum ſacris templis, Veſtales in ipſa hoſtium ora ad occiduam fluminis partem tranſmiſſo ponte ſublicio fugiendo, res ſacras à præda & incēdio raptas in Ianiculum ferebant, quas miſeratus quidam exonerauit eaſque res

ſacras

ſacras plauſtro cũ virginib. Cerete vt volũt, ad fines Vmbriæ trãſuexit, donec reb. cõpoſitis ſunt Romã relatæ. Et reuera ſi noſtra liceat, & cur nõ liceat? cũ antiquis cõponere, videbimus & nũc & olim eandẽ genii angeliue Romani curã fuiſſe (ſunt. n. angeli volũtatũ Chriſti diſpẽſatores) in ſumma poteſtate mundi vltro & citro ad ripas Tyberis traducẽda cõſeruandaq. Fuerunt .n. res Chriſtianorũ in augmento cõtinuo quandiu ſumma mũdi authoritas ſedẽ ad Petri templũ habuit veluti in ſuo Occidẽtis angulo. Quũ autẽ reb. ſecũdis à Conſtantino inuitati tranſtulere ſedẽ ad Imperatoris regiã in Lateranẽſi palatio vltra Tyberim poſitã, tũc res omnino collabi cœpit, nec prius potuit quies vlla in Italia atq. Romæ haberi, quàm Duce Carolo Magno reb. cõpoſitis Leonina ciuitas eſt ad Ianiculũ in Vaticano inſtaurata. Quiſquis mundũ regi prouidẽtia nõ negabit, hæc nõ eſſe ſine diuino nutu facta fatebitur. Quod. n. ſemel elegerat ille ſanctorũ ſanctiſsimus Ianus Noachusue quũ nulla diuinationis parte careret ſtabilia eſſent donec omnia reſtituantur neceſſe eſt. Omnia autem prius reſtitui non poterunt quàm cõpoſita ſub vna potentia temporali quæ toti orbi imperet, Roma, ſummus etiam generaliſq. totius orbis Pontifex in Syria ad Buſta Adami reponatur, & ab imperatore Romano ibidem conſeruetur. Ea enim de re Etruſci licet eſſent maiori

authoritate quàm Maximi Romanorum ponti fices, tamen sibi eam authoritatē nunquam vendicare debuere, donec expulso à sua sede Syriaca Melchisedeco secundogenito ipsius Noachi, qui reprobatus est in Christo eius ordinis Antistite, tandem ipsa sacra sedes constitueretur cū manifesta authoritate ad Ianiculum vrbem, & non ad Saturniam, donec rursus restitutis omnibus in ea loca in quæ Christus Homodeus venerat IN PROPRIA, alioqui vniuersi dominus, summus eius Pontificatus reducatur. Hæc erat causa cur esset Etruria sacrorum Romanorum perfugium, & cur vtraque vrbs, sublicio & non solido ponte coniungeretur, à quo in sua creatione faciendo nomen habebant Romani pontifices.

Quid sibi voluerit olim pontis inter Rhomanos & Etruscos refectio aut factio si dici posset, vnde pontificum vocabulum tractum est.

QVOD penes illum summa totius religionis authoritas esset apud Romanos qui Pontificis Maximi nomine diceretur, quodque illa vox pontifex à ponte faciendo deducta esset nemini Latinorum ignotum est. Cur autem pons fieret quisnam ille pons esset me legisse certe non

memini. De industria vero antiquitas ea omnia quæ erant in maximis mysteriis & originibus religionis posita ita abscondere voluit, vt vix posteritas coniicere illa potuerit, ne videlicet illa vilescerẽt si cõmunia semel fierent, & vt à vulgi sensu remota in maiori versarẽtur æstimatione, & admiratione. Vnde cõiectura assequi necesse estquod historia reticet, aut si alicubi est traditũ nunc non succurrit donec aut alii recentiori humanitatis memoria imbuti (iam enim fere decennio ab humanarũ disciplinarũ lectione absumus) hoc prodãt. Quòd autẽ ille pons sublicius esset à quo faciendo dicti sunt pontifices ideo mihi persuadeo, quòd vsqueadeo in religione fuerit positum vt ligno compactum esset, vt quũ Roma fuerit è regione illius vtrinque antiquissima tam ad Ianiculum videlicet quàm ad Auentinum montem tamen ad Flumentanam vsque portam secundum fluuium aucta, & lapideis pulcherrimisque pontibus ornata semper sublicium vt trabibus conficeretur dimisit. Merebatur autem ante omnes marmoreus vel ob vnum Coclitis facinus fieri. Ridenda autẽ sunt somnia quorundam qui dicunt eo quòd curam habent pontium reficiendorum nomen habuisse. Alii autem sed Theologice magis quòd instar pontis per mundi pericula homines transuehant, quasi belli duces consules & imperatores mili-

tiæ nomine populi susceptæ algoribus fracti onustique non essent veriores pontifices. Vnus instar omnium Dionys.Halic.lib. Rom.hist.secundo satis indicat ab vno ponte ligneo reficiēdo tantum vocatos fuisse, vnde quum vnus tantum pons illeque proximus & religione sacer, eque ligno semper constans esset Romæ, deduxi meæ sententiæ originem. Vt ut res habeat, nemo mihi negabit Saturnum Romanorū oriētalium parentem à Iano religionis authore & hominum Deorumque parente (sanctos enim & deos in eodē loco pono) hoc beneficii accepisse vt profugo delitescentiq. sint datæ sedes. Quare quū teste Cicerone, Macrobio, Seruio, Ouidio, Virgilio & quotquot vnquam de ipso tractarunt, esset religionis primariæ veriorisq. author, nullum est dubium quin sicut authoritatem ciuilem seu temporalem dedit Saturno, qui eidem ea lege etiam ipsam sacram seu pontificiam tradiderit, vt quæ semper esset suæ origini Etruscæ obnoxia. Hoc enim ex vsu & ordine rerum humanarum est. Inde factum est vt licet Romani ius sui pontificis eligendi haberēt, non nisi Etrusca doctrina apud ipsos Etruscos imbutum egregie, eligere poterant. Nullum autem dubium est, quum pontificis summi dignitas vbiuis gentium (hoc enim ex vsu naturæ est) semper fuerit tanto maior omnibusque ciuilibus

excellentior, quanto maior est digniorque animus corpore, quin etiam in suæ electionis aut initiationis ritu summum quoddam Dei erga homines beneficium repræsentaret. Quum autem nullum vnquam maius aut memorabilius beneficium acceperint, quàm quum ratis arcæue ligneæ beneficio conseruata est humana natura, Pontifex vero ille sit præstantissimus cui hoc diuina concessit prouidentia, vt superstites reliquias ligni beneficio conseruaret, crediderim sane hunc sacri ritus fuisse rationem, vt quisquis fieret pontifex hoc signo reficiendi super aquas lignei pontis ostenderet se ab eius authoritate pendere qui vniuersum seruasset. Huius rei sane etsi cultus ritusque omnino defuisset, certe memoria posteritati commendatissima deesse non poterat. Præterea quum flumina sint vbiuis instar limitum à natura posita, Ponti fices autem in primis vt qui prima erant authoritate satagere deberent, vt in maxima concordia vna versarentur & Ianitæ Etrusciue & Saturnitæ Romaniue veluti vna domus, ad hoc tanquam primogeniti, se paratos esse ad pacem ex sui populi parte ostenderent viamque communem in ponte sternerent, veluti in interregno pontificio pax decessisset, quam nouus se instaurare ponte refecto testaretur. Quod autem essent summa authoritate, & à quibus prima pacis

ratio peteretur: hoc vero licet omniũ gentium vſu probatiſsimum eſt, tamen etiam teſtatur Halicarnaſſei ſententia quum ait in ſecundo. Cogunt quidem vniuerſum ſacerdotum ordinem eorumque familias ne quid in rebus ſacris erroris committant. Priuatis aut ignorantibus quo cultu & Dii & Genii coli deberent, erant inſtitutores & profetæ. Et ſi quiſquam inueniretur eorum ſententiæ non paruiſſe ipſum puniebant. Ad omnia autem attendebant, nec poterant ab vllo accuſari vel puniri, nec populo nec ſenatui vllam reddebant rerum à ſe geſtarum rationem Hæc Dionyſius: cuius ſententiæ veritas omnino in Chriſtianiſmi pontificatu ſummo videtur translata. De Diis tantum & Geniis colendis ratio diuerſa eſt, qua de re nobis inquiſitio ſubiũgenda videtur, & ante omnia de Geniorum originibus & natura. Hoc enim erat totius priſcæ religionis origo & finis vt certis ſtatisque rebus diebus & locis colerentur, & ante omnia ſummus ille crederetur habereturque & ritu æterno omniumque nomine, cultu diuino deoque æquali honoraretur cuius iuſſu & cura genus humanum à clade diluuii liberatum eſt.

Cæteri enim omnes vna cum ſuis
populis victi
ſunt.

De Geniorum natura & origine cultuque.

QVVM sit mihi finis propositus ad hoc de Etrusca & Antiquissima primaque & humani generis, & Religionis origine tractare, vt cognitis ratione cœli geniis huius orbis inferioris custodib. tandē summus instar omnium colatur, quumq. sit æquum religionem erga Deū stabiliri, ob ea miracula insignia quæ in humani generis salutem sunt diuinitus facta, summa autē memoria fiat à Christianis de Christi passione resurrectioneque, à Iudæis de Maris rubri transitu, mihi est etiam hoc propositū, vt nomine liberationis vniuersi mundi ab aquis diluuii, summa gratiarum actio ipsi repurgatori seruatorique mundi constituatur, quamdiu mundus durabit duratura eo quòd iam totis fere quatuor annorum milib. est debita ob cessationem eius vsura. Licet autem sciam in ipsius Assyriæ & Armeniæ finibus primum post diluuium incœpisse crescere genus humanum ex Noachi domo sanguineq. similiter mihi sit notum primam sedem summi pontificatus Semo secundogenito Noachi in terra Syriæ sanctæ ubi Melchisedec uocatus est, fuisse constitutam, tamen eo quòd pater mundi Noachus in Asia

ſedem non fixit ſedes autem Melchiſedeci habet ſuas inſtitutiones originesque in ſacris vbi nec pater nec mater eius legitur, voco humani generis principium vbi author eius voluit palã primas poſuiſſe ſedes. Quum itaque primum eius inſtitutionis ſacræ præſcriptũ eſſet, de Geniis inuocandis cultuque captandis, iure mihi de eorum natura dicendum eſt, eo quòd prima ſacrorum Etruſcorum inſtitutio in hoc eſſet poſita, vt ait ille frondenti tempora ramo Implicat, & Geniumque loci primamque Deorum Tellurem Nymfasq. & ignota precatur Flumina &c. Quum principem in ſuo opere virum Aeneam deſcribat, non eſt dubium quin illi etiam vetuſtiſsimum optimumque & vſitatiſsimum colendi ritum tribuat. Iam à Filoſoforũ proceribus eſt conceſſum vniuerſi cauſſam omnino primam, eſſe omnino immotã & omnino immobilem Deum optimum Maximum cuius imperio æterno ſtat præſens mundi Theatrum, & naturæ templum. Si autem repentino eius imperio cogitur ſimpliciter mundus vt ſit, quum omnia ab æterno præuideat, neceſſe eſt, vt ab æterno & in inſtanti momentoue, omnia quæ ſemel præuidit & eſſe voluit quum ſemper eadem voluntate & nunquã mutabili aut noua illa eſſe velit, eſt inquam neceſſe, vt omnia vna nata ſint, & æterna ſint, Quod quidem quum

omnino

omnino falſum eſſe in hoc ſenſibili mũdo videa tur in quo omnia quæ naſcũtur nunquã reuera ſunt, ſed aſsiduis generatiõib. corruptionibuſq. alterãtur, falſus eſt omnino conatus Ariſtotelis & eorũ qui originẽ mundo nolunt tribuere, eo quod dicant Deum neceſſario exiſtentẽ quũ ſit actus purus & nullo modo mutabilis, etiam ne ceſſario ſemper habuiſſe mundum in quo eius actus exerceretur. Sicut enim ea quæ ſub tempore fiunt & antequam eſſent non fuerunt, eo quòd antea non fuerint nihil eius derogant potentiæ per quam fiunt, ſic nec Materia prima, nec elementa nec cœlum ipſum eſt neceſſarium ideo fuiſſe, quod ab æterno Deus ſit, & eſſe illa voluerit. Sicut itaque accõmodata ad res creandas eius potentia videmus totius naturæ aſsiduas mutationes fieri, & naſci eſſeque ea quæ non erant, ſic & prima rerum materialium principia vti materia primaquæ eſt inſtar omnium, non habuit ſuum principium niſi accommodata creatoris ad eius eſſentiam potentia. Et ſicut videmus eſſe longe magis rationi per quàm omnia ſunt examinãda, conſentaneum, vt prima potentia cauſaq. ſit libera & perſe potens, quàm vt ſit agere coacta, & non niſi cum alio poſsit ſua potentia frui, ſic eſt opinio imò veritas Platonis & eorum qui dant principium mũdo mul to præſtantior opinione eius diſcipuli Ariſtote

lis per quem reuera orbis fere totus in impietatem abiit. Vult enim Plato Deum vti est, esse liberrimum qui nil agat coactus, & fœlicissimum qui nullo subiecto egeat in hoc inferiori mundo in quod suum actum purum exerceat: Contra Aristoteles & eius alumni volunt vt coactus sit ab æterno in materiam primam egisse, & non potuisse suum actum purum exercuisse, nisi adesset necessario ipsi acturo Materia prima & quæ ex ipsa nascuntur. Sed reuera nisi impietate laborasset Aristoteles, fugeretque ne vnquam de substantiis separatis ageret, idem plane cum præceptore dixisset. Sed à suo præceptore multa turbans, vt ait Cicero, discessit. Ab æterno itaque Deus mundum æternum cōdidit, sed in ea specie in qua reuera est Aeternus Immortalisque. Quum enim æterna illa Potētia Sapientia & Bonitas Beneuolentiaue à qua necessario sunt omnia quæ sunt, sit infinita, ad hoc vt mundum sensibilem olim in esse deduceret ante omnia sategit vt crearet sibique vniret Mentem vnam generalem, quam alii Intellectum generalem dicunt, naturam tanta potentiæ sapientiæ & bonitatis capacitate, vt cuius apex summus ipsi immobili diuinitati vniretur, & cuius opera mobili & ad indiuidua per varia tempora applicabili, tota formarum ratio in vniuerso dispensaretur. Est enim facies illa speciesue aut Idæa

generalisue forma omnium facierum, specierũ idearum aut formarum. Illa sanctiori vocabulo Sapientia creata dicitur. Quum autem forma nulla sit sine sua Materia aut fœminea parte cõprehensibilis, illi est addita sua pars inferior in qua omnia habituentur tanquam in intellectu posibili generali, quæcunque sunt in materia indiuiduanda formandaue. Ab his duabus intelligentiis vna iunctis (nam ista non transcendit extremam cœlestium orbium materiam estque coniuncta per suam summam partem superiori, sicuti superior est vnita Deo) totius naturæ moles est sensim & de nihilo in hanc formã ad conuexum vsque cœlorum longisimis interuallis deducta. Pars accidentibus spoliata est cœlo assignata. Quum autem singulæ tantæ mentis & tanti spiritus partes à centro cœperint mundi massam in sublime attollere, tunc sicuti à spiritu nostra corpora inhabitante videmus, cœperunt quadam familiaritate diuersas elementorum & cœli partes sibi vendicare. Tertiæ autẽ diei creationis & diluuii vicisitudo omnia in orbe terrarum mutauit, ita vt sola integritas in cœlo remanserit. Sicut autem à corporis pasionibus videmus animam affici & quasi tingi & lædi, & contra corpus ipsum ab impetu spiritus frangi debilitariue, sic partes variæ illarum duarum naturarum in Molis huius mundanæ mas-

ſam ſuarum naturarũ odores reliquerunt. ſicut enim in homine paruoque mundo videmus, ſic in magno mundo eſt. Vna enim anima tantum in nobis agens totaq. in toto, & tota in qualibet parte reſidens licet vna vnica & ſimplicisſima ſit, tamen ſuis partib. ita differenter agit vt qua agit in vita cordi miniſtranda non agat in cerebro viuificando aut contrà, ſic nec à qualibet parte poſſunt officia eius in quamlibet alteram transmutari: ſic in corpore mundi licet ſit vna Mens aut Intellectus agens tantum & vnus ſpiritus Intellectusue poſsibilis tantum, tamen ſuarũ partium veſtigia vbiuis pro partium mundi diuerſitate reliquit, ſibique eas potisſimum partes vendicauit quibus de potentia in actum educendis & hactenus conſeruandis præfuit. Materialis autem ſpiritus partes ſunt veluti ſopitæ inque terræ & aquæ natura reſperſæ dormientesque vnde priſcorum preces, nec vegetari ſolent niſi concurrente in vota Mente generali quatenus eſt nobis impacta & extrinſecus in nos aduenit. ſunt itaque illi duo fontes Geniorum bonorum vbiuis in natura ad noſtrum ſubſidium comparatorum, quæ tamen rariſsime niſi inuocentur cœlitus adſunt. Quum autem vniuerſitas naturæ, miniſtret primæ, & Deo vnitæ Intelligentiæ, inſignis pars earum intelligentiarum quæ diſpoſitioni materiali mundi præerãt conata eſt arri-

pere ſibi imperium, & ſibi in hoc mundo tenebricoſo ſedem poſuit, malorumque & inferiorum Dæmonum nomine vocata vbiuis gentiũ & religionum in confeſſo, & notiſsima eſt. Hãc olim ne noceret ſyncerioris perſuaſionis antiſtites quibuſdam ſacris auerruncabant. Qui in hoc ſuperborum genere ſunt maxime impacti materiæ Incubi & Succubi vocantur. Incubi à mentibus: Succubi à ſpiritib. vti fœminæ deflexere, cuius vtriuſque generis noſtra etiam ætate inter Striges & Maleficos ſunt notiſsima cõmercia congreſſus, Manifeſtiſsimum autem ſignum ſpirituum olim per totam terræ maſſam ſparſorum videmus, quia in mediis denſiſsimis maximiſque ſaxorum duriſsimorum molibus, videmus non tantum animalium, arborum, piſciumq. & rerum omnium naturalium figuras in materia impreſſas, ſed etiam artificialium mutas figuras, quæ illic non potuere aliter inſculpi, quam ab intelligentia omnia cognoſcente, & ſaxa condenſante. Inde quum vota erga bonos ſunt ſumma fide directa, ſtatim ſummæ mentis miniſtri membraque adfuere inuocantibus, vti ſacris precibus elicita. Contrà quum perditi homines religione ad ſolam hypocriſim abutẽtes ſeſe ſponte conformes fecere perditis & per ſuperbiam deprauatis Dæmonibus inque generis humani ruinam armatis, illi in locum bonorum

cœpere dare Responsa oracula somnia verba donec ex verissimo cultu in falsissimum traduxerint, adeo vt palam in India horrenda vt pingi solet potestque figura, Dæmon hodie adhuc colatur. Credidit autem antiquitas originum ignara ex Terræ vaporibus hos spiritus nasci, & quosdã Deos Dæmonesue nasci & interire, eo quòd votis humanis videbantur vno tempore posse elici, & alio minime. Sed nòn animaduerterunt, quòd sicut impii homines relictis bonis sæculi aurei ducibus vbiuis gentium tunc euocari & adesse solitis, in summam malorum impostorumque familiaritatem deuenère, sic vbi visum est intelligentiarum omnium parenti, omnino sunt exibilati expulsique mali spiritus, & Dii sanctiue homines Mente reformati veraque Christi membra in eorum loca successere, quorum miracula ideo iampridem inter nos cessarunt, quòd nulli aut perpauci sint qui illis aut omnium capiti Christo conformari se studeant. Ab illis & qui supra cœlũ & qui in cœlo & qui inter elemẽta, & qui ad centrum terræ versus aquilones adacti sunt, assidue aut spectra verorum elementis vestita aut temporaria fantasmata suscitantur, ad tredecim genera ex Mẽtibus aut totidem ex spiritibus, aut ex Pseudonois falsisue Mentibus ex pseudopneumatis falsisue spiritibus totidem. Sunt enim decem ge-

nera mouentiũ vt in finẽ, qui mentes ſunt, ſunt totidem genera mouentium vt in locũ qui ſpiritus ſunt. Totidem illis in vtroque genere aduerſantur. Quandoque autem aut vno ſimplicique elemẽto induuntur & fiunt ſpectra quatuor generũ. Inde ex binis elemẽtis fiunt ſena: ex ternis duo & ex quatuorũ vn ſolũ, quæ ſunt tredecim, ex quorum genere erant illi qui tantum oblectabantur temperamento humano, vt quum illos eiiceret illorum omnium imperator Chriſtus ab eo rogando impetrauerint vt in temperamẽtum porcorum humano proximũ non ſine magno mitterentur myſterio. fatentur vero medici ſuillam eſſe temperamẽto humano proximã. Deinde inter has peſtes bonis oppoſitas ſunt qui ſe opponant duodecim ſignorũ aut ſeptem planetarum aut ſeptuaginta duorum decamoriorum angulorumue mundi & in ſumma omnium prouinciarum vrbium regnorumque & imperiorũ, imò etiam ipſorum hominum cuſtodibus. Sunt tamen omnino ex vno decem motorum ordine deturbati. Hac de re antiqui inuocabãt virtutes Terræ & Aquæ dominatrices, vt nocturnis obſtarent. nocturnos autem etiam ne nocerent placabant. Illis enim Hircus in deſertum ad Azazel deſtinatus populi peccatis onuſtus immundusque & ipſum ſummum pontificem tactu inficiens, viuusque mittebatur

donec vngeretur ſanctus ſanctorum, quique im perio mero illos confringeret Chriſtus. Genii autem ſunt virtutes inferius locis incumbentes precibus votisque excitabiles cœlitusq. ibi addictæ quarum maſculæ ſuperioresq. partes ſunt angeli, ita vt illi ſint purus ſubdeo actus naturæ arbiter, hi autẽ ſint inſtar potentiæ, & intellectus poſsibilis: ſicut enim videmus nõ excitari actualem formam niſi prius diſpoſita materia de eius potentia educatur, ſic in votis humanis eſt: Niſi enim materialem ſuſcitaueris, inferioribusque votis ſatisfacere in loco curaueris, ſuperior non eſt adfuturus, niſi abſolute in nomine Mentium & ſpirituum omnium principis per vitæ diuinæ ſimilem cum intelligentiis habitum, vt fecere poſſuntque facere veri Chriſti imitatores, quæ eſt via ad cœleſtia omnia euocanda certiſsima, quaque duce Noachus non tantum cœleſtia ſibi numina conciliauit, ſed illa etiam quæ rationis ſunt expertia in ſuum coëgit imperium. Sed vt ad rationes redeam antiquitatis, verba Plinii pro fine huius capitis ponam. Flaccus Verrius ponit authores quibus credat, quos ait aſſerere, Sacerdotes Romanos in expiatione vrbiũ quæ oppugnarentur ſolitos eſſe Genios illos deosue illius ciuitatis euocare pollicerique illis & loca magis auguſta & cultum ampliorem apud Romanos. Durat etiamnum hoc ſacrificium in diſciplina

ſciplina pontificum. Et ea de re occultum erat nomen illius genii in cuius tutela Roma erat, ne quiſquam hoſtium poſſet illum ſacrificiis ad ſe allicere. Ex quibus Plinii verbis videtur ſummam primamque originem Romani & multo maxime Etruſci cultus ingeniorum nomine ori gine euocatione & cultu eſſe poſitam, ita vt ob genii cuſtodiam & Genio & vrbi commune no men imponeretur. Nam vtrumque ſcriptum re peritur & occultum fuiſſe Genii, & vrbis nomen, ne euocatus Genius vrbem relinqueret de ſtruendam.

Quòd Etruſci tanta erant Geniorum angelorumue cognitione vt ſcirent qui cultus & quæ ſacra quos decerent.

BREVISSIMA eſt ſententia Ciceronis quam ſupra vna cum aliis citauimus de Etruſcis, ſed ſenſu longiſsima. Ait enim Etruriæ principes diſciplinam ſacrorum docento. Quibus diuis creuerint procuranto. Vltima iſthæc periodus diſcutienda mihi eſt. Totus orbis poſt diluuiũ omnino inhabitatus ſenſim fuit ex vna domo ſenſim auctis familiis miſsiſq. coloniis in ſuam habitationem reducendus, ita vt ſicut herbæ, arbores, fruges, animantia ſenſim fuere in ſua in-

crementa reducenda, sic & consortia hominum & vrbes prouinciæ imperia regna fuere à suis principiis in sua augmenta crescendo traducenda. Quum autem singulis locis & conuentibus sua præsint numina cœlique virtutes adhoc vt rite institutis crescentibus & confirmatis populis Genii seruarentur propitii, opus erat vt duplici sciẽtia & singulari bonitate sanctitateue primi valerent Razi hinui. Ad hoc enim vt nomẽ naturaque Genii vbiuis innotesceret, opus erat summa Syderum virtutumq. cœlestium cognitione & scientia valerent, & vbi influxum cœli in loca ipsa decumbere nossent, Genium ipsius & non alterius partis cœli dominum cognoscere dato ex cœlo nomine possent, perque vitæ conformitatem euocatum respondentemque compellarent. Quum autem vetusta Chaldæorum doctrina sint ita dispositæ omnes creaturæ ipso homine inferiores vt sint per suas classes cœli virtutibus addictæ, opus erat Etruscos summa Magiæ veræ sanctæque sapientia pollere, vt illo rituoso infantiliq. aut iuuenili sæculo aptissime quid quibusque diuis creuisset procurarẽt, non & loca resue Geniis & Genios locis, sed vt sibi gratas & addictas res curarent in cultu adesse offerrique, quam ad rem & cœlestium & elementariarum doctrinarum rerumque cognitione opus erat. Ideo merito summi sapientiæ

Antiſtites crediti ſunt. Sic autem per eorum diſciplinas vſu ſapientum olim tam probatas, quàm vbi conſenuiſſent & ad imperitorum impoſtorumque manus peruenere, fuere odioſæ neglectæque tanquam quæ nil vnquam veritatis habuiſſent, factum illud olim fuit, quod facere nos vnus Chriſtus per ſua ſacra docuit, Filoſofus autem per demonſtrabiles diſciplinas. Didicimus enim ſumma authoritate & ratione multas eſſe Intelligentias ſeparatas, vnde ſequitur vt inter multa eiuſdẽ generis ſit aliquod primum, quod ſit inſtar cæterorum, cuiuſque ſolius imperiis cætera omnia & ſint & moueantur & conſeruentur, ad cuius cognitionem Etruſci quum deligerent quæ quibus diuis creuiſſent, ſi diſcuſsiſſent omnia, venire opus erat, vt reuera venerant. Ideo Iouis nomine illum appellabant ſpiritum qui in ſummo gradu comprehendi poteſt. Nec eſt putãdum quum Iouem Optimum Maximum colerent, vt ſacra perditiſsimis hominibus Nimrodo Aſiatico Tyranno aliisue eius Tyrannidis & ambitioſæ ſuperbiæ ſucceſſorib. qui Saturnũ priſcum à ſua ſede depulerant exulareque Aſia coëgerant, aut ipſi Ioui pæderaſtæ Cretenſi, ſacra facerent, quum illi in nomen ſacroſanctum primæ mentis inuolaſſent, non tantum gloriæ inferioris mundi auidi raptores, ſed cœleſtis & ſummæ in ſummo nomine occupa-

tores. Illud enim ſacroſanctum & Tetragram-
matum nomen quod priſci Hebræi in ſummis
habuere ſecretis, quoque ex æquo & Deum im
motum immobilemque, & ſapientiam creatam
increatæ conſubſtantialiter vnitam ſignificabãt
profetæ, perditiſsimus Babyloniæ fundator
Nimrodus vna cum ſacris ritualibusue libris fu
ratus fuerat, ſibique tanquam qui ſummum ſa-
pientiæ attigiſſet aut in quem ſumma mens cœ-
litus extrinſecusue adueniſſet attribuens nomi-
ne Iouis dici volebat, vt & Græciæ impoſtores
qui ζεὺς pro Iouis dixere. Hanc impietatem no-
uerat & pater Ianus & Etruſci doctores, quare
primæ Intelligentiæ Mentiue mobili ſub nomi-
ne Iouis ſacra faciebant vbiuis gentium. Licet
enim ex vi Cœli & Aſtronomiæ cognoſcerent
Genios, tamen quia raras Prouincias in Terra
rum orbe priſca deſignarat Antiquitas cui par-
ti cœli ſubeſſent, ideo ille Intellectus qui inſtar
omnium eſſet Iouis nomine vbiuis gentium co-
lebatur tanquam vniuerſi dominus cuiuſque cæ
teri membra, & partes eſſent. Verum quidem
certe eſt licet primus ille Genius, Angelus, Intel
lectus, Mens aut ſpiritus curam vniuerſi habeat,
& vbiuis terrarum dominetur, tamen ille ipſe
Iehouas diligit portas Zionis arcis Ieroſolymi-
tanæ pluſquam omnia duodecim Tabernacula
duodecim filiorum Iacob & gentis Iudaicæ ele-

ctionem, eo quòd ab æterno erat ita constitutũ, etiam si homo nunquam seipsum destruxisset vt ad illas Portas Zion in propria veniret, nomine imperfectionis humanæ summo Deo satisfactu rus, cuius ea de re Iudæi adhuc expectant ibidem futurum aduentum ante 1550. annos elapsum.

De Geniorum, spectrorum, Heroum & Mentium natura & quomodo per cœlestium rerum cognitionem etiam prima Mens Geniusue potuerit cognosci.

VT impiissime ita verissime duas Plinius protulit in eodem loco sententias consyderatu dignissimas. Summa enim impietate Cap. 2. lib. 28. scriptum reliquit diuinam clementiam non potuisse hominibus dedisse maius donum quàm vt Nulla diuina miracula credãtur, quod quidem axioma si ad Aruspiciorũ & extispiciorum dubiorumque responsorum quæ ex religione corrupta referuntur rationes velles æstimare & nõ vltra, bene quidem haberet, Quum autem de illis omnibus dicat miraculis, quæ olim contigere Annalibusque sunt mandata vt omnino tollat curam diuinæ prouidentiæ à mundo impietatis plenissima est opinio. Verissima autem

illa est qua supra hanc dixit Nil attinere res diuinas illis qui animum non adhibuerint. Animi itaque adhibitio credulitas curaq.facit, vt vnus innumera videre & pati posit diuinitus, quæ alius quidem acutiore forsan sensu non videat. Hinc vidimus hactenus profetas eo quòd asidue circa diuinæ naturæ consyderationem tanquam circa summum scire, sint occupati, quoq. modo curam rerum humanarum habeat asidue cogitent fiunt eiusdem naturæ particeps & diuinatione præditi. Per impietatem quidem sententiæ Plinianæ affinem factum est, eo quòd nullus amplius credat Deum humanas res curare, vt nil plane rerum supernaturalium credamus aut si maxime sint aut fiant fateri animumque illis adhibere velimus, quare ab ipsa sententia tanquam à summa peste mundi fugiendum est. Deus aut Natura communiter non agunt nisi in Materia disposita. Non tantum itaque viro bono est fugiendum ab hac impia opinione, sed contendendum illi est, vt maxime amando quærendoque quod nouit in causis præstantissimum, adhibeat rebus omnibus & maxime miraculosis & extra naturæ consuetudinem factis animum, vt omnia Deo authore fieri certissime credat, quumque Deus nullo modo particulari aut nouo motu moueatur, & res per se non posint, maxime vt sint, aut postquam sunt,

ut non sint, & seipsas destruant, moueri necessarium est asidue illam mentem primam asidue mobilem deoq. vnitam qua duce & misericordia, & iustitia Dei asidue dispensatur reuereri colereque. Vt hoc in vniuerso orbe fieret sunt inditi vbiuis locorum Genii sic dicti, quòd Generationi in illis locis fieri solitæ præsint, conseruentque in suis naturis singulas generationes cum animantium plantarumque aptis vni loco gentique speciebus. Ideo natus in Græcia Grecitatem, in Italia Italitatem, in Gallia Gallitatẽ natura redolet. Sic de vino & fructibus. Spectra autem dicuntur quod sese Genius Angelus aut Dæmon malus, corpore ad tempus aptato, ob aliquod signum quod diuina prouidentia inuisibilis vult ibi cognosci interpretarique, manifestat. Sunt aut genera talium duo & quinquaginta ex elementis solum vestita. Bonorum & malorum spirituũ sunt quadraginta genera ex sfærarum ratione nata. Quum lumine vestiuntur, varii sunt gradus alii, vti & stellarum lumen. Qui præsunt signis duodecim sunt 240. qui obstant totidem. Qui præsunt 72. angulis Decamoriis 1440. qui obstant totidem ex numero decem orbium deducti, & principes omnes. fuit autem antiquorum resolutisima sententia in vna illa mente quæ extrinsecus in omnes homines diuinitus ratione formandos adueniat,

& demum in ſuum reſorbeatur principium naſci formam humani generis, ita vt vocarint Ge norum Angeliorumue Genus Heroicum diuinumque & Deos Heroësque poſtquam in corporibus feliciter & ſecundum virtutem, ad ſummæ mentis honorem vixiſſent, quos ſanctos modeſtiore quidem ſed eodem plane ſignificante vocabulo noſtri vocant. Eo enim quiſque ſanctior aut diuinior habeatur oportet, quo magis conformari omnium Intelligentiarum principi Chriſto ſategerit. Quum autem Etruſci tanta rerum Cœleſtium cognitione pollerent, vt poſſent quoties libitum eſſet elicere IOVAM genios, fulmina, vt certiſsimis annalium monumẽtis traditum eſt, nulla ſunt parte inferiores ipſis Magis orientalibus putandi, quum à principe omnium doctrinarum eſſent formati. In ſummæ autem veritatis monimentis traditũ eſt, tãta polluiſſe Aſtrorum ſcientia Magos, vt, quum ſacrorum cura apud ipſos Iudæos & eorum magiſtratus periiſſet ob incuriam, illis ad res fluxas omnino attentis, Magi ipſi per ſyderum ſcientiam excitati venerint ad Iudæorum regnum ſub primo cœli aſpectu poſitum Regem illorũ adorandum requiſituri. Licet autem ipſi ſcirent aliquando ſummam mentem quæ eſt mẽs mentium incarnandam, & futuram non ſolum Angelorum Geniorumque ſed hominum principem

cipem & Deum à toto terrarum orbe adorandum, tamen quia tempus eius aduentus ſcire non poterant, ipſa diuina prouidentia voluit vt eius regionis Genius ſtellæ ſpectro veſtitus illos à finibus Orientis in Iudæam vſq. conduceret, & ibidem poſtquam adueniſſent vſquequo ille naſceretur deliteſceret. Quum autem ſtetit ſpectrum rurſus excitatum, ſuper locum vbi nata erat Mens mundi diſparuit veluti ſummo functum officio. Quum autem eiuſmodi apparent quacunque ſint forma nil refert, ſpectra omnia ſunt ita arbitrio prædita vt non niſi quibus voluerint ſe oſtendant. Sic de triplici ſole aut parrhelio vnis & non alteris apparet. Quicquid enim nugentur filoſofi Geniorum ſpectra ſunt. Quod vidit Paulus ſocii non viderunt ſed vocem in qua fructus erat audierunt. Soli Eliſeo Elias primæ menti coniunctiſsimus licet verum corpus eſſet quum raptus eſt apparebat. Nonne & Bruto occiſuro ſuus Genius ater ſoli viſus eſt? Sed de ſpectris alibi. De conſeruis enim noſtris qui Teſtimonium ſummæ veritatis habent nobiſcum, noſque conducunt in eorum & noſtri capitis cognitionem nobis eſt agẽdum. Ad hoc enim omnes nati ſumus, & in ſpiritu animaque præſtolamur, donec nunquam ſeparandi illis vniamur, membraque noſtri corporis, capitis, integri, & totius, reficiamur nunquam ſeparan-

di. In eo.n.longe quàm in ratione & cœlo clarius cognoſcemus omnia per ſuamcauſam.Sed quis ſit illi maximus honos habēdus vidēdum.

Quæ hoſtia ſummæ Intelligentiæ mundi creuerit, quiſue cultus ſummus & qua de cauſa maxime debeatur & Deo & Hominideo mundi arbitro.

ETSI Beroſi fragmenta nullam habebūt apud ceruicoſos aut forſan etiā apud nonnullos veri amatores fidē, tamen quum apud authores & antiquiſsimos ſcriptores inueniuntur eadem quæ & in eo ſcripta ſunt, illius fides nullo iure eleuari poterit in illis quæ conformiter aliis ſcripta reliquit. Hoc adfero,quod mihi quidem certe dolet plurimum vt eo ſolo nomine male audiat quòd ſacris conformia poſteritati tradidit,quoque nomine plurimum laudari,& omnib. præferri authoribus deberet eo ſperni & rideri ab hominibus male erga res diuinas affectis ſolet. Principium humani generis inſtaurati diluuiū eſt, nec quiſquam aut filoſofus aut hiſtoriografus mihi vllas rerum geſtarum memorias(etiāſi centies millies centena annorum millia aut vniuerſum aut quoſdam populos vixiſſe fingat, mētiatur,aſſerat)ſupra diluuii tēpora referre poterit. Authore autē viro ſancto nomine Noacho & Iano Syriæ habitatore fuiſſe ſeruatum genus

humanũ à clade diluuii teſtatur Beroſus iiſdem verbis atq. in Ioſefo citatur. In eandem ſententiam etiam Hieronymus Aegyptius, & Mnaſſe as Phœnix, & Damaſcenus citati ab eodem authore adducuntur. At vero quum illi deſiderentur, Beroſus ſit ſuſpecta fide, Ioſefus authoritate ſacrorum nitatur, ſitque Iudaicæ perſuaſionis homo, iis qui à ſacra abhorrent hiſtoria non faciet fidem. Sed vnus in medium prodibit cuius fidem nullo modo poterũt eleuare. Scripſit Solinus homo Rhomanus (ideo nobis fidelius citandus quòd plus in Authoritate vetuſta quàm in ratione poſuit) vbi de diluuiis agit, fuiſſe à primo nouimeſtrique diluuio qui ſub Ogyge Phœnice vſque ad illud quod Deucalionis tempore fuit, annos ſeptingentos, ex cuius verbis multa colligere licet. Quod ſuprema hominum memoria fuit diluuium nouem menſium & incircunſcriptum vniuerſaleque. Quod ab homine Syro nomine Ogyge ſuperſtes factum eſt genus humanum. Quod ſeptingentis annis fuit ante illud mundi principium quod Græci humano generi ſub deucalione & Pyrrha tribuunt. vt autẽ ſatisfaciã magis ipſiſsima Solini verba & non ſolum appenſa ponam. Meminiſſe hoc loco par eſt, inquit, à primo diluuio notato ſub Ogyge, quando diem inumbrauit continua nox menſibus nouem & amplius

vſque ad Deucalionem, ſeptingentis annis medium æuum dari. hæc ille. Metaſthenes autem Ogygem illum eſſe Phœnicem ſcripſit. Ea de re omnium rerum ſed præcipue quæ ad literas & nauigationem attinent, fuiſſe inuentores Fœnices ſcribunt Romani, primi eorum hac in re alumni. Iſta confirmationis præcedentium gratia adiecta volui antequam ad illum finem in quem tendo perueniam. Quum enim hodie in toto Initiarum orbe Chriſtianis videlicet Iudæisque & Iſmaëlitis ſit diluuii factum, omnino perſuaſiſsimum, opus mihi viſum eſt, vt illis qui authoritate humanarum literarum ſine vlla perſuaſione in verum ducuntur, etiam ſatisfiat, iſta in rei, quæ in toto orbe terrarum mirabiliſſima eſt, confirmatione adiicere. Nullum enim dubium eſſe poteſt, quin Solinus homo Rhomanus ex priſcis Etruriæ annalibus iſta deſumpſerit. Quis enim dubitare queat quin illis cõmentariis ſeptem librorum qui iuxta ſepulchrũ Numæ iunioris in arca lapidea ſunt reperti, de Religionis iure, conſeruatique, fideliter eſſent conſcriptæ res antiquitatis. Præterea quum Cecina à Plinio citetur ſcripſiſſe de Etruſca diſciplina, fieri non poteſt quin etiam de originibus ea omnia quæ vera erant tradiderit. habuerit vnde libet nil refert. verum enim, vero conſonat. potuit ex omnium gentium literis potius quàm ex

Hebræis habuisse, Illæ enim vix ante nostram memoriam fuere vnquam aliis gentibus quàm Iudæis Christianisue paucis in Syria communes. Nullum itaque à Deo Optimo Max. vnquam beneficium, per Mentis vniuersalis ministerium, post mundi creationem maius accepimus, quàm quum duce Iano & Deorum & hominum parente à clade aquarũ liberati sumus. Quum autem non tantum simpliciter generaliterque sit referenda summo benefactori gratia, sed maxime illius beneficii nomine quod maximum accepimus quoque assidue fruimur, necesse est, ne Deus sua fraudetur intentione vt à toto orbe terrarum in diluuii memoriam sacra dies constituatur, & Deo, & Christo & Noacho eiusque sanctissimæ coniugi, inque tantæ liberationem talia Deo sacrificia offerantur, qualia & possint ab omnibus offerri & à primo pontifice mundi leguntur oblata. Quum autem hoc liberationi à diluuio debeamus quod viuimus, vitamque in toto orbe terrarum vsu panis & vini trahamus delibare necesse est in æternum ipsi Deo ex ipso pane & vino aut ex iis quæ instar istorum pro vsu vitæ habentur, secundum Melchisedeci factum pro Abrahamo & Christi institutionem in sacris mysteriis corporis. Ea de re Christus in sacro Latinorum ritu voluit sacra mysteria vocari, non tantum Noui & in Chri-

ſtianiſmo vſitati, ſed Aeterni & iam cum ipſo Noacho in gratiam vniuerſi conſtituti Teſtamenti, vt poſtquam Chriſtianiſmo arctiori limite contento pro nouo ſolum ſeruierit Teſtamẽto, etiam ſeruiat olim toti orbi pro Aeterno. Hoc enim nomine eſt factum vt Chriſtus rex regum & Pontificum pontifex, Deus Deorum, Mentiumque mẽs & Angelorum princeps voluerit dici ſecundum ordinem Melchiſedec qui alioqui eſt omnibus modis Chriſto inferior. Quod enim eſſet mens, de mente Chriſti & põtifex de potentia Chriſti, hoc erat Chriſto inferior, ſed quia mens illa erat Menti carnem in Chriſto concomitaturæ æqualis, dempta Diuinitatis vnione, quæ in ſolo Chriſto ſolo eſt, & duce eadem mente primus legitur libaſſe Deo panem & uinum tanquam vitæ humanæ baſes in quibus Chriſtus conſummationem diuini poſuit myſterii, ideo ſecundum ordinem Melchiſedec dictus eſt. Latinis autem ſolis in conſecratione myſteriorum hoc verbum AETERNI teſtamenti eſt additum, quia princeps eius Inſtitutionis quæ iam à diluuio Aeterna eſſe debebat vbiuis gentium, Ianus Noachusue eſt Latini orbis vna cum ſua primogenitura, Baſis, qui vitam à diluuio pietate eripuit.

Quo menſe quoque die, re ad noſtros menſes æſtimata incœperet & finem accœperit diluuium.

ANNVM vnum ſolidum & decem dies fuiſſe orbem terrarum à contactu humani generis immune quum dilu uii clades in orbem vniuerſum irrepſit, hoc vero ſacrorum monumentis eſt traditum. Secundi enim menſis die decima ſeptima incœpit pluuia & Ianus cum tota Domo intrauit in arcam in ſalutem generis humani compa ratam. Reuoluto autem per ſuos duodecim menſes anno eodem menſe ſecundo, ad vigeſimam ſeptimamque diem exaruit terra & iuſſus Noachus cum tota Domo exiuit de arca. Licet autem Carina fœlicis nauigii conſiſtentibus aquis menſe ſeptimo hæſerit vertici Montis Pariedri in Armenia, menſe autem decimo cacumina cæterorum montium apparere cœperint, tamen aquæ omnino à planicie ante reuolutum annum non ſunt remotæ. Quum autem cæteri montes inter nonum & decimum menſem cœperint emergere externarum literarum memoriis proditum eſt nouem menſibus & amplius caliginē tantam fuiſſe vt dies inſtar noctis eſſet, tantique temporis diluuium eſt iudicatū. Nunc diligenter eſt attendendum quiſnam eſſet men-

ſis ille, vt poſsit nobis conſtare quando tanti beneficii memoria ſit recolenda. Nunc non agam hic more quorundam doctiſsimorum qui rationibus variis colligunt qui nam gentium melius fecerint, aut qui à verno æquinoctio, aut qui ab autumnali inceperint annum. Quod enim ratum fixumque eſt, in dubium rurſus vocare dementia non ſapientia eſt. Conſenſu omniū gentium & ante omnes Chaldæorum, Magorum, Indorum, & omnium doctrinæ cœleſtis interpretum ſtat ibi eſſe anni ſolaris principium, vbi primum cœli ſignum eſt poſitum. Hoc etiam quidquid ſit à multis nugatum à Saturnitis Romanisue erat ante Numam vſitatum, nec vnquā fuit annus decem menſium. Sed vt ſacra in nomine Iani ſacratiora faceret, detractis à cauda anni duobus menſibus illa addidit præpoſuitq. capiti, & pro vndecembrio duodecembrioque (ſex enim ab imbre nomen habebant) Ianuariū Februariumque nuncupauit, vt primus Deorū vrbisque Repurgatio in primis feſtis ponerentur. Reſtat manifeſtiſsimum rei ſignum in Biſſexto & breuitate Februarii, qui vltimus erat. Præterea nulla Aſtronomiæ quæ tamen apud Etruſcos Romanosque ſemper ſumma fuit, ratio patitur, vt annus poſsit decem menſibus cō ſiſtere. Id quod mutauit & aliunde ſumpſit viſus eſt aduenïſſe. Sed ſit hæc lis adhuc ſub Iudi

ce si videtur, constat etiam Romanos in hoc orbi cæterarum gentium conuenire quod anni solaris principium ponant in Arietis signo & mense. Quum autem Hebræi & eorum nothi spuriiue Ismaëlitæ vtantur in sacris mense annoque lunari iam à Mosis temporibus instituto, & ad nos vsque in Paschatis festorum mobilium ratione transuecto, certissimum est quem Moses est diuinitus iussus mutare annum, esse Lunarem. Lex enim à sapientissimo legislatore nunquam ponitur de iis quæ iam in lege sunt vbiuis posita. Quum vt suum pascha & cursum rituũ Hebraicorũ institueret Moses iussus sit vt Martii Arietisue mensem primum faceret in mensibus anni, hoc ante non fuisse in vsu fateatur necesse est, quisquis Deum nolit superfluitatis imprudentiæque inculpare. Cœpit itaque diuino iussu Moses traducere anni Lunaris caput à condito orbe in Autumni principio vsitatum, in verni æquinoctii signum, ita vt proximæ Aequinoctio Lunæ nouæ Quartadecima dies seu plenilunium quacunque die euenerit sit paschatis apud Iudæos festũ. Christiani autẽ (ob quam differentiam olim Asia à nobis est separata) decreto Romano fecere vt non quolibet die, sed prima quaque post pleniluniumvernum dominica statueretur memoria Hominisdei à mortuis suscitati. Iudæi autem ob relictum sab

bathi & huius diei paſchatis feſtum à nobis ma
xime ſunt ſeparati. Qui itaque ſeptimus menſis
anni lunaris ante Moſem iam à condito orbe
fuit ob ſeptenarii numeri myſterium factus eſt
primus. Nam vt dixi de iis quæ iam ſunt & fiũt
lex nunquam poſita foret à diuina ſapientia vt
fierent. Nam ne ruſticus quidẽ hoc faceret ne-
dum princeps ſapiens aut Deus. Quod autem
ita habeat ex rerum præſentium vſu videri po-
teſt. Quum enim antequam lex diuinitus De-
calogo aucta reciperetur, in diluuii memoriam
creationis & diluuii obſeruaretur menſis au-
tumnalis Aequinoctii pro anni capite, priſca
patriarcharum religione imbuti antequam ad
eos liberandos veniret Moſes Iſraëlitæ fixum
ſeruabant in Autumno principium Lunaris an-
ni. Quare priſci interpretes & ſancto timore
viri legis obſeruatores, videntes eſſe iuſſum vt
anni principium eſſet ad paſcha menſe Martio,
& non eſſe prohibitum vt eſſet obſeruareturq.
ad menſis ſeptembris plenilunium more patri-
archis vſitato, cenſuerunt in vtroque menſe ſer
uari caput, quod nunc in ſuo vſu ſeruant vbiuis
Iudæi. Licet enim palam non aſſerant eſſe ca-
put vſualis anni in Martio aut verni Aequino-
ctii Luna vt iuſſus erat Moſes, tamẽ ipſo Paſcha
tis feſto teſtantur ibi fuiſſe conſtitutum, vbi &
ab illis & à nobis obſeruatur tacite. Iam itaque

à creatione mundi ille annus de quo in Faſtis ſa
crorum agitur fuit Lunaris, cuius caput in Lu-
na Aequinoctio autumnali proxima conſtitutũ
eſt ea de re ab Adamo, (in quo fuit primus intel
lectus numerator qui temporum obſeruationi
dedit principium) eo quòd ipſo ad Veſperam
diei ſextæ creato Luna biduo ante in Oppoſitio
ne creata Sole in Ariete, & Luna in Libra, fuit
ſecundæ poſt Solem admirationi. Vbi itaq. lon-
giſsimo illo vitæ curſu dies in horas, Hebdoma
das in dies, menſes in hebdomadas & dies, an-
num in menſes, cœlum in ſigna, ſigna in gradus,
gradus in decamoria repoſuiſſet, vidiſſetque
aſsiduo annorum recurſu ponendũ eſſe in duo
decim menſuris mẽſibusue anni orbem, ſtatuit
conſtituere caput anni ſolaris in arietis princi-
pio, quamuis iam eſſet in tertio eius gradu die
ſexta. Anni autem Lunaris voluit eſſe principi-
um in libræ proximo nouilunio, licet illam ter
tio à plenilunio die tantum in fine ſigni vidiſſet.
Hæc autem ex ſacra auditorum Moſis interpre
tatione ſunt petita. Quum enim ad hoc Deus
mundum condiderit propter hominem vt ipſe
homo vniuerſi imperator conſtitutus & crea-
torem agnoſceret, & aſsidue illum amare re-
uererique & laudare pergeret, maxime autem
nomine maximorum beneficiorum illi collato-
rum, quum Sol ſemper videatur vniformis ho-

mo autem varietate nouitateque & mutationibus oblectetur, voluit priscorum patrum & in primis Chanochi summa sanctitate profetæ, doctrinis & scriptis (is enim Adamo amanuensis fuisse legitur) vt apud religionis veræ obseruatores annus Lunaris seruaretur, ad hoc vt duodecim signorum aut mensium aut variarum cœli vicissitudinũ videretur in Luna signum, quo viso omnes in creatoris laudes renouatas prorumperent. Vnde quum in toto sacrorum ante Ezram scriptorum corpore, maxime autem in libris Moseos nulla nisi de Lunari anno mentio fiat, certissimum est etiam sanctorum sanctissimum Noachum quum memorias diluuii posteris tradidit, eas notare voluisse secundũ Lunaris anni vsum, fidelibus ob crebras laudes Dei constitutum. Secundus itaque mensis quo contigit diluuium est octobris Luna, quam facile quiuis inueniet ex obseruationibus Io. Lucidi Samothei retrocedendo. Decima itaq. & septima die eius Lunæ memoria cladis, & vicesima septima eiusdem est liberationis mundi celebritas constituenda, in quancunq. diem illa inciderit nil refert. Sed castigandũ est prius Romanũ Calendariũ & quod ad cursum Solis, & quo ad cursum Lunæ attinet. Mẽsis autẽ octobris Luna ob diluuiũ quod Mabul dicunt, vocata est Bul, ab vltima syllaba, quum alioqui Marchęsuan &

מבול
בול
חשון

Chesuan vocetur. Nomine vero horum sacrorū Moses diuino iussus oraculo instituit in hunc mensem dies Chippurim vt vocant, id est festū quo credunt olim & sibi & orbi indictum iri eo tempore omnium scelerum remissionem verumque aduentus Messiæ fructum. Est enim pascha alterum in diluuii memoriam apud eos tacite institutum, vt in sanctis priscorum habetur commentariis. Ea de re quum omnia in figuris futurorum apud patres fierent, templum Solomonis in quo fuit consummata fœlicitas ecclesiæ Iudaicæue Reip. hoc mense in hanc spem completum est vt totus orbis aliquando eadem tempestate in vnius ouilis consensusue Publici corpus sacrosanctis generalibusq. ritibus compactum reducatur. Ideo maxima quæ vnquam ab orbe condito fuerint miracula hac tempestate eodemque mense iam ab anno 1541. contigere, licet nondum orbi innotuere, nec prius innotescent, quàm ad sua incipiat mundus repedare principia, origines, ritusq. antiquissimos, quoniam ædificata admirabiliori pulchrioriq. machina, quàm vnquam fuerit aut in posterū esse posit, temploque Dei dicata, incipiet orbis in Dei eiusque admirationem rapi, diuinæque prouidentiæ non tantum credere, sed eius clarissime cognoscere ordinem, potentiam, & de omnibus singulisque hominibus curam.

מרחשון

Quòd in Eturia & Romæ Ianus ſanctorum Deorumue & hominum parens ita ſæculi aurei religionem conſtituerit, ut Romana ſemper fuerit (vti primus Etruſcæ partus) cæteris incorruptior, & fere ea omnia quæ apud Iudæos obſeruarentur obſeruarit.

PRAETER quàm quòd Romani illos quos merita vocarunt in cœlum, nõ ſatis diligenter ad veræ virtutis ratio nem examinata eorum vita coluere, vnde ſenſim eſt oborta Idololatria, nihil eſt quod in eius temporis religione improbes. Nã quid, rogo, potuit æquius fieri quàm vt ſicut nos Petrum in primo diuorum noſtrorum loco venerandum iure merito poſuimus, ita illi etiam conſecrarent eius exuuias qui à diluuio vniuerſum eripuiſſet? Numina cœli & terræ in Iano & Veſta ſemper in primo diuorum loco poſuere. Sicut enim nos ideo ſanctis diuinos honores in eccleſia exhibemus quia reuera Chriſti membra fuere, & non ſolum mens de mente & ſpiritus de ſpiritu, ſed vt ait Paulus os de oſſibus eius & caro de carne, vti in quibus ipſe vixit, nec illos colimus propter ſeipſos, ſed propter eum qui in illis habitauit & in quem eorum ſpiritus & Mens reſorpti ſunt, ſic aurei ſæculi duces non ideo Ianũ primum inter quindecim

deos, & Veſtam primam inter decem deas coluerunt poſueruntque quod homines eſſent, ſed quia ſummæ Mentis & ſummi ſpiritus in illis vixiſſet participatio. Sicuti videmus niſi crebra & doctiſsimorũ antiſtitum, & conciliorũ excellentiſſimorum diligentia obſtitiſſet, innumera monſtra falſarum opinionũ cultuum miraculorumque irrepſiſſent circa noſtram perſuaſionẽ ſumma alioqui veritate nixam, ſic non eſt mirum vbi olim aut nihil aut non tantũ diligentiæ fuit, tantum falſitatis irrepſiſſe, vt merito quiſquis à fine tantum rem æſtimarit, putet peſsimã fuiſſe, in qua opinione aſſerenda excelluit Auguſtinus & Lactantius, cæteri omnia omnino improbant. Sed quis hoc fuiſſet auſus ſi Ianum fuiſſe Noachũ, ſi Veſtam fuiſſe Naomam eius ſanctiſsimam coniugem ſciuiſſent? Ex ipſo autẽ Halicarnaſſeo videre licet, quamuis coluerint vocabulo cæteris gentibus communi multos deorum ſummopere abfuere ab impietate fabularum diuis adſcribẽda quæ à Græcis excogitata eſt. Certe apud Romanos, (ait Halicarnaſſeus) non decantatur Rhomæ Cœlium fuiſſe à filiis caſtratum, nec Saturnum filios ſuos occidere ne illi inſidientur, nec Iupiter qui recludat patrem in inferno, aut Saturnum regno pellat, nec bella nec vulnera nec cædes, nec carceres, nec ſeruitutes Deorum apud Rhomanos repe-

riuntur, nec Deos amiſſos fœminarum inſtar
deflet vt Græci de Proſerpinæ raptu &c. multa
quæ idem author Græcus in eandem adfert ſen
tentiam, vt concludat priſcis Romanorum riti
bus nil diis indignum fuiſſe in vſu, quod non fa
cile credunt qui Antinoum & Floram cum Ne
rone & Heliogabalo inter deos viderunt nihil
de veteribus inſtitutis ſolliciti. Quid an hodie
quum in vita præſenti perditiſsima flagrantiſsi-
maque ambitione homines ob ſolos titulos vi-
demus ſanctiſsimos vocari æſtimabimus exhac
præſenti impietate ſacras Chriſti Petrique ori-
gines? Nonne etiam de Annæ & Caiafæ impie
tate metiemur Moſem & Aharonem aut Sa-
muelem? Teſtatur vero paulo poſt idem author
ſummopere cautum fuiſſe Romæ ne peregri-
nos vllos deos reciperent, niſi quos oracula ac-
cerſere iuſsiſſent vt de Idæa dea quam ne erra-
rent ritu Frygio patrioque & non Romano co-
li volebant. Præterea ab omni fabularum gene
re in quibus excogitandis principes fuere Græ-
ci ſummopere exhorruerunt, quum cognoſce-
rent, ait ille idem, Romani & parum vtilitatis
& ad paucos pertinere, quàm à Græca mytho-
logia traherent vtilitatem. Inde vero ex fabu-
lis ſcilicet Græcanicis factum eſt vt turba maxi
maque populi pars rerum ignara aut contẽnat
deos ſceleribus & paſsionibus infames boniſq.
viris

viris & fortibus omnino diſsimiles peſsimiſque deteriores, aut ſi illos probat & timet libenter imitatur. Hæc ille. Sic videmus à doctiſsimo ſcriptore & Græco probari, Quod ex ſolis fabulis Græcis contaminari incepit primo Romana Theologia. Nam alioqui & præſtantiſsima quæq. ſolent ipſius vſus diuturnitate in abuſum conuerti, & in tanto deteriores exitus deduci quanto præſtantiora fuere principia. Hinc peſsimi hominum qui vnquam fuerint ii ſunt qui ſeneſcentibus religionibus nomina ad Hypocriſim Chriſto & Moſi dedere. Summo enim mentis lumine armantur ad orbis perniciem. Ea de re maxima Bellicarum & Tyrannidum mundi conſummata fuit Romæ, vbi præſtãtiſsima ante Troianos Græcos & Romulum fuerant rerum ſacrarum initia. Nefarius enim Genius tanto magis ſe bonis opponit quanto ſanctiori decreto ſuos populos regunt. Ob præmiũ autem, neceſſe eſt in aſsidua lite poſitum eſſe mundum. Nam nec bonis viris, nec bonis eorũ Geniis quicquam laudis eſſet, niſi VIRTVS IN ARDVO poſita eſſet. Etſi fuit igitur corruptio maxima Romæ, vt fuit reuera, illa tamen fuit tolerabilior quàm vbiuis Gentium, quo ad priſcæ religionis vſum attinet. Vnde poſitis ſub Deo optimo maximo, qui pace Auguſtini dixerim erat verus IOVAS Hebræorum, cœli & ele-

mentorum virtutibus & ante omnes ſeptem pla netarum intelligentiis, in ſuæ religionis fundamentum memoriis eorum, qui inuentis aut vir tutis exemplis iuuaſſent vitam humanam à Iano incipientes ſenſim cœperunt augere cultum, donec ex virtutibus etiam fecerint numina. Corruptior ætas ad vitia & res quaſcunque vulgatiſſimas traxit. Sed quidquid fuerit vitii aut virtu tis in religione poſitum, quod erat ipſis Iudæis & Patriarchis in primo præcepto & vſu, hoc eſt ſabbatum, illud fuit etiam Rhomæ vſitatum. Licet enim non eſſet forſan eadem dies, quæ apud Iudæos obſeruari ſolita eſt: tamen ſicuti nos in Solis die, Pſeudoiudæi Iſmaëlitæ, in veneris die eandem atque Iudæi in Saturni Sabba tiue die ſeptem intelligentiarum, quæ Planetis motrices ſunt mentionem religioſam facimus ad ſummi Dei creatoriſq. laudem, ſic Romani vna hebdomadis die. Nam vt eſt videre apud Ciceronem in ſacris legibus, & apud Halicarnaſſ. in Romuli Inſtitutis, Indicta erat Romæ dies ſacra quieti ſeruitiorum & animalium. Aſſerit vero Dion hiſtoricus triceſimo ſeptimo Rhomanæ hiſtoriæ libro eiuſdē ſabbathi quod & apud Iudæos erat, vſum ad Græcos Romanoſq. fuiſſe translatum. Verùm eius fides ideo mihi non videtur magnifacienda, quod apud Aegyptios dicat ortam eſſe hanc obſeruationē

ſabbathi, quum reuera, licet de ſabbatho & Deo Iudæorum aliquid velle dixiſſe viſus eſt, nihil mihi de ſabbato quoue die obſeruaretur à Iudæis attigiſſe videatur, vt ipſe in planetarũ hæreat interuallis. Poſito.n. bis diateſſarων deſcendẽdo, debuit ponere diapẽte aſcendẽdo, & rurſus diateſſarõ deſcendẽdo & itẽ diapente aſcendendo &c. Satis eſt ab illo obtinuiſſe hoc vnum quod Romani primi omnium gentium poſt Iudæos obſeruarint Sabbatum. Certiſsimum vero eſt, quum nunquam in ſacris cum ipſis Iudæis conuenerint aliunde quàm à priſca inſtitutione Iani accipere non potuiſſe, quum primi omnium gentium habuerint. Licet enim ipſe Dion dicat recenter Rhomanos accepiſſe, illi non crederem, niſi qua occaſione, adferret. Satis eſt vt mihi teſtetur ſabbathi inſtar vnam ex ſeptẽ diebus hebdomadis fuiſſe quieti conceſſam. De cæteris ſacris inſtitutis præter vnã circunciſionẽ nil plane inuenias in ſacro Iudæorũ ritu quin ſaluis ceremoniis, quæ vbiuis gentium diuerſæ vt plurimum ſunt, eadem omnia obſeruarentur apud Rhomanos. Nam vtrobique primitiæ conſecrabantur, adeo vt panis vinique oblatio fuerit primaria Noachi inſtitutio. hinc & Moſeos iuſſu aduenięte Ietroo ſocero ſuo, ſacerdote Iſmaëlitarum, in Dei laudem, comedit panem Aharon Moſis frater ſummus ſacerdos

vna cum ſenioribus Iſraël, quod fuiſſe inſtar ſacramenti teſtantur in ſuis doctrinis 72. Moſis auditores. Græci etiam ſacrificia Fareationum inde habuere, vt adhuc ſuperſit vocis Hebraicæ monumentum in Græca, illi enim עולה oulah Græci autem οὐλή dicunt. Secundo libro hiſto. ſcriptum reliquit Halicarnaſſeus. Si quis autem velit horum certior fieri legat apud Cic. leges priſci ritus Romani, & conferat cum inſtitutis Iudaicis. Inueniet enim in vnius ſoliusque Dei IOVAH Optimi Maximi eiusque verbi & ſpiritus memoriam, omnia Moſem inſtituiſſe ſacrorum & rituum genera, Noachus autem eo quòd vno gradu inferiorem & potiſsimum à regimine cœli petitam potentiã Mentis & ſpiritus ſub ſummo Deo in ſua tradidit Theologia, viſus eſt diuerſus. Sic enim erat opus, vt in Theologia ſecundum legem Iudaicam minus imperfecta, inſtituerentur ſacræ memoriæ, non ſolum Angelorum carne & corpore carentium, ſed etiam ſanctiſsimorum hominum & religionis ſacriq. imperii propagatorum, quod nunquam apud Hebræos licuit, ob inclinationem gentis in Idololatriam. Nam ne Abrahamo Iſaaco aut Iſraëli, imò ne Moſi quidem aut Samuëli, plusquàm ſacerdotibus ſanctiſsimis, licuit ſacras inſtituiſſe memorias, eorumque loculis facere locum ſacrum. At quia iſta pars etiam iuſtiſsima in Chri-

עולה
οὐλή

ſtianiſmi inſtitutis viſa eſt, vt ſanctorum memo riis feſta ponerentur, illam ſemper voluit inſtitutam Noachus, licet, nondum eorum fœlicitas ſpiritualis ante quàm omnium rex Chriſtus corpus humanum in cœlum traduceret, eſſet cō ſummata. Semper enim bonorum angeli vidēt faciem Dei, & ſanctorum Deorumue quos hic rexerunt, loco, poſſunt mortalibus adeſſe. Quis enim immortalitatem diuorum ſanctorumue crediſſet, niſi illam tam certò tradi à maiorib. vidiſſet, vt qui iuſte hic vixiſſe traderetur in Dei loco haberetur, & non tantum ſibi ſed mortalibus etiam beatus? Hæc eſt primaria vetuſtæ apud Romanos & Etruſcos religionis occaſio & ratio.

In quem potiſsimum finem ſit inſtitutum hoc opus, & in quem exitum, ſtante prouidentia Dei, neceſſario deueniet terrarum orbis.

RETVLI in operis principio Filoſofi ſententiam in qua ſcripſit: ſcire eſt per cauſam cognoſcere, & ea de re ſcitu digniſsima id eſt humani generis origines per ſuas cauſas vt proxime clariſsimeque potui tradidi. Sed quum ſit longe præſtantius propter cauſam cognoſcere, quàm per cauſam, ideo in hoc potiſsimum hanc tractatio

nem ſuſcepi vt poſtquam orbis ſuas origines per ſuã cognouerit cauſam, videre ante omnia ſatagat, quid erga ſuæ originis cauſam præcipuam & cæteras eius miniſtras commiſerit vt à noſtra fugerit memoria, ſeſeque penitus à noſtris oculis ſubduxerit. Validis rationibus ab innumeris pene ſcriptoribus (quorũ ſupra concluſiones aſſumpſi) oſtenſum eſt longe præſtantiorem eſſe eorum hæreſim qui ſatis habentes mundum in ſuis Idæis poſuiſſe æternum, aſſerũt hunc viſibilem habuiſſe principium non tãtum cauſæ ſed materiæ, quàm illorum qui volunt mundũ ſenſibilẽ carere ideo principio materiali, quod Deus æternus non potuiſſet ſine æterno materiæ ſubiecto ſua potentia & actu puro fungi. Res non ſunt tam ſæpe repetendæ. ſtat ſententia. Mundus à cauſa pendet, habetque principium. Factus à cauſa præſtantiſsima, præſtantioris finis gratia quàm ſit ipſe, eſt in præſentem conſtitutionem deductus. Nunc omnium ſapientum cuiuſcunque hæreſeos ſint conſenſu in cõfeſſo eſt, quod humani generis gratia hoc naturæ templum ſit conditum. Quum autem etiam ipſum humanum genus ſit ipſius Mundi pars præſtantiſsima & cuius gratia cætera ſunt, opus eſt etiam vt ſit præſtantioris finis gratia quàm mundus vniuerſus, quanquam ipſa vna ſit natura humana in hac vita poſita. Quum enim

verum ſummumque hominis bonum ſit in diffi cillimo virtutis exercitio in hac vita conſtitutũ, & ſit omnino ad veræ virtutis exercitiũ in hoc poſitum, non tantum vt famam cupiditatem & luxum fugias, ſed nomine primæ cauſæ vt eius videlicet præſcripta in omnium mentibus inſcripta ſerues, & potius in paupertate probro & dolore viuas eius amore, quàm eius præcepta infringas, fieri nequit vt tua humana felicitas in hac vita conſiſtat. Quo quiſq. enim melior eſt, hic in merendi & militãdi via ſit afflictior oportet. Quare humanum genus eſt in hoc inſtitutũ vt in Dei gloriam eiuſque laudem huius orbis opes diſpenſet, cæterum vbi egregie hoc adminiſtrarit in eam Mentem & ſpiritũ cuius omnes partes ſumus reſorbeatur inque vitam æternam demigret. Dei itaq. laus in vita æterna eſt Mundi ſcopus. Quum itaque hoc genus humanum habuerit principium vnum, poſt confuſionem, & alterum poſt diluuium, ſatagẽdum in primis eſt, vt loca ſacra mundi ſecundum primam intentionem Dei ad Adami Noachique buſta cõſtituantur, vt inde prima iura mundi pendeant & petantur. De Adamo Chriſtus eius inſtaurator in Syria fidem fecit, quum ſe omnium alioqui Dominus in PROPRIA venire, vt ſedẽ æterni ſui Pontificatus Ieroſolymis ſtabiliret, aſſeruit, primariæque legis Aeternæ videlicet &

Religiosæ tam vita quam doctrina seminaria posuit. Quum autem sit opus, vt sicut necessario sunt duæ magistratus partes Religiosa videlicet & Ciuilis, ita sint duæ sedes et duo legũ fontes, opus est etiam, vt sicut ad Adami busta in Terra sancta sacra sedes est, sic ad busta Iani figatur Imperatoria & Regia sedes quæ omnia moderetur. Quum enim sit impossibile Deum vlla sua intentione fraudari quantumuis eius effectus prorogetur, necesse est vt sicut voluit creato mundo primum imperium mundi in primo genituræ Adami manu esse, quod vt fieret diuinitus, postquam non fiebat humanitus Christus illius regni spiritualis instaurator summusque pontifex illud compleuit iam ante 1550. annos, sic etiã fiat de secũdo mundi principio & primo genitura Noachi pro regno tẽporali. Inde Romani olim habebant præclaram illam Sibyllæ profetiam de Aureo sæculo Romæ futuro, cuius vestigia sunt conseruata in Ecloga Virgiliana. Hinc sacræ diuinationis libri in locis innumeris eãdem certo certius fœlicitatẽ in Regno Christi adfuturam prædicunt inculcant asserũt. ob futuram huius Regni magnitudinem ipsissimus Christus quum primum regnum suum & spirituale in suo sanguine fundaret dixit. Nunc autem, regnum meũ non est hinc. Quum enim fiet necessario vnum ouile & vnus pastor sub

Christo

Christo, tunc prima Dei complebitur intentio. TVNC quum Regni supracœlestis basim po neret Christus regnum eius de hoc mundo nõ erat, Nunc autem regnum eius Temporale verum & Ciuile suppositũ Spirituali sit, hinc hoc est ex hoc mundo necesse est. Cœlestis ratio hoc ipsum suadet. Nam sicut sunt duo primarii cœli aspectus vt supra docui illos omnino sua habere apotelesmata necesse est. Nil enim à Deo & Natura frustra fieri potest. Aries primum signum influit in duas mundi primogenituras Syrorum & Celtarum. Clarissima stellarum fixarum influit Italiæ & ante omnia Romæ vbi eade re imperii basim à Noachi primogenitis defigi necesse est. Ratio ciuilis hoc ipsum suadet. Quum enim sepultura patrum & maxime sanctorum vbiuis gentium LOCVM SACRVM faciat, vt omnia ad primam mundi institutionẽ primumque humani generis votum reduci possint, necesse est vt in regione proprietatis Christi ad Adami primi parentis sepulchrum Sedes primi magistratus mundi constituatur, & ad Noachi secundi parentis mundi sacras exuuias secunda & ciuilis potentiæ regniue sedes nunquam mouenda stabiliatur. Quum autem nulla fit in Mundi dominiis alteratio, & maxime in sacris Magistratib. rebusue loco mouendis: quin etiam sacra dies constituatur in qua de

maximo beneficio non ante ſatis cognito laudes Deo decantentur. Neceſſe eſt vt in diluuianæ liberationis memoriam ſacra Synaxeos myſteria crebro frequentetur, & vt ad finem Lunæ octobris primæ celebritates mundi conſtitutæ ſint, vt ſicut in menſe ſeptimo fecit primum Moſes, quod & nos hactenus communi ritu & diuerſa ſignificatione obſeruamus, ſic & nos in octauo & ſecundo cum vtriuſque anni obſeruatione ſacra rerum hactenus oblitarum neglectarumue conſtituamus. Hic eſt verus noſtrarum de Etruria originum ſcopus, adhoc vt totus orbis ſedes à diluuio primogenituræ mundi poſitas ſuarum originum peritus, vbi eſt noſtri omnium parentis ſepultura concedere parare confirmareque ſatagat.

Hanc sequentem epistolam, cum auctor eius meminerit pagina 20. & omnino ad susceptum argumentum valde conducat, prætermittendam non putauimus.

VIRO BONO ET SAPIENTI PETROFRANCISCO GIAMBVLLARIO

inter ædis D. Laurentii mystas Canonico & Academico clariss. Florent. Guilielmus Postellus sacerdos imitationis apostolicæ studiosus Salutem.

ITA me Deus ille noster incarnatus IESVS amet vt verum ex animi sinceritate loquor, Giãbullari optime & doctissime, inter innumeras literas quas ex variis orbis partibus à doctissimis viris accepi, nulla mihi vnquam adfuit aut est adfutura gratior, quàm quæ nuper à te mihi vna cum Athenæi loco missa est. Cur autem ita iudicem paucis accipe. Quum humana fœlicitas in hoc sit posita, vt verum perfectissime capiamus hoc est per causam, ad hoc vt illam amemus, reuera cognoscamus, nullum vnquam argumentum aut vnquam potuit poteritue vsquam suscipi dignius, quàm quod in tui Gelli opere si non suscepisti absolute tractandum, saltem ita tuis doctis

ſimis, feciſti commentariis vt quiuis cogatur deuenire in noſtræ communis omnium cauſæ inferioris deſyderium vehementiſsimum. Dimidium vero facti qui hoc cœpit habet. Nil ipſi Deo charius humano genere eſt, vti cui ea omnia quæcunque eius bonitatis virtute ſunt parata, vti tanquam in finem præſtantiſsimū ſunt comparata vnius ſolius gratitudinis cauſa. Et rurſus poſteritas nil charius primaria ſuorum auorum origine, & cognitione, aut habet aut eſt vnquàm habitura: præterquam quòd enim Baſis religionis ex loco ſacro duce Natura per ſepulturam auorum noſtrorum conſtituto, & ius ipſius hereditatis eupolitiæq. non aliter poteſt haberi, quàm quum liquido patrum poſſeſsiones monſtramus, fit quadam diuina virtute vt toti reuiuiſcamus reficiamurque, dum ad buſta patrum Deo chariſsimorum certi deuenimus, & potiſsimum quum pridem locus ille nobis iure diuino & humano ſacer deſyderatus fuit. Nullum argumentum Giambulari Chariſs. vnquam ſuſcipi maius aut ad pacem in toto orbe cōponēdam aptius potuerit, quàm iſtud ipſum, vt demonſtremus clariſsime per veteris hiſtoriæ fidem certiſsimam, vbinam poſt exactum diluuium ſubſederit vniuerſi parens Noachus Ianusue, aut poſt exactiſsimam iuſtiſsimam perfectiſsimamque vitam ſacroſanctas ſui corporis

reliquias ſepeliri voluerit. Ex locis enim ab Authoritate nullus eſt in quo vniuerſus conueniat orbis, veluti in facto diluuii generalis, & in iuſtorum proſapia ad ſemen & ius poſteritati ſeruandum ſtabiliendumque. Quare inde vniuerſi omnium parentis hiſtoriã petant & recipiant oportet, vnde oboriri falſitas non poteſt. Licet vero, & tuus Gellus feſtinet ad typos redire, & primariæ veritatis, Etymi videlicet, ſacram rationem ſatagat expedire, nec tibi ita de originibus rerum vti & verborum tractare viſum ſit, non potui tamen quin paucis ad te illa ſine quibus tua non ſtarent ſcriberem. Sed ne modum epiſtolæ excedam, pergo paucis ea ad te ſcribere, quæ mihi tam inſigne opus videtur deſyderare. Attende & Vale.

30. Maii. 1549.

De summa veritatis Basi in triplici ratione posita ad Giambullarium.

PRIMARIVM & veri & verisimilitudinis suadendi fundamentum esse ab Authoritate constat. Nam non tãtum in sacris verum est illud Axioma: Nisi credideritis non intelligetis, sed multo vsitatissimum est in gentium omnium consensu. Vniuersus enim vocum apud omnes gentes vsus ex sola patrum aut quorumuis doctorum auctoritate in posteros transfundi solet: nec illud solum, sed omnes disciplinæ quantumuis demonstratiuæ ita ab authoritatis iure dependent, vt vniuersarum etiam & maxime mathematicarum principia sola fide indemonstrabili (sic acquiescente duce natura intellectu) recipiantur. Et hoc fit vbiuis vt cognoscamus per varios gradus fidei naturalis, esse vnum aliquod primum genus cognitionis linguæ & authoritatis tam verum, vt vna cum veritate rationali cõueniat, & de via sensus ad intellectum immediate transeat. Siquidem ratio omnibus aut saltem optimis & sapientissimis communis est secunda veritatis, cuius gratia nascimur, Basis. Si credunt discipuli postea intelligunt. Similiter & filii patribus, milites ducibus, ciues magistratib.

vnde in ſenio cõmunior eſt ſapientia ex trium ætatum tranſactarum pueritia iuuentute virilita te nata. Via prima authoritatis potiſsimum eſt in nobis incluſis in tetro corporis carcere. Nam hic ſemper quadam nebula ſuffundimur. Via autem ſecunda dignitate prior, quia finalis eſt, ad intelligentias ſeparatas potiſsimum ſpectat, & ad illos homines qui ſubſtantiis ſeparatis potiſsimum conformari ſategere, & ſatagunt. Tertia ex vtraque conſtat, quæ vna & Rationem & Authoritatem impactas habet, & ad hanc diem omnino mundo incognita in illa ſola lingua deliteſcit quæ inter primum hominem & Angelos communis eſt, & ideo ſancta dicitur. Quum enim homo animal memoratiuum & per ſe niſi ex auditu non loquens, videatur loqui, neceſſe eſt vt primus homo cui nulla lingua præfuit diuinitus & angelitus vnà edoctus, talia primum nomina rebus impoſuerit in quibus ipſis & natura & gratia, & authoritas & naturalis ratio omnino conuenirent: Inde factum eſt vt Plato olim ſed multo ſapientius nunc Giambullarius de nominum recta ratione inſtituerint ſponte naturæ excitati. Plato in Græcam linguam tribus gradibus ab externa Hebræa diſtantem conatus eſt proprietatem rerum traducere. Florentinus vero ex ſacra ſuas origines tradere. Hinc tam varia vbiuis etymologicorum multi-

tudo, & Grammatiſtarum contentio. Quoniã itaque locus ab authoritate proprius eſt humani generis, & eorum qui diſciplinæ ſe dedũt maxime familiaris, interim donec vniuerſi in eam linguam repedemus, à qua hactenus (licet Moſes & Chriſtus illam in legis ſcriptæ & Gratiæ initiis reſtitui voluerint) per peccatum excidimus: oſtendendum eſt quàm clariſsime fieri poterit vbinam gentium Noachus ſecundarius noſtri generis author, & lingua ſancta ſine dubio præditus, habitarit, poſtquam ab arca in Armenia exiuit. Nam Moſes nil palam amplius tradit, licet alioqui clam innumeris locis myſteriis pleniſsimam ſucceſsionem eius obuelet. Quum autem ſacræ hiſtoriæ nil ſit ſcriptum propius quàm quod in Chaldæorum monumentis eſt ſeruatum, illud in primis eſt neceſſario diſcutiendum ſi Beroſus qui nunc vulgo proſtat, ſit verus ille Chaldæus hiſtoricus cui poſt Moſem totius orbis defert conſenſus.

Quòd ſint Beroſi Chaldæi, quæ eius nomine circũferũtur.

FVISSE olim circa Alexandri tertiæ mundi Monarchiæ ducis tempora virum vnum ſacerdotali dignitate id eſt primaria inter Chaldæos ſanctaque authoritate Beroſum nomine inter vniuerſos

uersos authores clasſicos conſtat. Quanta vero fuerit aut ſcientia aut eloquentia & rerum cognitione multiplici ex quibus ſumma dicendi vis paratur, conſtat ex eo quòd inter florentiſsimos omnique diſciplinarum genere ornatiſs. & Græcos & Athenienſes φιλαυτοτάτους καὶ ἐν τῇ τῆς δόξης μεθοχῇ μισοξενοτάτοις meruerit & laudem & ſtatuam inaurata lingua decoratam. Quum autem funditus ſit neceſſe ruere totam Græcorum nugacitatem, eius vt nunc extant ſcriptorum breuiſsimis epitomis ſtantibus, ſolet fere ab vniuerſis reiici, quo ruente præſidium illud quod accipiunt ex eo ſacræ hiſtoriæ, præſidium inquam Chaldaicum ad ſacræ ſcripturæ maſculæque doctrinæ ſuppetias non minus neceſſarium quàm olim fuere Chaldææ ſiue Aſſyriæ aut Meſopotamicæ patrũ matres & vxores, omnino rueret. Licet enim vbi ſcriptura deficit Ioſefus crebro videatur ſupplere, tamen eo quòd indigena fuit, & longe inferiori quàm Beroſus fide habeatur, & præterea ipſe Beroſo in primis deferat, eſt omnino Beroſus illi præponendus. Quum itaq. à ritibus Moſaicis fuerit tam alienus quàm Babylonii à gente Iudaica, fieri non poteſt quin eius teſtimonium ſit validiſsimum. ſtatui itaque palam facere orbi Chriſtiano cuius ante omnia intereſt vt eius authoritas in primis ſtabiliatur, ea quæ primum ſunt à Iohanne Annio latino

orbi exposita sub nomine Berosi, nullius alterius esse posse quàm Berosi illius celeberrimi & integerrima fide scriptoris cuius meminit Iosefus, Tatianus, Theofilus qui nunc extant. clarissime enim patet, ex illis qui olim scripsere vti fuit Iuba princeps Afrorum, Metasthenes Persa, Manethon Aegyptius, Maseas Fœnix & quis non in suis scriptis honorificam fecit de illo mẽtionem? Nullus itaque illi in toto oriente fuit superior siue authoritate siue sapientia. Ab ipsa vero qua nobis reuixit origine, fieri non potest vt vllo pacto sit suppositititius. Nã ab ipsa Armenia quæ regio prima ad orbis salutem fuit diuinitus præparata, & quæ ad hanc diem lumine Latinarum aut Græcarum literarum caruit solis Armeniis Haloënsibusq. contenta, adlatũ opus nullo modo potuit ita confingi vt quantum superest (bona enim pars periit in fine potissimũ) esset omnino Iosefo aut cæteris qui ex eo sumpsere, conformis. Attulit Georgius apostolicæ professionis homo, & Latinum dedit Annio. Quod autem multominus corruperit Annius illud obstat, quod nulla ad eum inde commoditas peruenire poterat. Multo minus vero ad suæ gentis gloriam. Cogitur enim velit nolitue quam vult esse in tota Italia, vti est, antiquissimam Aboriginum & Ombrorum originem in Gallos diluuio superstites referre. Gallim enim

fluctibus ereptos fluctuatosue ſonat. Quare quũ legerit apud Ioſefum Gomeritas non tantum eſſe Italos Gallos, ſed illos qui poſtea Celtæ dicti ſunt, fuiſſeque à Gomero inſtitutos, qui fieri potuiſſet vt fingeret quod contra ſuum argumentum faceret? At vero ipſius Ioſefi ſententia de illo audienda eſt. libri primi cap. 8. ait Beroſum de iis quæ circa diluuium contigerunt omnino conſentanea Moſi dixiſſe. Hoc vero in primi libri epitomate clarum fit in Beroſo. Rurſus cap. 5. eiuſdem libri ait. Huius autem diluuii & arcæ mentionem faciunt omnes qui barbaricas hiſtorias conſcripſere quorum vnus eſt Beroſus Chaldæus. Narrans enim de diluuio ſic ait. Dicitur autem & nauis eius, quæ in Armeniam venit circa montem Gordiæũ adhuc aliqua pars eſſe, vt quidam inde bitumen tollant quo maxime homines ad expiationes vtuntur. Hæc verba omnino ſunt apud Beroſi Epitomen. Contigit enim illi in vniuerſo opere ſuo vt & Liuio & Trogo, qui ſolidi tantum in ſuis Epitomatis ſuperſunt. Contra Appionem vero Grammaticũ ſic ait. Teſtis autem harum rerum noſtrarum eſt Beroſus, vir genere quidem Chaldæus, notus autem illis qui diſciplinis humanioribus oblectantur, quoniam ipſe de Aſtronomia & de Chaldæorum filoſofia Græcas conſcriptiones edidit. Igitur, Beroſus antiquiſsimas ſequutus

historias de facto diluuio, de hominum in eo corruptione, veluti & Moses scripsit. Similiter de Arca in qua nostri generis princeps seruatus est, quæ videlicet deuecta fuit in montium Armeniorum summitatem. Deinde subiiciens eos qui ex Noë progeniti sunt, & tẽpus eorum adiiciens usque ad Nabulasarum peruenit Babyloniorum regem. Hæc omnino in primo secundo tertio & quarto epitomate ita videntur vt ad verbum quadrent, nisi quòd finis desyderatur. Videndum est apud quos & quo nomine agat Iosefus. De capite totius reip. Iudaicæ contra infensissimum corruptelisq. armatissimum Appionem agit apud Senatum Romanum in cuius conspectu quicquam proposuisse falsi in re tanti momenti est impossibile. Nouerat itaque Senatus Berosum summa authoritate virum fuisse, & illa scripsisse quæ Iosefus in summo Græcarũ & Latinarum literarum lumine Romæ proposuit. Nam de scripto omnia Antiquitatis testimonia probabantur. Vnde contra Appionis calumnias obtinuit non tam Mosis & spiritus. s. omnia disponentis beneficio, quàm antiquitatis literarum ethnicarum quibus ethnici maxime vincebantur testimonio. Sed vnum mihi superest validissimum testimonium. Quum enim Theofilus & Tatianus tam contra Gentiles quàm contra peruicaciam Iudaicam paulo post

Christum tẽporibus Marci & Veri scriberẽt, & authoritatem illam Iosefi quam nullus vnquam pro Christo scribens, ex eo tempore quo innotuit Iosefus, obmisit, non adscripserint, (alioqui magis Iosefi pro Christo quàm Berosi pro testamento veteri testimonio egentes) certissimum est illos tunc Berosum & non Iosefum præ manibus habuisse. nondum enim insignem illã suam authoritatem & famam erat consequutus Iosefus vti Berosus. In eandem itaque sententiã sed explicatiorem ita vterque meminit scriptorum Berosi omnino sacris conformium vt ab ipsissimo Beroso eadem atque Iosefus habuerint, idque sine Iosefi testimonio. Nam falsa citasse tunc impossibile fuit. Itaque & Iosefi & Tatiani & Theolofili & Græcorũ fere latinorumq. omniũ & maxime Syrorũ, Pœnorum, Persarũ, Fœnicumq. testimonio constat Berosum primaria & diuinis proxima fide scripsisse, & eorũ quæ scripsisse dicitur Epitomata nobis superesse, quare ea quæ nobis de nomine vita & sepulchro Noachi vniuersorũ parentis tradidit, sunt perinde in veris ponenda & habenda, atq. illa quæ à Mose sunt tradita. Vbi enim sacræ literæ deficiunt ibi humanæ incipiunt. Quum autem maxime contra suæ gentis historiam scripsisse videatur hic scriptor dubium esse non potest quin sit fide præstantissima.

Argumenta ex ipſo Beroſo petita, Quod ſit impoſsibile quicquam illum in ſua hiſtoria finxiſſe.

QVVM libere ſolet quilibet teſtis ea quæ cōtra ſe faciunt perinde fateri, vti ea quæ pro ipſo faciunt aduerſario, ſine dubio integerrima fide eſt eique merito creditur. Hoc vero eſſe omnibus hominibus ab affectu quantumuis alienis in vſu, vt patriæ deferant, laudibuſq. illam ante omnes vbi poſſunt extollant, duce natura conſtat, quo in genere fuiſſe Beroſum certum eſt. Vnde quū ſpontaneum filiorum Orientis motum ſub ducatu Nimrodi ad erigendam Babylonicæ ſuperbiæ turrim ſacra ſcriptura exponat, nulla omnino mentione facta de vniuerſi principe Noacho aut eius in rem vitioſam & tyrannidi coniunctam ordinatione, vult vt conſtitutione ipſius Iani vniuerſorum parentis ſit conſtituta illa Monarchia prima vnde cæteræ tres vitio ſemper auctæ procedēdo auctæ ſunt, donec in ipſius Iani patris loca Romæ deueniret imperium. fecit hoc quidem ambitioni eorū inuitus obediensque Noachus. Nam ſub primo geniture imperio volebat in æternum regi mundum. At vero Beroſus non timuit ſacrilegii inculpaſſe

ſuæ prouinciæ principem, quod furatus rituales libros patris ſeu aui Noachi illis ſit inſigniter ad comparandam tyrannidem abuſus. Præterea hæc ſcribit. Quum Armenia & locus ille vbi fuit prima hominum propago ſit prima & diuinitus electa habitatio mundi diſtetque loco & magiſtratu latiſsime à Chaldæis, ibi enim Sabbathius Saga Aſiæ põtifex ſummus eſt inſtitutus & inſtar Adami dictus Saturnus (Nã hoc vocabulum Sath orn ſeu Sath aron id eſt vrnæ repoſitio vocabulum eſt ſanctorum patrum ob ſacras reliquias loca ſacra olim facientium, ſicut de Martyribus & ſanctis vidimus) à ſua ſede conſtituta à Noacho pro pontificatu externo, per tyrannum Babyloniæ ita eſt pulſus, vt ſit coactus ad Romæ locum refugere, & ibi bonũ agere Saturnũ vbi iam pater Ianus & longe melior Saturnus inſtituerat primogenituræ imperii ſedẽ, Quæ omnia vehementer derogant laudi principũ Babyloniorũ. Nam ipſo facto tyrannos oſtendunt, ſuoque imperio indigniſsimos, etiam ſi à principio iuſto iure vſi fuiſſent. Volebat vero ſanctorum ille ſanctiſsimus Noas, vt ſecundum voluntatem Dei in vno mundo vnũ eſſet paternum & ſolius primogenituræ imperium, vnde qui primus hoc ius infregerit quin ſit omnium tyrannorum & impiorum fons dubium non eſt. Nec tamen hoc diſsimulauit vt

inde summus candor & veri amor videri queat. Quum autem nomen Iouis, cœli, Saturni, & similium ob sanctitatem esset commune omnib. patribus, ita vt de singulis potuisset, & maxime de Babyloniis dicere cum vocabulo accommodatiori, illos cum primo celebri imperio habere etiam iurisdictionem vniuersi, non tantum in eorum arbore expresit esse maledicti & malefici filios ambitioneque & corruptelis plenissimos, sed plane indicauit generale totius gentis à fluctibus ereptæ nomen & vocabulū, vt ignobilius forsan ita & significantius aptiusque Gallorum videlicet fuisse datum ab ipso Noacho ipsius Gomeri posteris, eo quòd est Iapeti seu Itali prisci filius Gomerus, ita post diluuium primogenitus, sicut & Adam ex materiæ confusione primus factus est. Et sane poterat si voluisset affingere quòd etiam Gallorum vox fuisset suis data maioribus, quum potissimū ob iurisdictionem diuinam & Astronomiæ dispositionem qua omnia fiebant à doctissimis sanctissimisque & ambitione carentibus patribus, scripserit ipsius Gomeri filios quosdam missos esse in totum orientem, alios vero vltra Mediam in ipsos Bactrorum fines. Sed verum omnia vt publice erant exposita retulit. Quare ius æterni imperii fore in domo Gomeri & eius patris Iapeti quem vna secum in Europam duxit manifestissime

ſtiſsime demonſtrauit eſſe ſecundum patris vniuerſorum Noachi voluntatem, eo quod Aſtronomiæ doctiſsimus ſciebat fore neceſſario vt intelligentia Arieti & Leoni dominans in Syria ſancta & Italia Gallia eiuſque vicinia præter Hiſpanias, olim in ſua iura veniret. Nam licet vires humanæ repugnent tamen neceſſe eſt cœlum eo quod eſt æternum agens vincere. Ideo vero non potuit aliunde quàm ex Gallia eleuari monarchia contra remp. Romanam à Chamitis & malis malorum Saturnorum filiis factionibusque infectam. Iſta tamen omnia voluit ex lege hiſtoriæ & ratione cœleſtium ſignorum ſcribere, nec derogare patriæ timuit. Illi autem affinis eſt de Gomeritis Ioſefus vt ſupra iam eſt notatum. Vnde & literas Academiamque & ſtudia publica primum in toto orbe terrarum Samothes qui cœleſtis interpretatur & Dis à Cæſare dicitur, expoſuit inſtituit promouit, vnde Druidarum doctrina in toto occidẽte floruit ante vllam inter Babylonios aut Græcos publicam literarum memoriam. Sed ſic conſuluerat primogenitorum familiæ Ianus.

Quòd Ianus idem sit qui & Noachus, & quòd sepultura eius locum sacrum Romæ futuræ in Ianiculo fecerit, quasque literas ritum & religionem instituerit.

PRO hoc vero loco e tenebris eruto habendæ erunt a posteris gratiæ immortales ipsi Giambullario, quod rei qua in primis egebat mundus testimonium ex Athenæo inuenerit, fidemque rerum Berosi certissimam fecerit, in ea asseueratione qua ait, Ianum (qui & Noachus cœlumq. & omnium bonorum deorum vocabulis diues dicitur,) fecisse locum sacrum in Ianiculo, ad eam partem Romæ quæ olim eo nomine dicta est Antipolis, eo quòd basis omnium ciuitatum mundi est. & reuera Mediceorum familiæ erūt etiam immortales habendæ gratiæ, quod in suis bibliothecis sit asseruatus tātus in gloriam Christi Thesaurus authorum Græcorum, vt ex illis primi nostri omnium parentis fides pòsit peti. Stat itaque sacra sententia quòd ideo Noach id nominis accœperit in sacris quia Gratiam & cósolationem posteritati attulerit. Vnde Mosis auditores scribunt נח זה חן Noach Zeh chen id est Noas est gratia mundi. Sic enim duplici via ostēdunt Diuinitus indita nomina legi vt idem

variis nominibus oſtendant. Sic משה השם Moſſeh
haſſem Moſem diuinum nomen vocant quia
omnia quæ fecit Moſes duce ſpiritu nominis
Dei magni fecit, & contra in Impiis. ער זרח Her
Zeh rah. Her primogenitus Iudæ eſt impius ſui
videlicet ſeminis deſtructor. Porro ſicut apud
Ethnicos ex nimia Græcorum licentia res eadẽ
potiſsimum Diuina variis multiſq. nominibus
vocatur (vti de Diis deabuſque & de omnibus
Naturæ virtutibus videri in tota Pſeudothre-
ſciæ ſeu falſæ religionis farragine licet) ſic in
ſacris varia nomina ſancti habuere. Ideo impe-
riti religionis multa falſitati adſcribunt quæ ſunt
vera. Nam Moſes docuit ſuos auditores quod
in Syria fuit vnus magnus Gygas qui dictus eſt
פליט palet id eſt ſuperſtes liberatúſue à diluuio,
& עוג og ſeu עוג Ogy id eſt placentarius & rei
frumentariæ in ſacros vſus verus aptator, quo
Moſes & Noachũ ipſum & Samum eius filium
ſecundo genitum voluit intelligi. poſteri autem
non intelligentes putarunt in Syria ſancta non
fuiſſe diluuium. Sed quia verus & primus pon-
tificatus mundi & eccleſiæ ſpecialis legis Natu-
ræ ſedes erat in Salẽ ad ſepulturã Adami iuxta
Chebron, Melchiſedec autem qui & Sem erat
magnitudine totius mundi maxima tanquam
qui ſummus pontifex inſtar omnium hominũ
erat, Moſes ita adumbrauit. Vixit autem 500.

annis post diluuium ad informãdum Abrahamum & posteros de iure pontificatus & legis profetiarumq. à Chanocho ante diluuium scriptarũ, & quas cum testimonio decalogi cœlitus bis exscripti Moses fecit ex apocryfis canonicas in quinq. libris. Nam & temporib. diluuii iã ratio mundi & immundi animalis erat exposita. & sanctis cognita. Abrahã autem obseruauit nõ tantum fidem & circumcisionẽ, sed etiam super erogando vniuersas leges ceremonias iudicia & præcepta, quæ postea Moses omnibus obseruanda proposuit, vt Genesis 26. videtur. pœna etiam iam ante legislationem erat posita delictis vt in Thamaræ facinore visum est. Similiter de non miscẽdis connubiis vt in Dina videtur. Hic itaque placentarius Sem eo quòd quotidie æterni testamenti placentas Deo offerebant, placentæ autem illæ dictæ sunt עג og & ogoth seu vgoth, dictus est à præstantissimo officio offerẽdi æterni sacrificii placentarum & vini mysteriosi, Og, Ogys & Ogyges, quod nomen à patre vniuersi Noacho seu Ogyge primo habuit. Fuit enim vniuersi papa sanctissimus Noachus, & post eum Sem eius secũdogenitus dictus Melchisedec, tanta bonitate Homo & in spiritũ diuinum vsqueadeo trãsformatus & in se mortuus, vt Iesus Deus incarnatus in gloria ponat dici sacerdos secundum eius ordinem. Et hæc est no-

minis Ogy ratio. Hinc Ogygia aureaq.ſecula. Hinc vetuſtiſsimæ Ogygiæque arbores & habitationes in Syria diuina religione ſacræ. Hinc Druydarum quercus. Nam tota deprauata religio ex ſanctiſsimis incœperat principiis, ſenſimq.fuerat prolapſa in idololatriam, per eam Satanæ inuidiam quam aſsidue etiampoſt incarnatum Chriſtum experimur, ita vt recẽtiorum literarũ memoria diabolus in tota India Muhamedes in Aſia Africa & tertia Europæ parte fere vbiuis ſeſe Chriſto ſuppoſuerit. Quod autẽ noſter parens & noua & vetera promeret, atque de Antediluuiano & de repurgato ſæculo videlicet crebro verba faceret dictus eſt דיוקולין Diu colain duarum loquutionũ ſeuvocum ſubiectũ, ſicut ad hanc diem auditores Moſis72. Seniorũ diuinitus electorũ alumni in veris Cabale ſeu receptionis ſecretioris libris vocant Meſsiã ſeu Tifæreth id eſt maximum totius mundi & hactenus in ſanctis vniuerſis ſeſe manifeſtans decus Diu prozopin דיופרצופין ideſt duarum perſonarũ in vnam naturam ſuppoſitum, quæ vox eſt illis frequentiſsima quamuis illam nolint neoterici capere. Sic in lege naturæ ſummus ille iuſtus & mũdi Baſis perfectiſsima Noachus diu Caliõ dictus eſt, eo quod de illo apud patres antequã naſceretur erat ſermo creberrimus & profetia aſsidua. Sed Græca nugacitas iſta omnia

infecit, &vt videretur Antiqua ſibi Deucaliones aliquot ſommauit. Col autem ſeu cal eſt & linguæ Sanctæ & Arabicæ ſeu Chaldææ vox communis. Ipſe autem eſt nomine Domini cuius ſpiritus in eo Habitabat, nuncupatus. Iouem enim dixere à voce Iehouah apud patres myſterii pleniſsima. Quum autem non ſatis caperetur quid ſibi id nominis vellet (vt ne nunc quidem adhuc ſcitur vulgò) & viderent antiqui rerum naturæ & cœleſtium peritiſsimi patres, Maſculinæ parti naturæ incumbere potiſsimum illos angelos aut ſubſtantias ſeparatas ſuperiores quæ mouent vt in finem, vocarunt Noachum cœlum, eius autem vxorem nominibus elementorum eo quòd inferiori & fœmineæ parti mundi incumbunt illæ intelligentiæ ſeu angeli qui mouent vt in locum, ſuntq; rebus ipſis ſecundum locum & non ſecundum formam impactæ. Ideo ſpiritus nomine fœmineo Rhea ſeu Ruah apud antiquos dicebatur ideo ab ignis ſpiritu Eſtam & Veſtam, ab aëre Rheam, ab aquis luto conſperſis & compoſitioni naturali aptis טיטין tityn ſeu Thetyn, À terra Areziam vocabant rem eandem. Inde à Iehouah Iehuonah fœmina & Latinis Iuno dicta eſt res eadem. Satis eſt noſſe, quòd Noacho & Naomæ eius vxori de ſtirpe Cain electæ data ſunt omnia diuinitatis & naturalium cœleſtiumque virtutum vocabula.

Hinc Zeus Græcis, Iouis Latinis, Iehouah Hebræis idem pro mente ab extra in Noachũ aduentante significauit, quam occasionem ex summa ratione à sanctis institutam quum accepissent Græci sine vlla cognitione rationũ linguæ Sanctæ deduxerunt in tantam licentiam, vt cœlũ fabulis Orficisque somniis oppleuerint. Sed de his nominib. alias. Religionis vero vsus quãtumuis corruptus apud Romanos ostendit sanctorum primum fuisse Ianum quum innumeris aliis argumẽtis, tum potissimum illo vno quòd præerat singulorum Ianuis, incipiebat annum, pacis bona orationibus mittebat, & singulis in regionibus Romæ etiam magnæ & triumfantis habebat templa non qualia dii cæteri, sed singula marmoribus variis incrustata. Sed ad confirmationem verborum Berosi & Athenæi sacra maiora erant in monte Ianiculo, vt ostenderẽt ibi sanctum sanctorum (excepto Christo) fuisse sepultum. Ideo confluxit eo Numa auitorum mysteriorum alumnus, & ibi sepeliri voluit. Hinc Græcorum illorum Asiaticorum euersa Troia concursus. Hinc posteritatis Chami inuidia & ad hanc diem bonos impetẽs Saturnitas, malorum Chamessennuorum mala progenies. Sed quid per profana pergo? Hinc Christus ipse quum venit Romam iterum in Petro crucifigi, elegit vt inuersa cruce funderet animam

super sacrosanctarum Noachi reliquiarum monumentum. Hinc fecit Deus vt post Gotthorũ bella locus summi pontificatus in vrbem leoninam transferretur destructa omnino veteri Roma quæ à malis ambitiosisque Chamitis fuerat Ianiculo opposita. Nam teste Plinio ad Ianiculum montem erat vna ad Tarpeium erat altera Rhomæ pars, illa Antipolis cuius erat nomen sacrosanctum primæque in temporalibus intelligentiæ mundi coniunctum erat, hæc autem pars quæ Romæ propriæ vocabulum à Sorano euulgatum & per Angeronã silentii deam absconditum & in religionem versum occupauit, & dum sibi voluit Angelum Ianiculi vendicare, sibi præclarissimum totius mundi casum & ruinam accersiuit (Tanti est ambitio) dicta fuit saturnia. Quum enim viderent illi perditi filii Chami per rituales libros & astronomicos, in quibus ipsis Geniorum totius mundi ratio erat exposita fore omnino vt duæ illæ prouinciæ quæ ad sepulturam duorum principum mundi essent electæ, vnam in Syria ad Aeternum pontificatum Melchisedecianumque regnum spirituale, Alteram in Italia ad Aeternum imperium & temporale regnum ibi sub Adamo primo Saturno mundi, hic autem sub Noacho aurei seculi duce, sategerunt temporalis imperii locum deligere & oppugnare, vt in eius iura irreperẽt.

Hinc

Hinc Satanas summos superbiæ auaritiæ & luxuriæ conatus post destructũ tyrannidib. Oriẽtem & Græciã in trib. Monarchiis cõtra Romã cõuertit. Et propterea Christus summa potentia mundi postquã à Cæsaris sententia per Pilatum, suasuq. Caifæ summi pontificis, & qui eius ipsius solius habebat pontificatum, voluit mortis sententiam accipere, vbi maxime Satanas inualuerat, ibi & non alibi debuit ponere sui imperii spiritualis sedem, vt remediis paupertatis probri & doloris, siue per abstinentiam, gloriæ contemptum & assiduam afflictionem mederetur & occurreret auaritiæ & cupiditati superbiæ & ambitioni, luxuriæ & vsui superfluarum voluptatum, in eo loco vbi maxime inualuerant per Satanam & Chami maledicti progeniẽ omnino terrenis rebus addictam & creaturarũ amorem assidue creatori præferẽtem. Ibi enim sategit satanas iniquitatis in summo gradu operari mysterium, vbi vidit æternæ coronæ & primogenituræ mundi esse cõstitutum imperium. Tanti est argumentum quod attigisti Giambullari, vt nec fuerit vnquam nec in posterum possit maius, quàm vt fidem facias sepulturæ sacrosanctarum reliquiarum mundi. Virtus enim summi pontificatus in illis est, donec recuperato totius mundi iure ad sacrosancta Adami busta gloriosissime videatur Christus coli in caput

anguli ibi poſitus vbi ab ædificantibus factus eſt lapis reprobatus, & vbi ſua voluntate omnino infraudabilis venerat in propria vt ſui illum reciperent. Ideo hactenus Iſmaëli Alcoranico ſeruandum tradidit locum, donec eò remigret ſuis fultus poſteris Iſaac, aut potius donec renaſcatur, & reſtituantur omnia, & tantum reſtituat Ieſus quantum deſtruxit eius aduerſarius ſatanas. Sed de literis & Iani religione dicendum eſt.

Quæ vnquam fuerint primæ literæ publicæ & quaſnam attulerit Noachus in occaſum.

LICET in Tabulis de origine literarum inſcriptis Coſmo Medici, vti qui hoc reſtitutionis omnium tempore præſit regioni electiſsimæ, iam oſtenderim origines literarum & figuras priſcorum Characterum Etruſcorum Latinorum & Græcorum, vt quum prodierint Tabulæ ab officina Oporini nil deſyderent auitorum myſteriorũ Candidati, tamẽ paucis ſunt hic præmittẽda repetendaque, quæ iam tradidimus, vt non deſit Gello tuo ſua coronis. Fuiſſe ante illuuiem literas & ſacris & profanis teſtimoniis inuiolata fide conſtat. Nam ſeptimus ab Adam Enoch profetia clarus ſcripſiſſe de reb. diuinis legitur.

Eius opus etiamnũ ſupereſt pro Canonica ſcriptura in Aethiopia,in eccleſiæ Reginæ Sabbæorum archiuis. Hodie vocant preti aut presbyteri pro precioſi Iohannis nomine illam Chriſtianorum multitudinem. Ioſefus author eſt, quódque ad ſua vſque ſecula ſupereſſent columnæ ante diluuium literis inſcriptæ affirmauit. Plinius etiam non obſcure refert literas in Syros ad æternum vſum nedum ante diluuiũ. Quòd Aſſyrias dicat nil refert. Nã Sur & Aſur addita vna litera differunt. Quumque in Fœnices primum vſum referat clarum eſt, quod de Syria ſancta intelligit, licet non intelligat vt qui ab aliis effata refert. Quum itaq. ſanctiſsimus iuſtiſsimus & perfectiſsimus mortalium fuerit ille noſter Ianus vniuerſi parens, & viarum vniuerſæ carnis Dominus inferior, non eſt dubium quin & religionis perfectiſsimum in mundo ſtabilierit genus, & literas diſciplinasque præſtantiſsime expoſitas poſteris tradiderit. Quũ enim temporale vniuerſi imperium ſuis primogenitis dederit, dubium non eſt, quin religione moribus diſciplinis & literis exornarit. Hinc factũ eſt poſtquam genuiſſet 17. Titanes & carmine magico à Chameſſennuo fuiſſet emaſculatus, ſe totum dedit religioni qualem inſtauratam fuiſſe ſub arctioris vitæ profeſsione videmus, ita vt patres myſticos ſiue ſecretos genitores ſuos Ra

zi Inuos in tota inſtituerit Etruria. Et quia legis quam poſtea erat Moſes expoſiturus peritiſsimus erat, ad inſtar 12. tribuum voluit 12. tribubus & religioſis & ciuilibus populum diuidi ad imitationem 12. ſignorum cœli ſuis intelligentiis omnia mouentium. Ideo antiquitas illi aram δωδεκάβωμον, id eſt 12. altarium poſuit ad Ianiculum præcipue. Inde ius Petri ſuper fratres quos aliquando conuerſus debet confirmare, vt ſuper ſedes 12. iudicent 12. tribus Iſraël, adhoc enim ſunt 12. horæ diei vniuerſi mundi qui alioqui vnica dies eſt. Factum itaque eſt ratione religionis, vt Etruſcis ipſis ob myſteria geniorum tunc familiariſsime à ſanctis viris euocari ſolitorum & maxime in vrbium euerſione aut fundatione, traderet notarum magis quàm literarum vſum, ita vt ſingulæ tribus haberent diuerſa ſerie Alfabeta ſolis ſacerdotibus concredita & aliquando in dextram aliquando in ſiniſtram ſcribi ſolita, ne euocatis ambitioſe angelis cuſtodibus, bellis exardeſcerent. Euocari vniuerſæ naturæ potentiæ ſolebant ritibus illis Etruſcis. Nam natura & gratia fuerat à tam ſancto viro in ſuos ordines redacta. Quæ vero eſſent illæ literæ hodie non poſſumus videre: quamuis Characterum virtutes & figuras haberemus, eo quòd lingua illa funditus periit & locum Oſcis Vol-

ſcis atque demum Latinis dedit. ſupereſt vt aliunde petamus quos publico vſui Characteres expoſuit. Conſtat ex Cæſare Dictatore VI. commentationum Gallicarum libro Ditem primo apud Gallos (qui & Gomeritæ ſunt) ſub quorum genio arripuit imperium, reperiſſe aut publicè expoſuiſſe literas, quales multis poſtea ſæculis Græci habuere. Atqui Dis ille qui & Samothes id eſt cœleſtis dicitur, ob inſignem & nulli ſecundam diuinarum humanarumque rerum ſcientiam eſt quartogenitus ipſius Itali Iapeti primogeniti mundi ante diluuium. Quare quum ſit etiam temporibus Homeri merito dubitatum an habuerint Græci literarum vſum, aut ſaltem Troiani belli aut potius ſomnii tempore ſit certum caruiſſe literis in Græcia, ſaltem nos habuiſſe mille & plures annos vſum literarum conſtat antequam in Græcia publice eſſent. Diſciplinis quidē magnis doctos interea caruiſſe inter eos affirmandū nō eſt. quū illius operis quod in Orfeū referunt, conſtet & vetuſtum & doctiſsimū fuiſſe ſcriptorem, ita vt nulla diſciplina ſit Cabalæ propior quàm Orfica. Ipſo porro literarū maiuſcularū charactere videtur, eaſdem & Latinas & Græcas fuiſſe literas. licet enim χειρογραφίᾳ & figuris minuſculis differunt admodum, non ſolum ab aliis

ſed maxime à ſeipſis, vſu aut abuſu rerum potius omnia corrumpente, tamen capitales formæ origine quadrant. Primus itaque primogeniti Noachi filius quartogenitus & perfectionem ſenilem in eo numero bonitatis repræſentans Samothes, qui & Dis, ſacros Druydarum ritus & literas externas propoſuiſſe & ſtudia in Galliis publice expoſuiſſe apud Cæſarem & Beroſum legitur. ſunt autem illæ literæ omnino Samaritanæ, quas in externo publicoque reip. vſu inter Iudæos cōſtat ante Eſdram fuiſſe, eo quòd nulla plane moneta videtur à ruderibus Ieroſolymitanis effodi niſi in eo charactere quem Eſdras reliquit Samaritanis ob crebros factionis decem tribuum proſcriptarū errores in eo ſcriptos, quum publice expoſuit, & ſe adinueniſſe apud populum finxit illos ſacroſanctos characteres quos Adam Angelitus, Moſes autem cœlitus in Tabulis legis recœperat. Characteres autem Samaritani tales ſunt vt excepta Iodi & Alefi figura myſterioſa plane ſint iidem cum Græcis & Latinis, imo Græci & Latini ab illis extracti & per Græciæ vitia in duo diuiſi ſunt idem cum illis, ſi ordine & figuris aliquantum obuerſis conſyderes. vſu enim Samaritano aut Hebræo vt melius loquar leguntur motu naturali ab extra ad intra ſeu à dextra principioque motus in ſiniſtram, Græcæ autem & Latinæ cō-

tra. Nil itaque aliud fecit Cadmus Fœnix quàm inuertere apud Græcos quæ iam inter ſuos cõſenuerãt, & quæ iam multis ſæculis habebamus veluti noua largiri. Sed quid? nonne Strabo ait in Hiſpania temporibus Auguſti fuiſſe reperta 6000. annorum hiſtorias? ſunt anni illi tempeſtatum, tres pro anno vno, vt apud Abrahmanes fieri ſolitum erat. tantum enim temporis in Hiſtoriis ſe habere dixerunt Apolonio illi inſigni eruditione Mago. Quum tota Europa cum Anglia, præter Hiſpaniam & Italiæ Etruricam ſuperioremque partem ſit ſuppoſita Arieti, ſoli Hiſpani deficientes à primogeniti obedientia & à Celtarum nomine quod in tota alioqui Europa ad Mare vſque Ponticum fuerat commune, refugientes ſibi feciſſent caput, voluerunt etiam ſibi vendicare characterum à Dite primo expoſitorum honorem & vſum: Sed omnia opus eſt reſtitui. Cogent enim cœlum & intelligentiæ, non ipſa particularia arbitrii libertate prædita, ſed corpora prouincialia publicaq. vt omnia in ſua iura redeant, & remota illa linguarum differentia quæ ex rebellionis ſummæ peccato per Nimrodũ nata eſt, nobis eſt neceſſario repedãdum ad ſacros vſus illius linguæ Sanctæ quam Adam cum veritate naturæ expoſuit, Moſes cum lege reſtituit, Chriſtus ſacroſanctæ vocis articulis celebrauit. Ideo vero Deus permi-

sit vt per illius filiæ secundogenitæ dominium in Arabica seu Babylonica corrupta aut Chaldæa orientali positum, sub Alcorani lege, hodie tantum non Asiæ & Africæ atque Europæ tertiæ parti imperitante, sensim adhoc distenderetur, & priscarũ linguarum frangeret superbiam, donec nunc Iesus sui Euangelii lumen in ea exponeret, & decem tribus Israël in Turchis potissimum & Tartaris agentes, in Ismaële cui cõformes factæ sunt restitueret, qua opera nulla vnquam ab ipso Christo maior effecta est. Sic eam linguam in qua hactenus credidit Christianismus esse maximum malum, Christus augeri ita voluit, vt fieret ex ea summum bonum id est vniuersi generis humani reconciliatio. Ideo nobis Deus dedit & tantum in hanc operam animum & ita mediocrem linguæ tam magnæ cognitionem, vt nunquam sim cessaturus quin aut per me aut per illos qui me audierint fecerim, vt Dominus meus Iesus hanc recipiat ab vniuerso gloriam, vt ibi actu abundet iustitia & cognitio æstimatioque preciosi sanguinis, vbi iniquitas & mediatoris vniuersorum abundauit ignorantia. Iam in hoc paratos vetustissimos codices Euangeliorum ante quingentos annos scriptorum habeo. Sic nunc duce natura per vnius linguæ beneficium illud recipiet mundus Orientis & Austri, olim Samo & Chamo subiectus,

ſubiectus, quod vna lingua miraculoſe ab omnibus gentibus illius omnino imperitis intellecta, facere in toto orbe conati ſunt Apoſtoli, ſed duce gratia. Ideo primas literas publicas voluit in occaſu Noachus haberi, vt ſenſim augeſcens naturæ cognitio, olim gratiæ iungenda, ab occaſu in ortum & vniuerſum refunderet, quod ab ortu in occaſum ipſe cum iure vniuerſi attulit. Ideo eſt ſeruus ſeruorum fratrum ſuorum Cham addictus glebæ illorum, & Iapetus eſt ita per benedictiones Noachi dilatandus, vt in iura Semi per totam Aſiam veniens ab occaſu in ortum, habitare Iure diuino in eius tabernaculis debeat. Tanti momenti eſt tuus Gellus; in quo tibi videbaris leuiuſculam operam reip. præſtare. Verum quia in ordine ſacro agis, Deus te ad ſacratiſsima mouet myſteria. De Naturali etymo ex lingua ſancta petito ſcripſiſſem aliqua, & potiſsimum quæ videtur deſiderare Gellus tuus. Sed in re immenſa nolim paruulas opellas collocare. Ab initio duæ linguæ erant externa publicaue & ſacra: Sacra vſque ad Eſram delituit. Nunc quomodo vno ſolo Iodi elemento triangulari, triplicisque mundi compendiario, conſurgant elementa ſancta in Tabulis docui, mor-

tuamquæ duce Adami & mea intelligentia
in Christo suscitaui, Externa seu Samaritana
vnde Græca occidua &Latina paucis Iudæis
in Oriente super est. Sed Samaritanæ decem
tribus Israël quibus factus est Mesias Muha-
medes Ismaëlita cum Alcorano suo Arabo-
chaldæo hodie externæ illius Samaritanæ vi
ces in Oriente & meridie supplent. Latina
& Græca Noachi alumnæ, expositionem ti-
tuli gloriæ Christi habentes, sunt genti illi re
fusuræ, quæ olim ab externa lingua recepe-
runt. Ideo mysteria Cabalistica in sola He-
braica & Arabicochaldæa tam Sancta super
sunt, vt non certius ab ipso cœlo mundicia
& puritate Christiana fretus possis petere vi-
tæ humanæ præsidia, quàm ab illorum Cha-
racterum virtute. Sunt enim Arabici Cha-
racteres deducti per corruptã chirografiam
ab Hebræis veris, eo quòd Samaritanorum
vsus,in se periit, & pro solo auitæ veritatis te
stimonio inter paucos Mosicolas remanet.
Grammaticam ab Oriente attuli eo chara-
ctere scriptam & Arabice expositam vt fi-
dem nostro orbi verborum Hieronymi de
Samaritanis scribentis facerem, & hanc re-
rum originem primus orbi occiduo expo-
nerem. Hæc sunt mi Giambullari quæ mihi

videntur necessaria ad hoc vt validissimam tuæ linguæ Arameæ exponas rationem. Nã nullo modo sine historiæ & rerum stabilitate videris docere, & rem per suas causas deducere. Ipse per hæc aliquot horarum commentaria per te iudicare poteris quàm reip. mei seculi & maxime vni tibi esse vsui cupiam. Fac vt ista post Gellum tuum prodeant, aut vbi tibi & amicis habueris fide liter asserues. Raptim enim scripsi, ipsumque αὐτόγραφον mitto.

FINIS.

Errata in toto opere corrigenda.

Pag.	Versu	Err.	Corr.
33	6	*extremaq. Ratio.*	*extremaque ratio*
43	5	*sed Augusti solū meminit.*	*Sed Augusti solū. Meminit*
60	28	חושיה	הושיה
63	9	*ab* שג	*ab* צוג
67	16	*Imperium*	*impium*
80	22	*nauigauiumue*	*nauigium ue*
84	18	*Lemechide filio*	*Lemechi de filio*
88	5	*Apexem* חג *dicitur.*	*Apex enim* חג *dicitur*
99	9	אבהמלרצ	צולמהבא
99	15	שעדא	ארשאלט
109	24	*à pueris*	*à priscis*
109	8	*partibus*	*patribus*
124	2	*Iam primogenitos*	*Iani primogenitos*
124	24	*imparabant*	*imperabant*
132	10	*isthæc*	*isthoc*
133	10	*quoniam Ianus*	*quem Ianus*
133	24	*nomine*	*nomen*
137	20	*continente in*	*continentem*
149	13	*ad ipsiue*	*ad ipsius*
172	19	*qui eidem*	*quin eidem*
173	11	*hunc sacri ritus*	*hanc sacri ritus*
192	3	*Genorum Angeliorumue.*	*Geniorum Angelorumue*
197	16	*Liberationem*	*Liberationis*
200	28	*aduenisse*	*adinuenisse*
218	4	*frequentetur*	*frequententur*
227	6	*de ilo*	*de illo*

RERVM AC VERBORVM MEMORABILIVM INDEX.

A

Aborigines qui & unde 71
Aborigines ubi 72
Aboriginum nomen quando inuidiosum 77
Abraham quando circuncisus. 91
Adami Amanuensis 204
Altarium & Vrbium fundamẽta ubi ponenda 155
Angeli à sanctis culti 92
Animæ natura quadruplex. 129.
Anni Celtiberorum 20
Anni principium cur à Mose mutatum 109
Anni sacri Græcorũ initium. 109
Anni solaris initium 200. 203
Anni tempestatum 247
Annus à Mose mutatus 201
Annus Lunaris 201. 203
Annus Lunaris cur institutus 204
Antiquitatis testimonia de scripto probabantur 228
Antiquorum error de spiritib. 182
Appetitus hominis præstantissimus, qui 12
Ara δωδεκάβωμον 244
Aræ Cœli consecratio unde 43
Arezia unde dicta 104. 238
Arezia & Cybeles eadem 104
Argumentum maximum ad orbis pacem 220
Ariel Tusciæ regia 56
Arietis influxus 217
Aristotelis impietas 178
Aristotelis inconstantia 106
Arsa quid 99
Astra Leonis uehementissima 50
Athenæus Mediceus 65
Atlanticum nomen unde 71
Aturia Assyria 57
Aurei sæculi institutio 73
Authoritas præstantiss. quæ. 166
Authoritas summa quæ 165

B

Basis Regni temporalis in Atiele 57
Basis secunda ueritatis 222
Basis summæ fœlicitatis mundi ubi 122
Beneficium Dei maximum. 197
Berosus quis sit 20
Berosus quando 224
Berosi dignitas 194
Berosi excellentia 225. 226
Berosus quare non reijciendus 23
Berosi scripta unde allata 226
Brahmanes unde 81

C

Cabala quid 132
Cabalistica mysteria ubi 250
Cadmus quid circa literas fecerit. 247
Camerinum unde dictum 76
Camesenui impietas 76
Camesis in Italiam irruptio 77
Camitæ in Italia ubi 76
Camitarum seruitus 76
Canochi scripta ubi 23
Carmenta quid circa literas 122

Carmina Sibyllina 41
Causa prima omnino immobilis. 176.
Ceres unde dicta 104
Characteres Arabici unde 250
Christianorum insectatores 35
CHRISTVS cur secundum ordinem Melchisedec 198
CHRISTVS Pan. 39
Compositum, fœmina tantum. 107
Cœli influxus duplex 21
Cœli pars masculea 112
Cœli pars fœminea 112
Coniectatio de Lydiæ nomine 132
Credulitatis uis 190
Crimen parricidio affine 14
Cybeles unde dicta 104

D

Dæmones mali 181
Decatemoriorum intelligentiæ. 135
Demeter & Gometer 105
Deucalion 68
DEVM esse, necesse est 11
Dies commemorationis Diluuianæ 197
Dies liberationis ab aquis 204
Dij Samatraces 104
Diluuij dies 204
Diluuij causa 74
Diluuium generale 68
Diluuij tempus 199
Disciplinæ præcipuæ 80
Dis quartogenitus Iapeti 118
Dis, qui & Samothes 245.246
Diuinationes quæ sint 15
Diuinatio unde peti soleat 10
Diuinatio per somnia unde comparanda 10
Diuinationis partus primus 133
Diuinationi proximus qui 9
Diuinatio simplex & sancta 11
Diuinatio summa ubi 15
Diuiniß. hominum quis 8
Diu Prosopin quid 145
Doctrina apud priscos duplex 81
Druidarum doctrina unde 233
Duodenarij dignitas 129.130
Duodenarij numeri mysteria. 244.

E

Ebræorum literæ in eternum duraturæ cur sint 28
Ebræorum scripta cur ubique dissiminata 26.31
Es & Esca quæ & Vesta 69
Esta & Vesta unde 238
Etruria antiqua 55
Etruria Ioui & sagittario subiecta 55
Etruria sacrorum perfugium cur 170.
Etruriæ basis 55
Etruriæ diuisio 244
Etruriæ Genius 85
Etruriæ nomen 59
Etruriæ Regiones 131
Etrusci externas litteras abhorrebant 95
Etruscorũ alfabeta diuersa. 244.
Etruscorum excellentia 192
Etruscorum integritas 164
Etruscorum xij. Alfabeta 116
Etruscorum xij. Tribus 116
Etruscorum religio cur diuturnior 166
Etruscorũ res funditus periere. 19
Eturitusci 61

Ezechielis uisio 149.150

F

Farreatio Romanorum 212
Fœcialium consuetudo 158
Fœlicitas humana ubi 215
Fœmina pura quid 138
Fœmineum quid 138

G

Gal & Gallim unde 68
Galli qui 97
Gallus 97
Genera decem mouentium ut in fi nem 183
Genera decem mouentium ut in lo cum 183
Generis humani principiũ ubi 176
Genij qui sint 184
Genij unde dicti 191
Genij ad quid 191
Genij Ierosolimitani uis 56
Genij locorum, quid 159
Geniorum bonorum fontes duo. 180
Geniorum euocatio 244
Geniorum numerus 191
Geniorum occultatio 185
Geniorum prima fœlicitas ubi. 62.
Geniorum uirtus 158
Genius Ro. a Numa euocatus. 139.
Gentium instituta cur perierint. 30
Gomer, Iapeti primogenitus. 97. 232.
Gomeritæ 71.72
Gomeritæ qui 227
Gomeritæ qui & Galli 245
Græca fabulositas 95
Græcorum nugacitas. 58

H

Hanchi scripta ubi 108
Hatal in Aphrica 71
Herodis impietas 44
Heroes qui 192
Hircus ad Azazel 86
Historia occidentis cur apud Chal dæos 22
Historiæ fides unde petenda 18
Historici fide digni qui 17
Homo tantum scit, quantum ope- ratur 36.
Homines cur Dij 99
Hominum præstantißimus 127
Homo uerus 142
Humanum genus unde regi de- beat in sacris 109

I

Iani Clauis 101
Iani excellentia 243
Iani institutum de Genijs 70
Iani linguæ duæ 68
Iani nomen unde 64.
Iani nomina plura 95
Ianus quadrifrons 146
Iani sapientia 80
Iani sceptrum 101
Iani Templa 61
Ianiculum urbs 167
Ianiculus locus sacratißimus 57.
Ianiculus mons sub Leone 55
Ianiculus mons, rerum sacrarum perfugium 168
Ianus à diuersis locis diuersimode nominatus 101
Ianus Cahos 99
Ianus cur bifrons 144
Ianus cur Deucalion et Bifrõs. 79
Ianus cur Deus 98
Ianus Holamaba 99

Ianus Olympus cur 99
Ianus & Vesta cur pro dijs culti. 206.207.
Ianus Orientalium instituta in Italiam attulit 134
Ianus sanctorum primus 239
Ianus semen et anima Mundi. 99.
Iapetus Iani primogenitus 75
Iapetus Noachi primogenitus. 97.
Ideæ formarum 107
Idæa Mater quæ & Vesta 160
Idæa unde dicta 161.162.
IEHOVAH 238
Iehouas diligit portas Zion 188
Ignis cur aleretur 105
Imperatoria sedes ubi 216.240
Imperia Mundi præclarissima ubi futura & cur 70
Imperium primogenituræ. 230.231
Inauguratio cuiusmodi 156
Inaugurationis uerba 157
Incendium ex terra 47
Incubi unde 181
Instauratio orbis quando 169
Intelligentiæ cœlestes mediæ 107
Intelligentiæ duplices 143.144
Intelligentiarum multitudo. 187
Intelligentiarum ordo duplex 102
Iosephus fide dignis. 16
Iou ab nomen. 100
Iouis nomine quis 187
Ismaelitæ cur in Iudæorum locum substituti 30
Italia unde dicta 70
Italia sub corde Leonis 112
Iuno unde dicta 238

L

Lamechi prophetia de Noah 84
Lares & Genij unde 86
Legis Mosaicæ multiplex descriptio 115
Legum latores 30
Legum salus ubi 113
Leo cedet Arieti 90
Leonis influxus ubi 217
Lex æterna & finis sacrorum omnium 33.36
Lex antiquior Mose 236
Lex prima & æterna 126
Lex prima post diluuiana 75
Linguæ duæ ab initio 249
Lingua Etrusca funditus perijt 244
Lingua Græca et Latina unde 249
Lingua prima 16
Lingua sancta 225
Literæ ante Diluuium 242
Literæ Celtarum 119.120
Literæ maiusculæ Græcorum & Latinorum, eædem 245
Literæ Samotis cuiusmodi 246
Locus ab auctoritate humani generis proprius 224
Locus primus Sacer. 64
Lud & Veled. quid 132
Lydia quid 132
Lydij Etrusci unde 135

M

Magistratus Etrusci 131
Magorum excellentia 192
Matah unde dicta 108
Masculea & Fœminea Diuinitatis uis 103
Masculeum quid 138
Masculus purus quid 138
Melchisedec, qui 63
Melchisedec, qui & Sem 235

Melchisedec secundo genitus Noachi 170.175
Mens in homine ubi 142
Mens extrinsecus adueniens 98
Mens Mundi 192.193
Mensis Diluuij qui 204
Metium Ordo formalis tantũ 107
Metelli Pontificis Pietas 163
Miracula maxima 205
Mohad, quid 98
Mons cur ὄρος 78
Mores & Pietas reip. unde 124
Mosaicus cœtus 132
Mosis libri maxima integritate apud Christianos et Iudæos 30
Mundi capita quatuor 22
Mundus quare conditus 54.214
Mundi scopus 215
Mundi superficies prima 110
Mutatio in orbe unde 159

N

Naomah de stirpe Cain 238
Naomah unde dicta 104
Naturæ inferior distinctio unde 103
Naturæ totius moles unde 179
Nimrodi impietas 188
Noah unde dictus 234
Noah unde dictus Cœlum 238
Noah Deucalion 237
Noah, Papa uniuersi 236
Noachi sapientia 57
Noachus Astronomiæ peritißimus 233
Naomah uxor Noah 104
Nochus aut Noachus unde 96
Numa cur sepultus in Ianiculo 239
Numæ commentarij 196
Numæ Regis conuiuium 140
Numeri priores nominibus 129
Numerorum uis 128
Numerus mysticus 135

O

Og uel Ogy qui fuerit 63
Ogyges primus 236
Ogygis nomen unde 63
Ogytarum familia 64
Oleni uatis uafricies 157
Ops unde dicta 105
Ordo Razihinuorum 71
Ordo mouens ut in finem 102
Ordo mouens ut in locum 102
Origo unde dicatur 76
Origo et fons priscæ religionis 174
Orphica disciplina cabalæ proprior 245

P

Palet & Og, qui. 235
Pan Deus, qui 39
Pandora unde dicta 105
Parisiensis Scholæ authoritas 166
Pars nobilißima primi mobilis 50
Pasca ante Mosem 109
Pasca Diluuij 205
Pasca Iudæorum 201
Phœnices qui 243
Platonis excellentia 177.178
Plinius Diuinitatis ubique insectator 40
Plinij impietas 189
Plutarchi locus de Christi morte 37
Pons sublicius cur 171.173
Põtificatus summi uirtus ubi 241
Pontifices Romani unde dicti 170

Pontificia sedes ubi 57.216.240
Pontificum authoritas 174
Populi digniores 21
Populi post Diluuium 136
Principis ueri studium 81
Priscorum disciplinæ 88.89
Prodigia & ostenta quid sint 87
Prodigiorum interpretatio præstantiss. mundi scientia 87
Proteus quis 96
Pyrrha unde dicta 69

Q

Quarti loci uis 130
Quaternarium in homine 147
Quaternarij uis 129.151.152.153

R

Razihinui unde dicti 82
Razihinui qui 244
Razihinuorum frugalitas 75
Razihinorum officium 82
Razihinuorum qualitas 186
Regni ius inter Vmbros 75
Rei Christianæ instauratio 169
Rei Christianæ ruina unde 169
Rerum Christianarum augumentum quousque 169
Reip. discrimina in quibus 164
Reip. corpus unde seruetur 113
Reip. salus 113
Rerumpub. fœlicitas 3
Religionis absoluta ueritas ubi seruanda 112
Religionis obscuritas unde 160
Religionis Principes septuaginta duo 72
Religionis Romanæ ratio. 213
Religionis Romanæ ratio unde perierit 137
Rerum priscarum obscuritas unde sit 120
Res humanæ unde constent 154
Reuolutio omnis ubi cessatura 148
Rhea unde 238
Rheah, quid 104
Rituales libri apud quos 121
Rituales libri quid continerent 240
Rituales Noachi 22
Ritus sacri ante Mosem 108
Roma Ianiculo opposita 240
Roma ter ante Romulum 161
Romana religio 209.210
Romani ab Etruscis inaugurabantur 159
Romani quotannis in Etruriam missi quot 137
Romanorum consuetudo 165
Romanorum religio unde 92

S

Sabbatum Romanorum 211
Sacerdotum Romanorum consuetudo 184
Sacrorum libri unde 49
Sacrorum summa authoritas ab Ethruscis 93
Sæcula semper proficiunt 30
Saga quid 101
Samaritani Characteres 246
Samaritanorum Carabletes 115
Samothes 118
Samothes qui & Dis 233
Sapientia creata 178.179
Sarhapanim quid 145
Saturnia Roma 240
Saturnus quis, & quid 131
Saturnus unde dictus 100
Scientiæ ordo 143

259

INDEX

Scripta Enoch, ubi superſint 243
Scriptores Diluuij qui 195
Scriptoris fides unde petenda 24
Sedes Primogenituræ ubi 231
Sem ſecundogenitus Noachi 236
Sem excellentia 236
Senatus Romani ſæuitia in Dauidicos 46
Septima Dies Romanis culta 210
Sibylla Erythrea 122
Sibylla Perſica 121
Sigilli rubri ortus 48
Signorum Decatemoria 134
Signorum intelligentiæ 134
Signorum trianguli 134
Somniorum Diuinatio cur non facilis 10
Spectra unde dicta 191
Spectra quibus appareant 193
Spiritus fœminitatis in Luna 102
Spiritus maſculinitatis in Sole 102
Spiritus ubique poteſt ſubſiſtere 148
Spirituum genera 183
Spirituum ſignum 181
Statuæ Etruſcorum non ad honorem ſed ad memoriam 147
Statuæ quadrifrontis 151.148
Stella in Oriente quando 45
Stiliconis perfidia 43
Suadendi fundamentum 222
Subſtantiarum ſeparatarum genera duo 161
Succubi unde 181
Swilla caro humano temperamento proxima 183
Syra Dea quæ 105
Synus a Platone celebratus quis ſit 15

T

Tabulæ de Origine literarum 242
Tages quis 86.87.88
Tamur Aegyptius 38
Terra generalis materia totius corporeæ naturæ 86
Teſtamentum æternum 127
Teſtis fide dignus 230
Teologiæ corruptores Græci 209
Teophili & Tatiani teſtimonia quando 229
Theopompi cæcitas 37
Thetis & Maia eadem 104
Titys ſeu Tetys unde 238
Turcarum Imperium cur auctum 248
Tuſcia quid ſonet 60
Tyrannorum fons 231

V

Verborum uis 157
Veritas omnis unde ſit 83
Veritas ſumma in homine quæ ſit 9
Veritatis conſequutio quæ 13
Veritatis gradus uarij 8
Vertumnus unde dictus 97
Veſtæ communis ædes 105
Veſta unde dicta 104
Veſtales in Etruria nullæ 139
Via certiſsima ad cœleſtia omnia euocanda 184
Viri boni officium 190
Vmbri populi 66.68
Vmbri unde 72
Vnitas creata quæ 98
Vocalium uſus liber 60
Vrbs, Arca, & Mons Ianiculus 168

Z

Zeus Iehouas quid 239